

KONGL. MAJ:TS OCH RIKETS KOMMERSKOLLEGII

OCH

KONGL. DOMÄNSTYRELSSENS

UNDERDÅNIGA UTLÅTANDE

RÖRANDE STATENS TILL BERGSHANDTERINGENS UNDERSTÖD
ANSLAGNA SKOGAR.

STOCKHOLM
ISAAC MARCUS' BOKTR.-AKTIEBOLAG
1897.

Till Konungen.

Sedan för Eders Kongl. Maj:t blifvit anmäldt, hurusom i en uti Riksdagens Andra Kammare vid 1895 års Riksmöte till chefen för Eders Kongl. Maj:ts Finansdepartement framställd interpellation äfvensom vid

den i anledning af samma interpellation i Kammaren uppkomna öfverläggning anförts åtskilliga förhållanden, hvilka skulle ådagalägga, att den lagstadgade kontrollen öfver vården och förvaltningen af statens till bergshandteringens understöd anslagna skogar i vissa afseenden icke vore tillräckligt verksam, har genom nådigt bref den 31 Maj 1895 Eders Kongl. Maj:t, med öfverlemnande af Andra Kammarens protokoll för den 9 och den 14 Maj 1895, i nåder anbefallt Kommerskollegium och Domänstyrelsen att, efter verkställd undersökning af de anförda förhållandena och den vidare utredning af frågan, som kunde finnas erforderlig, till Eders Kongl. Maj:t inkomma med det yttrande och förslag, hvartill berörda undersökning och utredning föranledde.

I anledning af denna nådiga befallning hafva af Kommerskollegium samtliga bergmästare i riket och af Domänstyrelsen samtliga öfverjägmästare och jägmästare i de orter, der skogar af här afsedt slag finnas, anmodats inkomma med yttranden i ärendet och dervid meddela redogörelse för vissa af embetsverken, etthvart för sig, angifna förhållanden, hvarjemte bergmästarne hade dels att, der så erfordrades för berörda redogörelser, från vederbörande nyttjanderättshafvare inhemta behöfliga upplysningar, dels att i öfrigt lemna dem tillfälle att sig yttra.

Från samtliga bergmästare, vederbörande jägmästare och öfverjägmästare hafva de infordrade yttrandena inkommit, hvarjemte upplysningar i några fall dels ytterligare infordrats från bergmästare samt dels under hand begärts från några nyttjanderättshafvare till ifrågavarande skogar.

För verkställande af den anbefallda undersökningen och utredningen hafva vidare upplysningar hemtats ur f. d. Bergskollegii hos Kommerskollegium förvarade arkiv samt sådana vunnits hos Kammarkollegium.

Med öfverlemnande af de från bergmästarne och skogsstatens tjenstemän inkomna handlingar i ärendet, få Embetsverken nu redogöra för de resultat, hvartill undersökningarna och utredningen föranledt, samt afgifva förslag till förändrade lagbestämmelser rörande vården och förvaltningen af ifrågavarande skogar.

Att kronoallmänningar, »ödemarkar» eller »öknar» af ålder plägat af kronan upplåtas åt bruk och bergverk för erhållande af skogsfång till husbyggnader, till kolning, till grufvebyggnader och till »grufved» för malmens lossnande genom »tillmakning» eller »eldsättning», ses af äldre handlingar; så omtalas t. ex. i Bergskollegii fullmagt den 6 Juli 1649 att skogar funnes under publique och private bruk »bebefvade».

Sedan Bergsamtet, sedermera Bergskollegium, inrättats, uppdrogs

åt detta embetsverk tillsynen öfver de allmänna skogarna och rätten att medgifva virkes- och kolfångst från dem.

I nyss berörda fullmägt af den 6 Juli 1649 för Bergskollegium heter det nämligen, att detta embetsverk skulle hafva »våld, makt och disposition» öfver, bland annat, kronans *skogar* och *allmänningar*, särdeles der bergverk och bruk voro belägna.

Under slutet af 1600-talet tillsattes »skogskommissioner» för att ordna förhållandena vid de till bergsbruket och bergverken upplåtta kronoskogarna, och genom Kongl. resolution den 14 Mars 1689 bestämdes en afgift (skogsören, rekognition) att erläggas af dem, som till sina bruks fortsättande betjenade sig af kronans allmänningar. Genom Kongl. bref till Bergskollegium den 29 Oktober 1690 befriades dock egarne till ädlare metallers grufvor från erläggande af skogsören, och genom Kongl. bref den 7 November samma år fritogos äfven de ädlare verken från denna skyldighet. Slutligen bestämdes genom Kongl. resolution den 11 december 1696, att jemväl jerngrufvor skulle befrias från skyldigheten att erlägga rekognition för kronoallmänningars nyttjande.

Beträffande skogsafgifter eller rekognition för skogar, anvisade åt bruken och hyttorna, gäfvos under 1700-talet flere förordningar, hvilka dock i de flesta fall ej afsågo sådana skogar, hvarom nu är fråga. Med bestämmandet och påförandet af rekognitionsafgifterna gick emellertid trögt, hvarför upprepade gånger vederbörande anmanades att tillse, att besluten om afgifternas åläggande genomfördes.

Inkomsten af dessa afgifter ingick till en början till Bergskollegium för att användas till nya bergverks upphjelpande, till »bergsförsök» och till »laboratorium chymicum». Men genom Kongl. beslut den 27 Februari 1778 bestämdes emellertid, att rekognitionsafgifterna skulle ingå till Statskontoret såsom annan uppbörd, och 1779 den 27 Juli anmanades Bergskollegium ytterligare att tillse, att taxeringen genomfördes.

Bergskollegium utöfvade fortfarande uppsigten öfver de till bruken och bergverken anslagna allmänningarna genom bergmästarne och bergsfogdarne. Äfven öfver bergslagsallmänningarne skulle Bergskollegium hafva uppsigt. Så säges i Kongl. förordningen om skogarna i riket den 12 December 1734, att Kollegium skulle öfver dessa allmänningar genom bergmästarne hafva »ett allvarsamt inseende». Angående utsyningen från bergslagsallmänningarna förklarade Kollegium i bref till en landshöfding den 19 April 1737, att hemmansegare, hvilka behöfde byggnadstimmer, men ej kunde erhålla sådant från egna hemmansskogar, ej borde, der inga andra än bergslagsallmänningarna vore till finnandes,

betagas att deraf understöd njuta, samt att det tillkomme bergmästaren att uppå landshöfdingens resolution förrätta utsyning genom visse af bergstingsrättens medel deputerade.

Man hade emellertid småningom kommit till insigt om att rekognitionsskattafgiften ej motsvarade värdet af rättigheten till skogarne. 1747 års Riksmöte förhöjde rekognitionsskattafgiften för masugnar och hamrar utom för bergsmanshyttorna. Och i bevillningsplakatet den 14 December 1747 påfördes, utöfver skogsörena, som utgingo efter stafrum ved, en bevillning af 4 öre silfvermynt för hvarje kolstig om 24 tunnor, som kolades å rekognitionsskogarna eller på krono- eller häradsallmänningar. Den nya bevillningen skulle enligt bref från Bergskollegium till en bergmästare den 1 December 1750 skiljas från skogsörena, som vore en ständig afgift, hvaremot bevillningen afsåge viss tid. Enligt samma bref skulle ett stafrum ved anses motsvara 18 tunnor kol. Denna bevillning har sedan vexlat till sitt belopp och kallas än bevillning för rättighet till skogsfång, än bevillning för kolningsfrihet.

Under början af innevarande århundrade gjorde sig nya åskådnings-sätt äfven i fråga om skogshushållningen gällande. Ny förordning om skogarna i riket gafs den 1 Augusti 1805. Från denna förordnings tillämpningsområde undantogos dock (§ 16) rekognitionsskogar (hvarmed, enligt en definition, gifven af Bergskollegium den 1 December 1750, skulle förstås alla allmänningar utan åtskillnad, hvilka emot någon viss årlig vedergällning blifvit bruken och bergverken underlagde) samt skogar och allmänningar, som i bergslagen vore belägna eller till bergslagens och bergverks nytta och understöd upplätne, och skulle med dessa skogar förhållas på sätt uti bergsordningarna och särskilda författningar vore föreskrifvet.

Vid 1809 års Riksdag förehades, på grund af enskild motion, frågan om rekognitionsskogarna. Riksdagen beslöt för sin del vissa betydande förändringar i afseende å dessa skogars disposition och ansåg, såsom förut 1747 års Riksdag, att jernverkens rättigheter och privilegier på kronoallmänningarna endast bestode deri, att allmänningarna emot skäligen skogsören oskiljaktligen blefve vid de verk, hvarunder de blifvit anslagna, samt att kronan, som vore den verkliga egaren af dessa allmänningar, allenast upplätit nyttjanderätten mot »vederkänslö».

Häraf föranleddes slutligen Kongl. kungörelsen den 4 Februari 1811, angående användandet af de till bergverken och bruken upplätne rekognitionsskogar, enligt hvilken kungörelse, bland annat, bruksegarne skulle efter föregången undersökning om huru mycket af de rekognitionsskogar, på hvilka bruken vore grundade, och som af ålder vore upplätne

åt bruken, kunde för brukens behof erfordras, få, om de anmälde sig, skatteköpa de sålunda för bruken erforderliga befunna skogsområdena.

Beträffande sådana skogar, som under mera bestämd besittningsrätt blifvit visse, merendels ädlare verk upplätne, såsom under bergsfrälsefrihet eller andra villkor, emot förbindelse af verkets drift och andra skyldigheter, skulle det ankomma på innehafvarne, om de ville i någon sådan författning ingå, som genom kungörelsen blifvit i fråga om andra rekognitionsskogar stadgad.

Anmälan till skatteköp skulle ske inom sex år, och förbehöllo sig ständerna att vid blifvande Riksmöte i anseende till de bruksegare, som ej inom denna tid ingått skatteköp, med rekognitionsskogarna vidtaga sådana författningar, som pröfvades nyttiga.

Frågan om skatteköpandet var sedermera före vid 1818 års Riksmöte, och slutligen beslöts vid 1823 års Riksmöte, i enlighet med Kongl. Maj:ts proposition, att, utan afseende derå om och när anmälan till skatteköp skedde, den delen af skogen, som bruksegaren finge behålla, skulle så fort ske kunde skattläggas i enlighet med de hufvudsakliga grunder, 1811 års kungörelse innefattade, dock med vissa jemkningar. Ständerna tillade emellertid i sitt beslut den bestämmelsen, att bruksegare, som ej ville å dessa villkor tillösa sig rekognitionsskog, borde inom ett år från den dag, Kongl. Maj:ts beslut i ämnet blefve utfärdadt, uppgifva formlig afsägelse, vid äfventyr att eljest blifva skyldig ersätta alla kostnader för skogens beredande till skattläggning.

Den 29 Januari 1824 fastställdes Rikets ständers berörda beslut.

Vid 1823 års Riksmöte hade Kongl. Maj:t jemväl gifvit ständerna tillkänna, att bland de skogar, hvarå undersökning och behandling på grund af 1811 års kungörelse blifvit ifrågasatt, äfven förekomme några kronoskogar, som till särskilda jerngrufvor upplåtits för deras behof utan någon mera bestämd besittningsrätt eller några dermed förknippade motsvarande skyldigheter, och som, med undantag af några, för hvilka betalts skogsören, varit i längre tid enligt Kongl. brefvet den 11 December 1696 utan afgift till staten begagnade, hvadan dessa s. k. grufskogar icke vore att till rekognitionsskogar hänföra, utan vore sådana kronoskogar, hvilkas disposition af Rikets ständers samtycke berodde. I auledning häraf hade Kongl. Maj:t vidare föreslagit ständerna besluta, att dessa skogar skulle få för de grufvors behof och nytta, åt hvilka de varit upplätta, bibehållas och på sätt, som dittills skett, begagnas, så länge samma grufvor bearbetades, samt vid deras upphörande åt andra grufvor, som deraf kunde vara i behof, upplätas och användas, dock att vanlig rekognitionsaavgift skulle skogarna åsättas att derefter till staten

ärligen utgöras. Rikets ständer biföllo detta Kongl. Maj:ts förslag, och i nådigt bref till Kammar- och Bergskollegierna den 29 Januari 1824 anbefalldes Kongl. Maj:t Kollegierna att om verkställigheten af Rikets ständers beslut rörande rekognitionsafgifts utgörande för de grufveskogar, hvilka dittills utan någon sådan afgift varit begagnade, genast gå i författning. Den 29 derpå följande Mars anbefalldes Bergskollegium bergmästarne att i vanlig ordning till viss återväxttid och vissa stafrums fällning på tunnlandet uppskatta grufskogarna samt taxeringsförslaget inom en månad efter förrättningen till Kollegium insända.

Under de derpå följande åren blefvo grufskogarna och äfven vissa bergslagsallmänningar taxerade till skogsören; hvarjemte bevilling för skogsfång påfördes dem.

Vid 1848 års Riksdag ändrades bevillingen för skogsfång, som derförut utgått med 8 skilling banko per kolstig, att i stället utgå med 6 skilling banko per stafrum ved, och i 1858 års bevillningsförordning, § 26, ändrades bevillingen för skogsfång till 25 öre per stafrum ved eller motsvarande 18 tunnor kol, att beräknas efter det belopp ved eller kol, för hvilket rekognition erlades, och utgå antingen skogsfånget begagnades eller ej.

Genom förordningen angående bevilling af fast egendom samt af inkomst den 14 September 1883 ålades innehafvare af skogsområde, som blifvit upplåtet till bergshandteringens understöd, att utgöra fastighetsbevilling för området. Ifrågavarande skogar hafva derfor bevillnings-taxerats. Bevillingen, som utgått med 3 öre för hvarje fulla etthundradetal kronor, är, jemlikt 1892 års urtima Riksdags beslut, höjd till 6 öre för 100 kronor.

Vidare torde böra här omförmälas, att, enligt Kongl. bref den 19 Mars 1828, å grufallmänningar upptagna lägenheter få, så framt de med lagligen befast stubbe- och röjselrätt af vederbörande åboer innehafvas, efter föregången skatteläggning skatteköpas. Dock får ej skogsmark från allmanningen för lägenheterna afrösas.

Sedan Bruksegaren H. Petré i en till Kommerskollegium den 1 November 1865 ingifven skrift anhållit, att Torsäkers och Ofansjö bergslags allmanning måtte ställas under skogsstatens vård, samt i anledning häraf Kommerskollegium uti en den 20 Mars 1868 aflåten underdånig skrifvelse uttalat den mening, att allmanningens ställande under vederbörande skogstjenstemäns tillsyn och vård icke kunde annat än såväl i kronans intresse främja en förbättrad hushållning å skogen som ock lända nyttjanderättshafvarne till framtida fördel, anbefalldes genom nådig remiss Kongl. Maj:t Kommerskollegium och Skogsstyrelsen att

inkomma med gemensamt underdånigt utlåtande, i hvad mån den Bergsöfverstyrelsen och Bergsstaten då tillkommande befattning äfven med andra allmänna skogar lämpligen borde på Skogsstyrelsen och Skogsstaten öfverflyttas.

Embetsverken afgåfvo, efter föregången utredning i ämnet, den 19 Mars 1872 det infortrade utlåtandet och, sedan frågan genom nådig proposition förelagts 1873 års Riksdag, utkom nu gällande nådiga förordning den 30 Maj 1873 angående förvaltningen af statens till bergshandteringens understöd anslagna skogar, hvarigenom den Bergsöfverstyrelsen och Bergsstaten förut tillkommande befattningen med nämnda skogar, för så vidt sjelfva skogsvården anginge, med 1873 års utgång upphörde och öfverflyttades på den år 1859 inrättade Skogsstyrelsen.

De kartor och beskrifningar öfver grufskogarna, som inkommit till Bergskollegium vare sig före eller på grund af utgifvandet af 1824 års föreskrift om skogarnas taxerande till rekognitionsafgift, blefvo jemte andra f. d. Bergskollegii skogskartor år 1874, den 26 Januari, till Skogsstyrelsen öfverlemnade och af densamma qvitterade.

I Kommerskollegii och Skogsstyrelsens ofvanberörda yttrande af den 19 Mars 1872 angafs, på grund af inhemtade uppgifter, att följande till bergsbrukets understöd anslagna skogar då funnes, hvilka *icke* undergått den behandling, som i Kongl. kungörelsen den 4 Februari 1811 vore föreskrifven, nämligen:

i Gefleborgs län, Torsåkers grufallmänning samt Ofvansjö och Torsåkers bergslagsallmänning;

i Kopparbergs län, Grängesbergs, Burängsbergs, Tuna-Östanbergs, Norrbärkes-Östanbergs och Bispbergs grufveskogar;

i Uplands län, Dannemora vestra, norra och södra grufallmänningar;

i Vestmanlands län, Sala silfververks allmänning;

i Örebro län, Strossa, Ånsjö och Kallklints grufallmänningar, Nya Vikers öken, Skrekarhytte södra öken, Mellantrakten, Bengtstorps öken, Fagerbotrakten, Fagerbo-allmänning, Kartilleö allmänning, Lönnbottens allmänning, Gyttorps norra allmännings vestra del, Gyttorps norra allmännings östra del, Gyttorps södra allmänning, Hageby och Fibbhytte allmänning, Lomfly, Kronobergs, Guldsmedsboda och Edsbole vestra grufallmänningar samt Emmes och Lerbäcks eller Kärrängskogs allmänning;

i Vermlands län, Hornkullens, Brerefvens, Persbergs östra och Nordmarks grufallmänningar;

i Södermanlands län, Tunabergs kopparverks allmänning och Åkers styckebruks rekognitionsskog, samt

i Östergötlands län, Gaddstigens grufallmänning.

Hela arealen inom de yttre gränserna för dessa skogar uppgafs i utlåtandet vara tillsammans 63,232 tunnland 29 $\frac{7}{10}$ kappland, deraf 45,394 tunnland 5 $\frac{3}{4}$ kappland vore »skog», »skogsmark» eller »skogbärande mark». Dessa arealuppgifter, hvilka i metermått motsvara, hela arealen omkring 31,214, 81 hektar, samt skogsmarken omkring 22,408, 74 hektar, äro, enligt hvad af utlåtandet inhemtas, grundade på äldre kartor dels från slutet af 1700-talet, dels från början af detta århundrade. Uppgifterna angifvas i flera fall vara osäkra, och i andra fall synas olika uppgifter om samma skog hafva förelegat, hvarförutom uppfattningen, om i hvad mån inegor till torp och lägenheter å skogarna skolat i arealen inräknas, synes hafva varit olika i fråga om olika ställen.

Af de i 1872 års utlåtande uppräknade skogstrakter hafva två, nämligen Sala silfververks allmänning och Gaddstogens grufallmänning, återfallit till statens egen disposition, samt en, Skrekarhytte södra öken, befunnits tillhöra enskilde egare.

Sala silfververks allmänning, hvilken äfven kallas dels Nora allmänning, dels Norra allmänningen, består af två från hvarandra skilda trakter i Möklinta, Nora och Enåkers socknar af Vestmanlands län. Genom upplåtelsen af Sala, kronan tillhöriga, grufva och silfververk på perpetuelt arrende till Sala bergslag den 13 November 1741 hade skogen blifvit anvisad för silfververkets behof. På grund af 1887 års Riksdags beslut, som blef den 13 Juli samma år i nåder fastställdt, upphörde emellertid från och med början af år 1888 det förut bestående rättsförhållandet mellan kronan och bergslaget, hvarvid, bland annat, allmänningen återföll till staten.

Enligt 1872 års förberörda utlåtande skulle allmänningen omfatta en areal af omkring 3,303, 31 hektar, deraf 1,653, 73 hektar skogbärande mark. Uppgiften om arealen vore dock icke fullt säker, enär rättegångar och tvister påginge i fråga om vissa inegor. I Domänstyrelsens berättelse för 1890 är allmänningen upptagen såsom kronopark och angifven att i sin helhet innehålla 1,848, 50 hektar, deraf 1,288, 85 hektar skogsmark.

Gaddstogens grufallmänning, belägen i Kinda härad af Östergötlands län, hade genom Bergskollegii utslag den 17 Augusti 1775 upplåtits åt Åtvidabergs kopparverk. Arealen af denna skog anges i 1872 års utlåtande vara i sin helhet 207, 02 hektar, deraf 201, 04 hektar skogbärande mark.

Enligt nådigt bref den 10 Augusti 1877, i fråga om bergverks-tionden, skulle Åtvidabergs kopparverk befrias från denna skatt, derest verkets egare inom 1878 års slut antingen till kronan afstode koppar-

verkets andel af allmanningen Gaddstigen eller ock, derest Kongl. Maj:t efter behörig utredning funne skäl dertill lemna bifall, till fulla värdet löste berörda del af allmanningen. Enligt nådigt bref den 31 Januari 1879 hafva Åtvidabergs egare öfverlemnadt allmanningen och Skogsstaten öfvertagit densammes förvaltning. I Domänstyrelsens berättelse för 1890 upptages Gaddstigen bland kronoparker med en areal af 201, 47 hektar, deraf skogsmark 182, 76 hektar.

Skrekarhytte södra öken. Denna i Vikers kapell af Örebro län belägna skogstrakt säges i 1872 års utlåtande vara, »som det vill synas», 1689 upplåten åt Dalkarlsbergs grufvor. Men af Bergskollegii utslag den 26 April 1790 inhemtas, att skogen på grund af häradsrättens utslag den 30 Januari 1660 blifvit tilldömd Skrekarhytte byamän. Kollegium förklarade äfven i berörda utslag 1790 att skogstrakten i fråga, efter det undersökning och landtmäteriförrättning föregått, skulle få behållas af byamännen utan afgift, som de ej kunde åläggas. Trakten blef ock 1792 vederbörligen skiftad.

Flera andra skogstrakter än de i 1872 års utlåtande uppräknade hafva jemväl varit staten tillhöriga grufveskogar. Så hafva *Tuna-Hästbergs* och *Idkärrsbergs grufveskogar* i Stora Tuna socken af Kopparbergs län varit anvisade för vissa grufvors i socknen behof, men genom Stora Tuna och Gustafs Häradsrätts utslag den 6 Oktober 1824 blefvo de hvar för sig frändömda staten och tillagda grufvornas egare. Utslagen fastställdes genom lagmansrättens inom nedre distriktet af Falu län dommar den 30 September 1825, hvarefter målen ej vidare fullföljdes.

Ön Solln, i sjön Barken i Norrbärkes socken, Kopparbergs län, hade enligt Bergskollegii skrifvelse den 16 Oktober 1792 till bergmästaren i orten varit af ålder såsom kronoskog anvisad till Humbobergs grufvornas förseende med virke. Men sedan grufvorna blifvit öde, hade egarne af Mogårdens jernverk begärt få köpa skogen till skatte. Köpet kom dock ej till stånd då, utan först, sedan Kongl. Maj:t den 19 September 1827 resolverat, att skogen skulle säljas, blef densamma å offentlig auktion den 15 December 1828 af egarne till nämnda jernverk inköpt.

Elfhöjdens grufveskog i Grangärdes socken af Kopparbergs län blef den 14 November 1728 anvisad för Elfhöjdegufvorna. Men sedan dessa grufvor blifvit öde, begärde egarne till Gravendalsverken i Säfsnäs socken att få skogen mot rekognitionsafgift upplåten åt Strömsdals bruk. Denna begäran bifölls den 20 April 1789 af Bergskollegium. Skogens hela areal utgjorde då 1,204 tunnland, hvaraf 211 tunnland 16 kappland torp och ängar, 138 tunnland mossar samt 854 tunnland 16 kapp-

land skogsmark. Sedan emellertid åboarna å skogen begärt att i laga ordning få mot sina inegor svarande skog, bestämdes genom Kammarkollegii utslag den 24 Februari 1868, att skogen skulle fördelas mellan åboerna. Fördelningen lär hafva egt rum den 21 November 1871.

Edsböle och Sättra allmänning i Hallsbergs socken, Örebro län. Af Kongl. bref den 29 Februari 1820 inhemtats, att denna allmänning af ålder varit anvisad åt Hvena koppargrufva, men att, sedan grufvan ödelagts, Haddebo bruksegare användt skogen på grund af Bergskollegii utslag den 16 Juli 1798, under villkor dock, att, om någon anmälde sig till Hvena grufvas bearbetande, skogen då skulle få af honom begagnas. Kongl. Maj:t förklarade emellertid genom sistnämnda bref, att, enär Sättra och Edsböle allmänning blifvit endast för Hvena koppargrufva anslagen, men denna grufva under lång tid legat öde och derefter ånyo varit upptagen och nedlagd, samt det ej funnes anledning, att grufvan blefve så bearbetad, att staten kunde hafva fördel af skogens upplåtande till grufvan, äfvensom dåvarande intressenter i grufvan, oaktadt frihetsår, afsagt sig anspråken å skogen, fördenskull och då skogen endast för obestämd tid blifvit Haddebo bruksegare öfverlåten, samt skogen vore för grufvan obehöflig, funne Kongl. Maj:t med statens fördel mera förenligt, att skogen i lotter fördelades och till den mestbjudande på auktion försåldes.

Immetorps grufvfallmänning i Carlskoga socken af Örebro län var redan år 1714 upplåten åt åtskilliga grufvor i trakten. År 1750 upprättades karta öfver skogen. Arealen befanns då vara 832 tunnland 4 kappland skogsmark och 115 tunnland 28 kappland impediment eller tillsammans 948 tunnland (468 hektar). I Oktober 1824 hölls förrättning för skogens taxerande till rekognition, hvilken bestämdes till 20 rdr. 26 sk. banko. Skogen stod då under Lekebergs allmänna grufvekassas förvaltning. Den 22 Januari 1829 förklarade emellertid Kongl. Maj:t, att rekognitionen icke borde fastställas, då några grufvor ej funnes, åt hvilka skogen vore anslagen. En ansökning af Immetorps hyttelag att få öfvertaga skogen afslogs, och skulle skogen anses vara kronan tillhörig. På grund af nådig föreskrift den 31 December 1830 blef derefter, jemlikt Kammarkollegii skattebref den 22 Oktober 1834, skogen i lotter med åsatt ränta fördelad och derefter å auktion åt högstbjudande till skatte försåld.

Huruvida flera skogstrakter än nu senast omförmälda på samma sätt som de behandlats, har ej med säkerhet kunnat utrönas.

Utom de till bergshandteringens understöd anslagna skogar, som finnas i 1872 års utlåtande uppräknade, förekommer en i Norrbottens

län belägen skogstrakt, *Kengis kolfångst skog*, som, ehuru ej fullständigt af samma natur som de öfriga här ifrågavarande skogar, dock är i visst afseende anvisad till bergshandteringens befrämjande. Vidare har till följd af rättegång en skogstrakt i Kopparbergs län, nämligen *Nisshytte grufveskog* i Sätters socken, befunnits vara statens.

Arealen af alla de skogar, som nu på ett eller annat sätt anses vara eller fortfarande äro statens till bergshandteringens understöd anslagna skogar, kan, då de samtliga på grund af föreskrift i nådiga förordningen den 30 Maj 1873 blifvit ånyo uppmätta och för åvägabringande af ordnad hushållningsplan kartlagda, nu med större säkerhet uppgifvas än som var fallet 1872.

Den skogbärande eller för skogsbörd afsedda marken är nu 25,360, 46 hektar och hela arealen 37,919, 69 hektar. Att arealen nu är större än den år 1872 uppgafs vara, oaktadt vissa skogar återfallit till statens egen disposition eller eljest icke bort medräknas, beror derpå att dels Kengis kolfångstskog dels Nisshytte grufveskog tillkommit. En viss osäkerhet i siffrorna finnes dock, dels härrörande från de förhållanden med Tunabergs kopparverks allmänning, för hvilka längre fram redogöres, dels beroende af olika uppfattning hos dem, som meddelat uppgifterna, om i hvad mån inegor å skogarna bort medräknas.

Embetsverken öfvergå nu till redogörelse för de särskilda skogarna, hvarvid, med hänsyn till hvad som yttrats under behandlingen i Riksdagens Andra Kammare af ofvan berörda interpellation, beskattningsförhållandena äfven omnämnas.

Norra bergmästaredistriktet.

Kengis bruks kolfångst skog, belägen i Pajala socken, Norrbottens län.

Den 31 Oktober 1646 meddelade Bergskollegium privilegium, som den 24 December samma år af Kongl. Maj:t bekräftades, att bearbeta ett jernmalmstreck öfverst i Torneå och anlägga masugn, hammare m. m. samt att på två mil nära bruket rundt omkring sig de lägenheter, som funnes med ström, skog, ängsland och annat, som för bruket nödigt vore, nyttja sig och bruket till gagn.

Derefter anlades Kengis och Svansteins jernverk samt Junosuando och Torneåfors masugnar, af hvilka verk Svanstein och Junosuando redan länge varit nedlagda och Kengis och Torneåfors ej heller mera drifvas.

I anledning af framställning från Kengis bruks egare, att, då en del skog genom fredsslutet med Ryssland 1809 frångått dem, nödigt skogsområde måtte dem tilldelas, pröfvade Kongl. Maj:t, enligt bref den 23 Oktober 1822, skäligt medgifva, att vid framdeles skeende afvittring i orten tillräcklig mark för brukets skogsbehof skulle på sätt då kunde komma att närmare bestämmas bruket tilldelas. Genom Kongl. Maj:ts Befallningshafvandes utslag den 31 December 1879, som af Kongl. Maj:t den 2 September 1881 fastställdes, bestämdes derefter, att, enär för den tillverkning af 350 skæ. tackjern och lika mycket stångjern samt 300 skæ. manufakturjern, hvartill Kengis bruk enligt särskilda Bergskollegii utslag varit berättigadt, beräknats åtgå sammanlagdt 17,121,46 tunnor kol, brukets egare skulle vara berättigade att från tre vid afvittringen bestämda skiften, hvilka skiften för öfrigt komme att stå under kronans disposition, efter utsyning afgiftsfritt årligen erhålla de skogsprodukter, som åtginge ej mindre till 17,121,46 tunnor kol än äfven bruksbyggnadernas underhåll i sådant skick, att sagda jern tillverkning kunde ega rum.

Genom resolution af Domänstyrelsen den 23 Juli 1883, fastställd af Kongl. Maj:t den 1 Maj 1886, har sedermera föreskrifvits, att, sedan, efter vederbörande bergmästares bestämmande, för hvarje år uppgifvet virkesbehof, såväl för sjelfva bruksdriften som för underhåll af bruksbyggnaderna, blifvit i enlighet med Kongl. Maj:ts Befallningshafvandes utslag den 31 December 1879 af jägmästaren utsynadt, all öfrigt å kolfångstskogen varande öfvermogen eller brandskadad skog, hvilken vid föregången undersökning befunnits icke vara för bruket erforderlig, skulle för kronans räkning försäljas.

På grund häraf afsattes ett område å skogen för brukets byggnadsbehof, och utstämplades (år 1891) för kronans räkning å den öfriga delen af skogen ett större antal öfvermogna och skadade träd.

År 1890 ingåfvo egarne till Kengis bruk ansökning att, mot afstående till kronan af brukets rättigheter till kolfångstskogen, få under en tid af 4 år afverka och tillgodogöra sig 18,000 träd af frisk skog; trädens värde beräknades af sökandena till 60 öre stycket på rot.

Domänstyrelsen, Kammar- och Kommerskollegierna afgåfvo i anledning af denna ansökning underdåniga utlåtanden. Af Domänstyrelsen anfördes bland annat, att bruksrörelsen vid Kengis sedan år 1879, då smedjebyggnaderna nedbrunnit, ej vidare drifvits, och att, ehuru brukets egare endast i ringa mån begagnat sin afverkningsrätt, denna rätt

det oaktadt syntes fortfarande vara brukets egare förbehållen, för den händelse rörelsen vid bruket åter upptoges, samt att Domänstyrelsen hölle före, att det vore af fördel för kronan, att brukets afverkningsrätt aflöstes, dervid Domänstyrelsen ansåge lämpligt, om i stället för rätt till huggning af 18,000 träd bruksegarne finge 10,800 kronor kontant mot afstående af sina rättigheter, äfvensom att, med hänsyn till flottningen af timmer förbi bruket, bruksegarne borde vara underkastade vissa villkor. Kammarkollegium ansåg i likhet med andra vederbörande det vara med kronans fördel öfverensstämmande, att brukets afverkningsrätt upphörde; och Kommerskollegium fann intet att ur bergshandteringens synpunkt erinra emot att Kengis bruksegarers rätt till utsyning blefve aflöst. Den 30 Oktober 1891 meddelade i detta ärende Kongl. Maj:t beslut, i hufvudsaklig öfverensstämmelse med hvad af Domänstyrelsen föreslagits, samt uppdrog åt sagda styrelse att med bruksegarne träffa aftal i saken.

Sådant aftal har emellertid icke ännu kommit till stånd, enär bruksegarne ej velat ingå på hvad som föreslagits.

Kengis kolfångstskog står under jägmästarens i Pajala revir, vård och förvaltning.

Skogens areal är 14,103, 56 hektar, deraf 7,492, 33 hektar skogsmark och 6,611, 23 hektar impediment.

Skogshushållningsplan enligt 1873 års förordning är icke upprättad, emedan under åtminstone de senaste tio åren ingen tillverkning af tackjern eller stångjern egt rum vid Kengis med dertill hörande verk.

Ingen utsyning har af bergmästaren medgifvits efter år 1883, då dels 200 stockar fingo tagas till reparation af kolhus och åbyggnader vid Torneåfors masugn under Kengis, dels 200 torra träd till kolning, derest sådan verkligen ifrågakomme.

Rekognitions- och skogsbevillningsafgifter äro icke skogen påförda, hvaremot skogen är bevillningstaxerad till 74,200 kronor.

Bevillningsberedningen utlät sig emellertid år 1895, att, då skogen ifråga skall stå under kronans disposition och bruksegaren endast eger rätt till virke för ett visst antal tunnor kol, en rätt hvaraf han sig aldrig begagnat, men staten hösten 1894 sålt 99,233 såg- och bjelktimmer till ett pris af 262,967 kronor 45 öre, ansåge beredningen, att sagda skogar borde hänföras till sådan staten tillhörig fast egendom, för hvilken bevillning icke erlägges, och derefter behandlas. Bevillning för skogarna har ej heller sedermera utgått.

Gefle—Dala bergmästaredistrikt.

Östanbergs grufskogar i Kopparbergs län.

Dessa grufskogar utgöras af två trakter, *Tuna-Östanbergs* och *Norrbärkes-Östanbergs*. Den förra är belägen i numera Silfbergs socken, som, efter att förut varit kapellförsamling under Stora Tuna socken, år 1869 blifvit derifrån afsöndrad, och den senare i Norrbärkes socken.

Båda trakterna, som gränsa intill hvarandra, lära hafva af ålder varit anvisade åt Östanbergs grufvor, hvilka brutits af bergsmännen i Norrbärkes och Stora Tuna socknar. Den i Silfbergs socken belägna delen har derjemte tagits i anspråk för vissa å skogen belägna grufvor, af hvilka dock numera endast en är försvarad.

I anledning af tvist mellan grufbrytarelagen och byamännen blefvo genom Bergskollegii resolution den 10 Juni 1714 gränserna för Tuna-Östanbergsskogen bestämda. Genom en år 1767 träffad förening afstodo emellertid grufbrytarelagen åt byamännen en del af det genom 1714 års resolution för grufskog förklarade området. År 1778 upprättades af landtmätaren J. Brandberg karta öfver Tuna-Östanbergs grufskog. Dervid inlades icke å kartan den åt byamännen år 1767 öfverlemnade andelen.

Tvist om Tuna-Östanbergsskogen uppstod emellertid mellan å ena sidan kronan och å den andra byamännen. Häradsrätten föranstaltade om ny kartas upprättande. Sedan kartan blifvit af landtmätaren C. Nygren utförd, afgjordes tvisten af häradsrätten, som i den 6 Oktober 1824 afkunnadt utslag pröfvade rättvist förklara Kongl. Maj:t och kronan berättigad till hela den inom Tuna socken belägna så kallade Östanbergs grufskog inom de gränser, som Bergskollegii resolution den 10 Juni 1714 utstakade, såsom dess tillhörighet utan afseende på den 1767 träffade men obehörigt afslutade och icke heller stadfästade förening; i följd hvaraf Kongl. Maj:t och kronan således skulle ega att deröfver laglikmätigt och fritt disponera; Solfvesbo, Våbecks och Backa byamän dock förbehållen rätt till mulbete derå samt deras derinom hafvande inhägnader, som uti landtmätaren Nygrens kartebeskrifning omförmäldes.

Detta utslag har, enligt hvad i Kommerskollegium förvarade handlingar utvisa, vunnit laga kraft.

Enligt Brandbergs karta af 1778 utgjordes skogens areal af 366 tunnland 20 kappland, men enligt Nygrens af 496 tunnland 4 kappland. Skillnaden 129 tunnland 24 kappland skulle alltså vara den genom 1767 års förening till byamännen afstådda del.

Genom utslag den 26 Februari 1828 anslog emellertid Bergskollegium Tuna—Östanbergsskogen för derå belägna grufvors behof och för brytningen i Östanbergs grufvor. Af resolutionen framgår, att då afsågs den areal, som anges å Brandbergs karta.

Norrbärkes—Östanbergs delen kartlades på Bergskollegii befallning jemväl af förbemälda Brandberg år 1778 och befanns då vara 348 tunnland $1\frac{1}{2}$ kappland eller 171,81 hektar. Sammanlagda arealen af Tuna—Östanbergs och Norrbärkes—Östanbergs grufveskogar skulle alltså enligt dessa uppgifter vara 352,80 hektar.

Enligt hushållningsplanen, fastställd den 11 Mars 1881, är emellertid arealen af båda trakterna 403,87 hektar, förutom 29,99 hektar inegor, eller tillsammans 433,86 hektar. Läggas till ofvan omförmälda areal, 352,80 hektar, hvad som utgör arealskillnaden mellan Brandbergs och Nygrens ofvan omförmälda kartor eller 64,05 hektar, blir arealen af det hela 416,85 hektar.

Det torde alltså kunna antagas, att skogen nu har den areal den bör hafva.

Af den enligt hushållningsplanen befintliga arealen, utom inegor, äro

skogsmark	344,95 hektar
och impediment	58,92 „

Summa 403,87 hektar.

Nyttjanderättshafvare äro egarne till Mattsbo bruk i Norrbärkes socken, såsom innehafvare af Östanbergsgrufvorna å Norrbärkes andelen och Skommargrufvan å Silfbergs andelen. Östanbergsgrufvorna hafva under de senaste 10 åren varit i oafbruten gång.

Vederbörliga anmälningar till erhållande af utsyning hafva årligen ingått till bergmästaren och, då behofvet för grufbrytningen visat sig större än skogstillgången, har hvarje år den begärda afverkningen medgifvits. Den årliga virkesafkastningen uppskattas enligt hushållningsplanen till 650 kubikmeter. År 1885 beviljades en något större utsyning, hvilken dock utjemnades genom mindre utsyning följande år. Åren 1885—95 hafva afverkats tillsammans 6,307,8 kubikmeter.

Genom storm fälldes år 1890 mycket skog, hvilken i vederbörlig ordning åren 1892, 1893 och 1894 försåldes å offentliga auktioner, hvarvid inflöto år 1892 687 kronor 75 öre och år 1893 403 kronor 75 öre; försäljningen för 1894 är ännu ej redovisad. Dessa belopp tillfölo en för skogens vård och skötsel inrättad kassa, som vid 1894 års slut hade en behållning af 1,531 kronor 97 öre, innestående i bank.

Förvaltningen och vården af skogen omhänderhafvas af en för alla Vesterbergslagens grufveskogar (Östanbergs grufveskogar, Burängsbergs grufveskog och Grängesbergs grufveskog) gemensam styrelse. För förvaltningen och vården af Vesterbergslagens grufskogar har ett reglemente antagits, som uppgifves vara af Eders Kongl. Maj:t fastställt den 18 September 1885. Denna fastställelse läser emellertid inskränka sig dertill, att Eders Kongl. Maj:t sagda dag förklarar vissa besvär, som innehafvare af torplägenheter å Grängesbergs grufskog anfört i anledning af reglementet, icke förtjena afseende. Enligt detta reglemente utses på allmän bergslagsstämma en af 3 personer bestående styrelse, som skall bevaka nyttjanderättshafvarnes rätt och bästa, samt en skogsförvaltare, som ombesörjer skogsvården. Den likaledes på allmän bergslagsstämma valde grufkasseombudsmannen förvaltar grufskogarnes penningemedel. Styrelsen bland annat granskar de utsyningsberättigades utsyningsansökningar och öfvervakar, att ej utsyningsrätten öfverträdes eller missbrukas på annat sätt.

Hvarje utsyningsberättigad skall enligt reglementet erlægga en skogsöresafgift till skogskassan. Underlåtes detta, erhålles ingen utsyning.

Mattsbo bruksegare innehafva alla torpen å Östanbergs grufveskogar. Hela afverkningen har uteslutande användts för de ändamål, hvartill skogarne anslagits.

Genom två af Bergskollegium den 26 Februari 1828 gifna utslag har rekognitionsafgiften bestämts för Tuna—Östanbergs grufskog till 2 rdr. 26 sk. banko och för Norrbärkes—Östanbergs grufskog till 2 rdr. 20 sk. banko eller tillsammans 4 rdr. 46 sk. banko. För det närvarande läser, enligt uppgift af bergmästaren, rekognitionsafgiften utgå för hela skogen med 7 kronor 44 öre. Bevillningen för skogsfång utgår för hela skogen med tillsammans 59 kronor 50 öre.

Tuna—Östanbergs andelen i Silfbergs socken är bevillingstaxerad till 6,000 kronor och Norrbärkes—Östanbergsandelen till 5,400 kronor eller tillsammans 11,400 kronor. Alla utskylderna betalas direkt af nyttjanderättshafvarne, icke af skogskassan.

Här torde böra påpekas, hurusom i en publikation benämnd »Norskogs arkiv, Bergshistoriska samlingar och anteckningar», femte häftet, sid. 251, en förväxling egt rum mellan Tuna—Östanbergs och Tuna—Hästbergs grufskogar, i det att der uppgifves, att den senare skogen blifvit genom häradsrättens förberörda utslag kronan tilldömd, medan i sjelfva verket detta, såsom ofvan visats, var fallet med Tuna—Östanbergs grufskog, hvaremot Tuna—Hästbergs blef kronan frändömd. Hvad

i samma publikation säges om »Östanbergs grufallmänning i Gustafs socken» gäller om Norrbärkes—Östanbergs grufskog i Norrbärkes socken, utom hvad beträffar beloppet af bevillningstaxeringen, som är det, hvartill Tuna—Östanbergsskogen uppskattats.

Burängsbergs grufskog i Grangärdes socken af Kopparbergs län. Denna skog anslogs genom Bergskollegii resolution den 18 Juni 1718 till Burängsbergs grufvor i Grangärdes socken och ansågs då innefatta 800 tunnland (394,92 hektar), som utbrutits ur den stora »Grängesbergs allmänningen». År 1778 upprättades af landtmätaren J. Brandberg karta öfver skogen, hvarvid han följde den år 1718 bestämda rösläggningen. Åren 1889—1890 är af jägmästaren E. Larsson ny karta upprättad, hvilken väl öfverensstämmer med den af Brandberg 1778 upprättade. Enligt Brandbergs och Larssons kartor är emellertid arealen 548,37 hektar, inclusive 39,63 hektar inegor. Enligt en uppgift af 1826 skulle den, inclusive 40,24 hektar inegor, vara 551,43 hektar. Den areal, som år 1718 definierades genom beskrifna rålinier och rösen, var alltså i sjelfva verket större än som af Bergskollegium då antogs.

Hushållningsplan är fastställd af Skogsstyrelsen den 13 September 1880 för en tid af 10 år från och med år 1880 och derefter reviderad och fastställd af Domänstyrelsen den 4 Maj 1891 för en tid af 20 år från och med år 1893.

Enligt senaste hushållningsplan består grufskogen af

skogsmark	428,77 hektar
impediment	79,97 „

Summa 508,74 hektar,

hvertill komma 39,68 hektar inegor.

Nyttjanderättshafvare äro egarne till Förenade Utmålens grufvor, till Loggrufvan och Kärrgrufvan i Burängsbergsfältet. »Förenade Utmålen» egas af Stora Kopparbergs bergslags aktiebolag och Ludvika bruksegare, Loggrufvan af Nyhammars jernverks aktiebolag och Kärrgrufvan af Sandvikens jernverks aktiebolag.

Förvaltningen och vården af skogen utöfvas af styrelsen för Vesterbergslagens grufveskog (se under Östanbergs grufskog).

Nyttjanderättsinnehafvarne hafva i vederbörlig ordning anmält sitt virkesbehov och fått utsyning beviljad. Allt virke, som begärts och erhållits, har, enligt hvad bergmästaren uppgifver sig veta, varit behöfligt och användts uteslutande för det med skogens anvisande afsedda ändamål.

Enligt 1880 års hushållningsplan var den årliga virkesafkastnin-

gen beräknad till 701 kubikmeter, hvarjemte upptogs en extra afverkning af 900 kubikmeter vindfällen, torr och skadad skog samt hjälpgallring. Enligt 1891 års hushållningsplan är den årliga afverkningen 864,7 kubikmeter.

Under åren 1885—1895 har utsynats åt nyttjanderättshafvarne tillsammans 7,711,8 kubikmeter.

Dessutom har under åren 1885—1894 från skogen försålts 4,635,9 kubikmeter. Tillstånd till försäljningen har åren 1885, 1886 och 1887 beviljats af Eders Kongl. Maj:ts Befallningshafvande för virke, som nyttjanderättshafvarne ej behöfde, och år 1890 för sådant virke, som under stark storm vid pingsttiden samma år kullblåst. Öfriga år hafva endast mycket små kvantiteter dels vindfälld dels torr skog samt några för grufvorna ej användbara storvirksträd försålts, dock utan tillstånd. Sistberörda kvantiteter uppgå till i medeltal 36 kubikmeter om året.

Hela den genom virkesförsäljningen uppkomna behållningen, 10,560 kronor 36 öre, har tillfallit grufskogens kassa, som jemväl under tiden 1885—1895 godtgjorts för 6,792 kronor 20 öre, af nyttjanderättshafvarne erlagda skogsören enligt reglementet.

Burängsbergs skogskassa hade vid 1894 års slut en behållning af 3,251 kronor 72 öre, innestående i bank, samt skogvaktaretorpet Låsberg, bokfördt till värde af 600 kronor.

De grufvor, åt hvilka skogen är anvisad, hafva under de senaste tio åren arbetats, Förenade Utmålens hela tiden, Loggrufvan 5 år och Kärrgrufvan 1 år.

Genom den 4 Mars 1825 af Bergskollegium gifvet utslag bestämdes rekognitionsafgiften för Burängsbergs grufskog för en beräknad afkastning af 322 stafrum ved till 6 Rdr. 34 sk. banko. Skogsbevillningen utgår med 80 kronor 50 öre.

Burängsbergs grufskog är bevillningstaxerad till 16,000 kronor.

Grängesbergs grufskog inom Grangärdes socken af Kopparbergs län har af ålder blifvit använd för grufdriften i Grängesberg. När upplåtelsen först egde rum, är icke med säkerhet känt, men i ett Kongl. bref till Kammar- och Bergskollegierna den 8 December 1820 säges skogen vara på grund af Kongl. Maj:ts resolution den 11 December 1696 upplåten åt grufvorna. Karta öfver skogen upprättades 1797 af landtmätaren Carl Porath Carlsson. Arealen var då 1,309,84 hektar, deraf torplägenheter 387,83 hektar.

Hushållningsplan för skogen är fastställd den 21 April 1884.

Enligt denna plan består skogen af

skogsmark och hagar	642,31 hektar
impediment	587,85 „

Summa 1,230,16 hektar.

Nyttjanderättshafvare äro egarne till Grängesbergs grufvor, men, enligt Kongl. bref den 19 Mars 1828 till Landshöfdingen i länet, ega innehafvarne af torplägenheterna å skogen att fortfarande tillgodonjuta rättighet till skogsfång från grufskogen. Häraf har blifvit en följd, att, sedan lägenhetsinnehafvarne erhållit sin utsyning af virke, på senare tid sällan något återstått för Grängesbergs grufvegares räkning. Torpegarne hafva till och med sökt befrielse från skyldigheten att delta i omkostnaderna för skogen, men den 18 September 1885 förklarade Eders Kongl. Maj:t sig icke finna skäl fästa afseende vid denna ansökning.

Skogens vård och förvaltning omhänderhafvas af styrelsen för Vesterbergslagens grufskogar (se under Östanbergs grufskog).

Begäran om utsyning ingifves af lägenhetsinnehafvarne till sagda styrelse, som efter granskning insänder ansökningarna till bergmästaren.

Enligt hushållningsplanen är den årliga afverkningskvantiteten 776,8 kubikmeter.

För grufvornas behof har utsyning af virke egt rum endast en gång under sistförflutna 10 år.

Grufvorna i Grängesberg hafva arbetats i mycket stor omfattning.

Försäljning af virke från grufskogen har under tiden 1885—1894 skett två gånger, nämligen 1890, då med vederbörligt tillstånd stormfälld skog såldes, och 1894, då 32 kubikmeter ståndtorrt virke afyttrades.

Utsyningstagare erlægga jemlikt reglementet för skogen vissa ören för erhållet virke. Dessa ören tillfalla skogskassan, hvilken under tiden 1885—94 haft en inkomst af 6,955 kronor 63 öre af skogsörena och 731 kronor 20 öre af berörda försäljning.

Skogskassan bestrider omkostnaderna för skogens vård och förvaltning samt utskylderna.

Genom Bergskollegii utslag den 4 Mars 1825 är rekognitionsafgiften bestämd efter en afkastning af 415 stafrum ved till 8 rdr. 31 sk. banko.

Bevillning för skogsfång erlægges med 103 kronor 75 öre.

Skogen är bevillningstaxerad till 16,000 kronor.

Bispbergs grufskog, belägen i Sätters och Stora Schedvi socknar af Kopparbergs län, är af ålder anslagen till Bispbergs grufvor, hvilket inhemtas af en af Generalbergsamtet till Landshöfdingen i orten år 1640

affåten skrifvelse med anmodan att öfvervaka, det ej åverkan af obehöriga skedde.

Efter uppkommen tvist om eganderätten till skogen tilldömdes densamma kronan genom Sätters häradsrätts utslag den 20 Juli 1825, och blef skogen genom Bergskollegii resolution den 21 April 1828 ånyo anslagen till Bispsbergs grufvor.

Hushållningsplan för skogen fastställdes den 6 April 1880.

Enligt denna plan är skogens areal följande:

skogsmark	276,15 hektar
impediment	12,02 „

Summa 288,17 hektar.

Nyttjanderättsinnehafvare är Bispsbergs aktiebolag, som ock omhänderhafver vården och förvaltningen af skogen.

Från och med 1887 har ansökning om utsyning årligen inkommit till bergmästaren, som medgifvit sådan, för så vidt det begärda beloppet funnits enligt hushållningsplanen tillgängligt.

Bergmästaren har haft sig bekant, att behovet af virke för grufdriften varit vida större, än den virkesmängd grufskogen kunnat enligt hushållningsplanen lemna.

Det årliga afverkningsbeloppet enligt hushållningsplanen är 239 kubikfamnar (1295 kubikmeter).

Intet virke har under de sista 10 åren blifvit från skogen försåldt.

Bispsbergs grufvor hafva varit i oafbruten gång.

Bispsbergs aktiebolag betalar alla omkostnaderna för skogens vård.

Genom Bergskollegii utslag den 21 April 1828 bestämdes rekognitionsafgiften efter en beräknad afkastning af 202 stafrum ved om året till 4 rdr. 10 sk. banko, och bevillning för skogsfång utgår med 50 kronor 50 öre.

Huruvida Bispsbergs grufskog är bevillingstaxerad, kan ej upp gifvas, emedan utskylderna för grufskogen blifvit upptagna å samma debetsedel som Bispsbergs aktiebolags fastigheter, och har häradskrifvaren på förfrågan af bergmästaren förklarad, att benämningen grufskog ej förekommer i fögderiets jordebok och taxeringslängd.

Nisshytte grufskog, belägen i Sätters socken, Kopparbergs län, anslags jemte annan skog den 6 Oktober 1648 af Kongl. Maj:t till begagnande för Nisshytte grufvor och bruk. Genom Bergskollegii utslag den 22 Mars 1784 blef nuvarande grufskogen afskild för grufvornas behof från den öfriga skogen, hvilken senare belades med rekognition.

Nisshytte bruksegare betraktade emellertid äfven grufskogen såsom sin egendom, till följd hvaraf rättegång uppstod, som slutade med att skogen genom lagmansrättens i Kopparbergs län utslag den 5 September 1845 tilldömdes kronan. Icke desto mindre behandlade Nisshytte bruksegare skogen såsom sin enskilda tillhörighet under 1870- och 1880-talen och afverkade oloffigen skogen, till större delen för andra ändamål än grufvornas behof. Åtal anställdes, och saken afgjordes genom Högsta Domstolens dom den 2 November 1891 på det sätt, att bruksegaren fick i böter och i ersättning till kronan betala 21,453 kronor 67 öre. Bruksegaren gjorde emellertid konkurs, der kronans ersättningsfordran lär bevakats.

Nyttjanderätten till skogen innehafves nu af Bispsbergs aktiebolag såsom egare till Nisshytte grufvor.

Hushållningsplan för Nisshytte grufskog är den 23 Januari 1893 af Domänstyrelsen fastställd.

Enligt denna plan består skogen af:

skogsmark	73,20 hektar
kal d:o	91,41 „
impediment	55,52 „
inegor	2,12 „

Summa 222,25 hektar.

Värden och förvaltningen bestridas af nyttjanderättshafvaren.

Någon utsyning har icke af bergmästaren medgifvits förr än 1892 efter rättegångens afslutande. Åren 1892, 1893 och 1894 har utsyning begärts och erhållits. År 1895 har anmälan om utsyning icke skett, enär grufvorna då hvilat. Behofvet af virke för grufdriften har, då grufvorna voro i gång, varit vida större än årsafkastningen, som enligt hushållningsplanen är endast 50 kubikmeter.

Åren 1892 och 1893 beviljade bergmästaren en utsyning till större belopp af vindfällan, hvilka dels för skogsvärden, dels för att ej förlora i värde måste tillgodogöras, hvartill kom, att arbetet i grufvorna då bedrefs i stor omfattning.

De utsyningsberättigade grufvorna hafva arbetats under 7 af de senaste 10 åren.

Genom Bergskollegii utslag den 8 Februari 1840 bestämdes rekognitionsafgiften till 2 rdr. 35 sk. banko, och bevillningen för skogsfång utgår med 32 kronor 75 öre.

Skogen är bevillningstaxerad till 4,400 kronor, och lär bevilningen hafva erlagts af Nisshytte bruks egare, ehuru de ej längre inne-

hafva nyttjanderätten till skogen; men bevillningen lärer blifvit upptagen å samma debetsedel, som den för bruksegarnes fastigheter.

Torsåkers grufskog, belägen i Torsåkers socken, Gefleborgs län, anslogs enligt Bergskollegii bref den 16 December 1702 till begagnande för grufvor i Torsåkers socken, men blef af Kongl. Maj:t den 8 Maj 1753 anvisad åt Klosters krutbruk. Rikets Ständers bergsdeputation ansåg emellertid, i sitt den 22 Mars 1756 afgifna betänkande, detta vara olämpligt, och synes 1753 års bestämmelse hafva förfallit, ty af Bergskollegii utslag den 21 Oktober 1828 i fråga om rekognitionsafgiften inhemtas, att skogen då användes för grufvornas förseende med virke.

År 1826 hade karta upprättats öfver skogen. Enligt denna karta innehöll skogen en areal af 649 tunnland 24 $\frac{1}{4}$ kappland eller 320,75 hektar, deraf skogsmark 555 tunnland 31 $\frac{1}{4}$ kappland eller 274,45 hektar.

Hushållningsplan är den 17 November 1884 fastställd, och innehåller skogen enligt densamma:

skogsmark	299,69 hektar
impediment	26,46 „
	<hr/> Summa 326,15 hektar.

Nyttjanderättshafvare äro Nyängs aktiebolag, såsom egare af Nyängs, Göske och Stollgrufvorna, samt Hofors aktiebolag såsom egare af Penning-Myggbo och Afzegrufvorna.

Vederbörlig anmälan till utsyning har åren 1888—1895 ingått till bergmästaren, men har ej kunnat utrönas, huruvida så varit händelsen derförut. Grufvornas behof af virke har varit större än den utsyning, som hushållningsplanen medgifvit, och hafva vissa år derutöfver 25 å 30 skadade eller öfvermogna träd äfven tagits.

Den årliga, i hushållningsplanen bestämda afverkningen är enligt bergmästarens uppgift 341,3 kubikmeter.

Afverkning utöfver hushållningsplan medgafs 1895, då två årshyggen fingo tagas, emedan mer än ett årshygge funnits inbesparadt å den del af skogen, som enligt planen redan skulle hafva varit afverkad; tillståndet gafs med villkor, att rubbning i hushållningsplanen icke derigenom uppstode. Någon försäljning af virke från skogen har ej förekommit på de senaste 10 åren.

Regelbunden afverkning kom till stånd först 1888. Dessförinnan togs endast vindfällerna och skadad skog.

Vården och förvaltningen af skogen omhänderhafvas af den för grufvorna gemensamma förvaltningen. Hofors aktiebolag eger nämligen större delen i Nyängs aktiebolag.

Grufvorna hafva under de senaste 10 åren varit i gång, och virkesafkastningen har uteslutande användts vid grufdriften.

Genom Bergskollegii utslag den 21 Oktober 1828 fastställdes rekognitionsafgiften, efter en beräknad årsafkastning af 155 $\frac{4}{5}$ stafrum ved, till 3 rdr. 11 sk. 2 runstycken banko, hvilken afgift nu utgår med 4 kronor 86 öre. Bevillning för skogsfång utgår med 38 kronor 79 öre.

Skogen är bevillningstaxerad till 14,000 kronor.

Bevillningen och afgifterna hafva de sista åren upptagits å Nyängs aktiebolags debetsedlar tillsammans med bolagets öfriga utskylder.

Ofvansjö och Torsåkers bergslagsallmänning, belägen i Ofvansjö och Järbo socknar af Gefleborgs län.

På uppdrag af Bergskollegium höll Bergmästaren D. Leijel den 13 och 15 September 1705 sammanträde med dem, som vore i behof af skogsfång från en då nyss förut från enskildes egor utbruten och afvittrad skogstrakt i Ofvansjö och Torsåkers socknar. Vid detta sammanträde hade infunnit sig, bland andra, ombud för 14 byar i sagda socknar, hvilka ombud begärde utsyningsrätt å allmänningen.

Genom Bergskollegii utslag den 21 April 1706 blef derefter, i enlighet med ett af Leijel upprättadt förslag, den del af ifrågavarande skogstrakt, som ligger i Torsåkers socken, anslagen åt vissa bruk, och den delen, som nu benämnes Ofvansjö och Torsåkers bergslagsallmänning, upplåten åt »den sökande allmogen», för hvilken skog tröte till dess grufve-, hytte- och hammarverk samt hemman uti Torsåkers och Ofvansjö socknar, till nödigt byggnadsvirke och gärdesfång.

Från Ofvansjö socken har sedermera utbrutits Järbo och Högbo socknar.

Bergslagsallmänningen utgöres enligt fastställd hushållningsplan af:

skogsmark	4,160: 74 hektar
till skogsbörd ej afsedd mark	957: 99 „
	<hr/> Summa 5,118: 73 hektar.

Genom Bergskollegii utslag den 19 Februari 1829 bestämdes rekognitionsafgiften till 27 rdr. 24 sk. banko.

Bevillningen för skogsfång eller för kolningsfrihet utgår med 386 kronor 79 öre.

Allmänningen är bevillingstaxerad

i Ofvansjö socken till	500,000	kronor
i Järbo " "	82,500	„
	Summa	582,500 kronor.

Afsigten med allmänningens upplåtande åt allmogen torde hufvudsakligen hafva varit att främja bergsmansbruket eller den af bergsmän i motsats mot bruksegare och köpmän bedrifna tillverkning af tackjern och stångjern.

Bergsmansbruket kan emellertid sägas numera hafva i dessa trakter nästan alldeles upphört. Med anledning häraf och då utsyningen från allmänningen fått en mycket vidsträckt omfattning, har fråga uppstått om ändring af bestämmelserna rörande skogens disposition; och, efter det utredningar och undersökningar verkstälts samt utlåtanden afgifvits af vederbörande myndigheter, är frågan nu föremål för Eders Kongl. Maj:ts nådiga pröfning.

Vid sådant förhållande lärer något vidare yttrande beträffande denna bergslagsallmänning icke af Embetsverken erfordras.

Östra bergmästaredistriktet.

Dannemora grufallmänningar.

Dessa allmänningar utgöras af tre trakter: *den norra* och *den vestra* i Films socken, samt *den södra*, belägen dels i Rasbokils dels i Morkarla socknar, allt i Upsala län.

Redan på 1680-talet hade svårigheter yppats att erhålla nödig grufveved för Dannemora grufvor, hvartill då beräknades åtgå 9,000 stafurum. Bergskollegium hemställde därför år 1688 om anvisande af några allmänningstrakter åt grufvorna. År 1694, den 24 Oktober, meddelade Kongl. Maj:t Bergskollegium, att man anbefallt »skogskommissionen» att, när den komme på den trakten för att skilja allmänningarna från byaskogarna, tillse, det vid samma tillfälle åtskilliga skogsparker, hvilka dittills af »privatis» varit inkräktade, för kronoallmänningar blefve förklarade och till »publicum åter kände», hvarmed Dannemora grufvor kunde blifva »accomoderade».

Genom skogskommissionens domar den 4 Juli 1696 tilldelades derefter ofvannämnda skogstrakter åt Dannemora grufvor. Dessa domar

blefvo af Kongl. Maj:t den 10 Augusti 1696 stadfästade (bref till Bergskollegium).

Å Österby bruks mark hade emellertid en mängd grufdrängar, tillhörande Harg, Gimo, Söderfors och Gysinge bruk, tillsammans 66 hushåll, slagit sig ned. En undersökning, rörande vederlag åt Österby för detta intrång, skedde, och föreslogs, att ett område af södra allmanningen skulle lemnas åt Österby. Frågan underställdes Bergskollegium, som i utslag den 3 Maj 1749, efter det advokatfiskalen och bergmästaren Hjärne verkställt undersökning och funnit, att det område, som skulle afstås åt Österby, vore »af hård och ofruktbar mark», medgaf tilldelande åt Österby af området, mot skyldighet för bruket att behålla ofvannämnda andra bruks grufdrängar på sin mark till ett antal af 66 hushåll.

Kartor öfver vestra och norra allmanningarna upprättades åren 1756—1758 af landtmätaren Olof Lindberg, och karta öfver den södra år 1809 af landtmätaren Adolf Zelling genom Carl Nordberg. Dessa kartor lågo till grund för den 1828 gjorda värderingen till rekognition. Hushållningsplan för allmanningarna är den 15 Juni 1882 fastställd af skogsstyrelsen.

Allmanningarnas areal är följande:

Norra allmanningens

	Enligt hushållnings- planen:	Enligt Lindbergs karta:
Skogsmark	327,37 har	469,15 har
Impediment och till skogsbörd ej afsedd mark	231,16 „	79,68 „
tillsammans	558,53 har.	548,83 har.

Vestra allmanningens

	Enligt hushållnings- planen:	Enligt Lindbergs karta:
Skogsmark	211,83 har	242,06 har
Impediment och till skogsbörd ej afsedd mark	279,00 „	204,98 „
tillsammans	490,83 har.	447,04 har.

Södra allmänningsens

	Enligt hushållnings- planen:	Enligt Zellings karta:
Skogsmark	758,63 har	1,200,19 har
Impediment och till skogsbörd ej afsedd mark	154,60 „	42,00 „
tillsammans	913,23 har.	1,242,19 har.

Skillnaden i södra allmänningsens areal enligt de båda uppgifterna, 328,96 har, motsvaras ungefär af den mark, som blifvit åt Österby bruk från södra allmänningsen afstådd, hvilken mark, enligt uppgift af vederbörande bergmästare, utgör 326,4 hektar och icke står under jägmästarens och bergmästarens kontroll. För densamma lär ej heller rekognitionsafgift erläggas.

Sammanlagda arealen af alla tre allmänningsstrakterna skulle enligt hushållningsplanen vara:

skogsmark	1,297,83 hektar
impediment och till skogs- börd ej afsedd mark	664,76 »
tillsammans	1,962,59 hektar.

Enligt af jägmästaren meddelade upplysningar lära, under de senare åren, genom skiftesförrättningar och rågångsrätningar förändringar i arealerna blifvit gjorda, om hvilkas omfattning bestämda uppgifter ännu icke kunna lemnas.

Nyttjanderättsinnehafvare äro Dannemora grufveintressenter.

Vården och förvaltningen af skogarne omhänderhafvas af nyttjanderättshafvarne.

Vederbörliga anmälningar till erhållande af utsyning hafva årligen till bergmästaren inkommit från nyttjanderättshafvarne. Dock läser en till virkesfång berättigad åbo hafva underlåtit detta, hvarför rättegång mot honom anhängiggjorts.

Hela skogsafkastningen enligt hushållningsplanen, 2,104,28 kubikmeter, har årligen medgifvits till utsyning. För grufdriften har dessutom annat virke anskaffats, hvarom bergmästare vid besök på gruffältet vunnit kännedom.

Någon försäljning af virke har icke egt rum.

Genom Bergskollegii resolution den 21 Oktober 1828 blefvo allmänningsarna påförda rekognitionsafgifter nämligen:

Norra allmanningen	2 rdr.	33 sk.	3 rst.	banko
Vestra »	1 »	32 »	6 »	»
Södra »	9 »	— »	9 »	»

Sammanlagda skulle rekognitionsafgifterna nu utgöra 20 kronor 7 öre. Dessutom utgår bevilling för skogsfång med 160 kronor 62 öre.

Vederbörande förvaltning vid Dannemora grufvor har emellertid uppgifvit, att endast bevillingen för skogsfång utgår.

Skogarne äro bevillingstaxerade:

Norra och Vestra allmanningarna till	18,000 kronor
Södra allmanningens del i Rasbokils socken till	18,900 »
och Södra allmanningens del i Morkarla socken till	14,000 »
<u>Summa 50,900 kronor.</u>	

Vidare torde böra anmärkas, att Österby bruks förvaltning i en, i anledning af nu förevarande ärende, till bergmästaren i distriktet ingifven skrift anfört att, då den del af södra allmanningen, som tillagts bruket år 1749, vore ersättning för torplägenheter, hvilka tillhörde bruket, men hvilka detta till grufvan afstått, det vore klart, att bruket innehade skogsdelen med samma rätt, som det hade till torpen, eller med eganderätt, och att bruket med sådan rätt nu i 150 år innehaft skogstrakten.

Det torde emellertid, enligt Embetsverkens mening, med fog kunna ifrågasättas, huruvida icke den mark, som af torpen intages, skulle böra anses vara af samma natur som den upplåtna allmanningstrakten och böra derefter behandlas. Men då i 1749 års utslag säges, att »medan Kongl. Kollegium finner Anthon de Geers tillfredsställande på detta sätt till allo måtto tilldrägligare och mera till grufallmanningens befredande lända, än om så många hushåll skulle sig der få nedsätta; fördenskuil och som merbemälde De Geer jemväl förklarar sig härmed nöjd; ty pröfvar Kongl. Kollegium skäligen tilldela Österby bruk ofvannämnde af advokatfiskalen och bergmästaren Hjärne utsynta, mindre bärande skogstrakt, som — — — — — innefatta, hvaremot Österby bruks innehafvare åligger att på dess grund behålla de från Harg, Gimo, Söderfors och Gysinge bruken nödigte varande grufarbetarne, som, efter det angifna antalet, utgöra tillsammans sextiosex hushåll», torde å andra

sidan jemväl kunna ifrågasättas, huruvida icke genom berörda utslag Österby endast fått nyttjanderätten till allmanningen sig upplåten mot skyldigheten att tåla grufarbetarne på sin mark; ty om skyldigheten att afstå torpen förmåles i utslaget tydligen intet.

Frågan torde emellertid vara af beskaffenhet att tillhöra domstols handläggning.

Åkers styckebruks rekognitionsskog, belägen i Åkers, Daga, Selebo och Österrekarne härader af Södermanlands län.

Åkers bruk omnämnes i handlingar från början af 1600-talet och lärer, enligt anteckningar i Bergskollegii arkiv, hafva på kronans bekostnad uppbyggts å hemmanet Sägaretorps egor. Enligt uppgift, hemtad ur brukets eget arkiv, lärer bruket genom Kongl. bref den 5 Maj 1612 fått rätt till »fritt vedhygge och kolning i stora och vilda skogar».

Bruket drefs såsom kronobruk och kom att tillhöra Enkedrottning Maria Eleonoras lifgeding. År 1638 utarrenderades bruket (Generalbergsamtets bref till Landshöfdingen Knut Posse 22 Februari 1639) till Heindrich Lohe, och år 1640, den 26 Mars, såldes Åkers, Skepsta och Krampa bruk af Enkedrottningen Maria Eleonora till Hans von Förden och hans »participant» Heindrich Lohe. Enligt köpebrevet skulle köparne njuta de privilegier, som alla andra då inrättade kronobruk och jernverk i riket innehade. Brukets rätt till erhållande af kolved och timmers afhemtande från allmänningarna ses för öfrigt af flera handlingar från mediet af 1600-talet.

Enligt Bergskollegii relationer för 1651 och 1652 var bruket då försedt med tillräcklig skog af allmänningarna. År 1654, den 14 Januari, fick bruket privilegium för 10 år att gjuta kanoner och dem hvar som helst försälja, äfvensom bekräftelse på rätten till kol och timmerfångst. År 1665 förnyades privilegierna, hvilka 1676 ytterligare bekräftades och utsträcktes.

Flera handlingar från 16- och 1700-talen visa, att bruket på allt sätt omhuldades af regeringen. Så skref Carl den XI till statskontoret den 22 Oktober 1683, att hans nådiga vilja vore, att Åkers bruk, till hans och kronans bättre tjänst, på allt sätt blefve hulpet och upprätthållet. Åren 1687, 1716, 1717 och 1721 anmodas landshöfdingar och guvernörer att tillse, att bruket blefve försedt med kol och äfven timmer till byggnader.

Genom Kongl. resolution den 26 Februari 1719 erhöilo Kammar- och Bergskollegierna fria händer att eftertryckligt anstalta, det Åkers styckebruk, som för dess belägenhets skull blifvit redan år 1683 af Carl

den XI till vederbörande rekommenderadt, måtte på allt görligt sätt konserveras och iståndsättas, och ville Hennes Maj:t Drottningen »confirmera» brukets privilegier och med sin »approbation» stadfästa, hvad Kollegierna åtgjorde.

I anledning häraf, och sedan Kongl. Maj:t 1721 befallt, att en karta skulle upprättas öfver socknarna omkring Åker, tillsattes en kommission, som (enligt uppgift i ett kommissionsbetänkande af 1764) sammanträdde år 1722 och, förutom af andra skäl, äfven därför att af brist på nödig koltillgång styckejutningen icke kunde med den skyndsamt drivas, som rikets behof kräfde, föreslog, bland annat, att bruket skulle få vissa hemmans arrenden och vissa på allmanningarna upptagna oskattlagda torp, samt att, sedan vissa trakter af Daga och Åkers allmanningar blifvit till de skoglösa hemmanens behof afsatte, allt det öfriga af allmanningarna måtte lemnas Åkers bruk till nytta mot billiga skogsören.

Jemväl sekreta utskottet vid 1723 års Riksdag ansåg (den 4 April) brukets understödjande och vidmagthållande angeläget, särdeles som det af ålder varit ett kronobruk, men sedan vore på kronans grund köpt och af kronohemman och allmanningar drefves och upprätthölles.

Det blef emellertid ingen åtgärd af Embetsverken vidtagen i anledning af 1722 års kommissions förslag, ty i Kongl. bref den 2 Maj 1726 till Kammar- och Bergskollegierna, ifråga om styckebruken i riket, säges bland annat, att som Åkers bruks egare åtagit sig leveranser till kronan och Kongl. Maj:t vore sinnad att denna villfarighet med all Kongl. nåde att erkänna (de andra styckebruken hade nämligen nekat åtaga sig arbete för kronan), »alltså, emedan icke allenast forne Sveriges konungar utan jemväl Wi sjelfva och sedermera sekreta utskottet vid förleden Riksdag förklarar nödvändigheten af detta brukets vidare upphjelpande och iståndsättande, till följe hvaraf en commission under 1722 skall hafva i orten blifvit förordnad till att undersöka på hvad sätt detta bruk ännu kunde stå att hjelpa, hvilken commission redan förninnes dess relation till Wårt Cammar och Bergskollegium hafva insändt, men ännu intet betänkande derom från bemälda Collegier till Oss inkommit; är härmed till Eder Wår nådiga befallning, att I Eder detta ärende med första företagen och utan uppskof med Edert underdåniga betänkande till Oss inkommen, hvarvid sker det som Oss till välbehag länder».

Det oaktadt synes ingen viss skogstrakt hafva blifvit för bruket anslagen, men bruket hade åren 1730, 1732 och 1735 en kolning å allmanningarna sig anvisad af 600 storryssar årligen.

Sedan emellertid klagan af Åkers bruks egare förts deröfver, att bruket ej hade rättighet till viss och ständig kolning, samt andra bruk klagat öfver intrång från Åkers sida i kolhandeln m. m., anbefalldes Kongl. Maj:t i nådigt bref den 2 September 1756 Kammar- och Bergskollegierna att ånyo tillsätta en kommission för utredning af saken; och skulle bruket, enligt samma bref, blifva, till dess kommissionen hunnit afgifva sitt betänkande, bibehållet vid en kolning af 200 storryssar årligen från de kronoskogar, som dittills vanligt varit, likasom ock rostved och byggnadstimmer skulle tilldelas bruksegarne från någon bruket närbelägen och annat bruk ej underlagd kronopark.

Den sålunda anbefallda kommissionen afgaf, den 6 Juni 1764, sitt betänkande och uttalade deri bland annat, att af framfarna konungars, riksens ständers och collegiers utfärdade privilegier syntes, att brukets första foundation skett på krono- och allmänningskogar, att det på de grunder blifvit af private ifrån Kongl. Maj:t och kronan inköpt, och att det följaktligen egde rättighet att af samma kronoparker och allmänningar få de behof uppfyllte af skogsförnödenheter, hvartill de bruket, dels af kronan förunte, dels af bruksegarne enskildt inköpte hemmansskogar icke försloge; utaf hvilken rättighet bruket äfven i alla tider utan rubbning och med vederbörandes handräkning varit i beständig utöfning.

Kommissionen föreslog till sist, att sedan vissa arealer af allmänningarna blifvit för de skoglösa hemmanens behof afsatte, allt det öfriga skulle till Åkers styckebruk upplåtas.

Kommissionens betänkande remitterades till Krigs-, Kammar- och Bergskollegierna. Den 1 Oktober 1764 föredrogs hos Bergskollegium de båda andra kollegiernas förslag till utlåtande, men fann Bergskollegium för sin del att af det upplästa kommissionsbetänkandet tydligt vore att iakttaga, det man ej kunde med någon så tillförlitlig säkerhet urskilja allmänningsarnas rågångar från privatorum egor, att någon viss areale rymd derifrån kunde utstakas, och eftersom Bergskollegium icke heller ansåge de åberopade kartorna kunna på det sättet härvid nyttjas, att man vore i stånd med pålitlighet göra uträkning öfver skogstillgången på allmänningsarna, som likväl funnes vara sjelfva basis och grunden för förrättningen samt för det utlåtande Bergskollegium deröfver hade att för dess del afgifva, alltså kunde Kollegium icke afgifva något utlåtande, och skulle de andra kollegierna genom protokollsutdrag kommuniceras att låta med något utlåtande anstå, till dess kartor blifvit affattade, hvarom Kammarkollegium redan anmodat landshöfdingen i orten att gå i författning.

Kollegierna afgåfvo icke desto mindre den 30 Oktober 1764 underdånigt utlåtande i ärendet, såsom inhemtas af nådigt bref den 20 Maj 1801, och framhöllo dervid, att allmänningarnas vederbörliga afvittring och rösläggning samt deras »geometriskas affattande och på karta läggande» borde föregå beslut om skogens delning.

Emellertid synes intet vidare blifvit åtgjort för ordnandet af skogsförhållandena, förrän vissa af innevånarne i de härader, der allmänningarna äro belägna, i underdånighet anfört klagomål i fråga om för hårdt anlåtande af skogarna från bruksegarnes sida, samt begärt dels undersökning rörande olaga afverkning, dels att skogens delning måtte blifva verkställd, på det att, sedan bruket fått sin tillståndiga andel, de skoglösa hemmanen måtte få med det öfriga så hushålla som deras behof och framtida nytta kräfde.

Undersökningsförrättning verkställdes, vid hvilken väl bruksegaren men ej klagandena tillstädeskommo. Genom undersökningen utröntes, att öfvergrepp ej egt rum, men att häradsboarnes »ovisa» behandling af skogen vore anledningen till det klena skick, hvori allmänningarna sig befunde. Bruksegaren instämde i häradsboarnes begäran om delning och förklarade sig nöjd med den andel honom till hans behof och på grund af rättigheter kunde tillerkännas.

I underdånigt utlåtande den 30 Mars 1801, i anledning af sistberörda fråga, yttrade sig Kollegierna, att »Åkers bruksegares rättighet till kol och annat skogsfång genom det med Kongl. Maj:t och kronan ingångna köp samt äldre och senare författningar vore behörigen befästade», samt föreslogo Kollegierna en noggrann och behörig utredning af skogstillgången på allmänningarna och af hvad skogsfång, bruket med afseende på dess eget skogsförråd kunde erfordra äfvensom de skoglösa hemmanen i orten behöfva, samt af huru stor trakt uti vissa tunnland-tal bruket för dess drift och bestånd i framtiden, till enskildt nyttjande, mot årlig afgift, af närmast belägna skogar måtte kunna anslås.

Kongl. Maj:t befallde i anledning häraf den 20 Maj 1801 landshöfdingen att utan vidare omgång anställa den föreslagna undersökningen, hvilken borde försiggå samma års sommar, på det delningen mellan bruket och landet ju förr desto hellre måtte kunna verkställas.

Undersökningen egde rum i Augusti 1801.

Kammar- och Kommerskollegierna afgåfvo den 18 Mars 1802 underdånigt utlåtande i anledning af undersökningen, och bestämde Kongl. Maj:t, med gillande i alla delar af hvad Kollegierna föreslagit, genom resolution den 7 Maj 1802, att en areal af 9,700 tunnland *ren* skog

skulle bruket anvisas, hvarjemte »emedan berg, intagor och oväxelig mark utgöra $\frac{1}{3}$ af allmänningsens hela innehåll, skall vid afvittringen af skogsmark för bruket denna $\frac{1}{3}$ komma bruket till godo och arean af marken i proportion derefter ökas, hvarigenom hela den mark, som bruket kommer att på allmanningen anslås, blifver 14,550 tunnland», hvilka på det sättet skulle på de 4 allmanningarna fördelas att:

af Åkers härads allmanning lemnades	9,312	tunnland
„ Öster Rekarne	2,910	„
„ Daga	2,182 $\frac{1}{2}$	„
„ Selebo	145 $\frac{1}{2}$	„

eller tillsammans 14,550 tunnland.

Vid den undersökning, som föregick sistberörda beslut, hade, på grund af tillgängliga kartor och en af Generallandtmäterikontoret den 14 Februari 1799 gjord beräkning, allmanningarnas hela areal antagits vara 66,716 tunnland 13 kappland (beräkningen af Selebo häradsskog, 3,100 tunnland, vore dock ej säker). Bruksegarne hade yrkat att få till sitt behof afsatt 14,000 tunnland ren skog eller, med tillägg af $\frac{1}{3}$ impediment, 21,000 tunnland mark. Detta afslogs, emedan skogen, om än då mindre gifvande, borde med förståndig skötsel kunna varda mera gifvande i framtiden.

Kollegierna ansågo i sitt sistberörda utlåtande, att, som bruket skulle lemna 1,500 skø kanoner och ammunition om året till kronan, när så fordrades, skogsbehovet borde derefter beräknas. Med hänsyn härtill ansågs hela kolbehovet vara 3,000 läster, à 12 tunnor, om året. Men, då brukets egna skogar gälve 533 läster om året, skulle från allmanningen erfordras skillnaden eller 2,467 läster. Skogen, som visserligen då icke var i godt skick, utan ganska medtagen, ansågs vara belägen å en »växelig» mark, och återväxten beräknades kunna ske på 40 år, samt tunnlandet lemna 8 stafrum ved, hvadan skulle erfordras:

till kolning	8,224	tunnland
för rostved	625	„
och för byggnadsvirke för bruket och de på brukets andel af allmanningen liggande hemman	860	„

tillsammans 9,709 tunnland,

eller i rundt tal ofvannämnda 9,700 tunnland.

Kollegierna ansågo visserligen, att den till byggnadsvirke föreslagna arealen, 860 tunnland, vore väl liten, men ville dock icke föreslå

mera af det skäl att, enär bruksegaren finge vissa trakter af skogen afsatta till sin fria disposition, kunde han få tillfälle att så hushålla med skogen som för honom vore förmånligast och kunde fridlysa någon viss »bästs skogsbärande» trakt till byggnadsvirke.

»Enär», heter det vidare i 1802 års resolution, »således förenämnda för styckebruket föreslagne 14,550 tunneland afgå från allmänningarnas areala innehåll 66,716 tunneland, skulle deremot kvarblifva såsom allmänningar, hvarifrån de skoglösa hemmanen kunna undfå deras skogsbehof, 52,166 tunneland skogsmark, eller, med afdrag af en tredjedel för impedimenter, 34,778 tunneland ren skog.»

De hemman, som skulle få åtnjuta skogsfång från sistberörda skogsareal, vore de, hvilka, inom häradena ifråga belägna, dock ej låge inom det område, som för bruket skulle afsättas. De hemman, som låge å brukets område, skulle, efter föregången utsyning, af bruksegaren erhålla sina skogsförnödenheter från detta område.

Allmogens begäran att fritt få sjefve hushålla med sin andel af allmänningarna afslogs i 1802 års resolution; och skulle »med denna del af allmänningarna en sådan hushållning vidtagas, som om allmänningar i allmänhet uti Kongl. Förordningen om skogarna i Riket af den 10 December 1793 stadgadt är eller framdeles stadgas kan».

I Kollegiernas utlåtande och 1802 års resolution säges vidare, att jemte det bruksegaren »så väl hädaneftersom hittills bör vara förbunden, att enär någon requisition af kanoner och ammunition för Kongl. Maj:ts och Kronans behof göres, då i den mån inställa all annan tillverkning, att Kongl. Maj:t och Kronan i rättan tid erhåller sin beställning, anse Collegierna honom äfven böra för de skogstrakter, Styckebruket erhåller, till Kongl. Maj:t och Kronan erlægga den Rekognitionsafgift, som enligt författningarna bör betalas för Allmänningsskogar hvilka till Tackjernsblåsning upplåtas.»

I detta yttrande afses den förut här berörda »skyldigheten» att vid anfordran tillverka årligen 1,500 Sk~~ö~~ kanoner och ammunition åt kronan. Någon sådan skyldighet hade emellertid, så vidt handlingarna utvisa eller Embetsverken eljest kunnat inhemta, icke förut ålegat Åkers bruk, utan hade leveranserna till kronan skett på grund af aftal. Frågan om en dylik skyldighet har deremot uppkommit på det sätt, att 1764 års kommission sökte finna en grund för beräkningen af den skogsareal, kommissionen ansåg böra afsättas åt bruket. Krigskollegium tillspordes derföre huru mycket kanoner m. m., som kronan årligen plägar behöfva. Det upplystes då, att kronan årligen i medeltal under de då sistförflutna tio åren inköpt 6,000 Sk~~ö~~ kanoner och ammunition, deraf

1,800 Skø från Åker, hvarföre kommissionen »trodde sig i det minsta böra göra uträkningen på 1,500 Skø årligen».

Hvad således 1764 omförmälts såsom något hvilket pläгат ske, blef 1802 ansett såsom en skyldighet.

Åkers bruks rättigheter till skogsfång stodo alltså i äldre tider icke i förening med någon sådan skyldighet, som den omförmällda, utan härflyta, såsom flerfaldiga gånger framhålles i handlingarna, från brukets egenskap af ursprungligen kronobruk och från brukets försäljning 1640, äfvensom derifrån att bruket såsom styckebruk var behöfligt för kronan, allrahelst som det hade ett skyddadt läge, hvarföre ock man borde »isynnerhet hafva afseende deruppå, att bruket må för alla tider hafva sådan koltillgång, att Riket kan derstädes finna en någorlunda tillgång af kanoner och ammunition vid infallande ofridstider och då Östersjön är af fienden oroad».

Afvittring och kartläggning af den till Åkers bruk enligt 1802 års resolution anslagna skog verkställdes år 1803 af landtmätaren Lindberg, enligt föreskrift i resolutionen, på bruksegarens bekostnad.

Häradsboarne i Åkers härad, som låtit förste landtmätaren Aurell och kommissionslandtmätaren Ljungström kartlägga den återstående delen af Åkers häradsallmänning, anhängiggjorde emellertid rättegång mot Åkers bruksegare och yrkade bland annat att, som allmänningen icke egde den areal, som uti Kongl. resolutionen den 7 Maj 1802 förutsattes, den af landtmätaren Lindberg upprättade kartan och gjorda afrösningen måtte ogillas, samt att bruksegaren skulle förpligtas att låta kartlägga hela allmänningen, på det deraf måtte kunna framgå, hvad så väl häradet som bruket måtte tillkomma enligt 1802 års resolution.

Genom utslag den 16 September 1807 ogillade häradsrätten käromålet i hvad det rörde Åkers bruk och stadfäste den af Lindberg verkställda afrösningen.

Lagmansrätten åter, till hvilken målet hänsköts, förklarade genom dom den 8 Januari 1810 sig icke tillständigt att fastställa Lindbergs karta och afrösning, enär den mark, som efter denna afrösning för häradet återstode, icke på långt när nådde den rymd, som Kongl. Maj:ts resolution den 7 Maj 1802 tillade densamma, utan förständigade häradsboarne, att förloppet af denna tvist jemte de ytterligare upplysningar, som angående skogstillgången tillkommit, hos Kongl. Maj:t anmäla.

Svea Hofrätt åter, dit målet dragits, gillade det slut hvartill häradsrätten kommit.

Sedan emellertid Hofrättens dom såväl af advokatfiskalsembetet i Hofrätten som af häradsboarne blifvit till Kongl. Maj:ts »nådiga skär-

skådande» öfverlemnad med dervid tillika gjord underdånig anhållan dels om nådig förklaring af Kongl. Maj:ts merberörda resolution den 7 Maj 1802, dels att en ny undersökning af skogen i anledning af nionde punkten uti Kongl. Kungörelsen om rekognitionsskogarna i riket af den 4 Februari 1811 måtte få anställas till utrönande af huruvida något af Åkers allmänning borde framdeles fortfara att höra under Åkers styckebruk, förklarade Kongl. Maj:t, genom dom den 20 Januari 1812, att, som frågan om förklaringen borde föregå den om verkställigheten eller fastställandet af landtmätaren Lindbergs utbrytningskarta, hade Kongl. Maj:t i nåder pröfvat rättvist, att med undanrödjande af Hofrättens dom, förordna att med fastställandet af Lindbergs karta borde innehållas, till dess förklaringsfrågan blifvit i nåder afgjord, deröfver Kongl. Maj:t framdeles ville sig i nåder yttra.

Utlåtanden i frågan infordrades derefter från Kammar- och Bergskollegierna samt af Öfverdirektören i Landtmäterikontoret E. af Wetterstedt, hvilket senare utlåtande afgafs den 28 November 1815.

Den 12 Mars 1816 meddelades nådig resolution i ämnet.

I denna resolution förklarades på anförda skäl, att Kongl. Maj:t funne 1802 års nådiga resolution såsom tydlig och klar böra lända vederbörande till underdånig efterrättelse, och att något afseende så mycket mindre kunde göras å Åkers häradsboars underdåniga ansökning om någon sådan förklaring af merberörda nådiga resolution, att Åkers bruk icke skulle utbekomma något af Åkers allmänning, innan häradsboarne förut fått sig tilldeladt det antal tunnland skog, hvilket kollegierna uppgifvit till deras nyttjande återstå, som bruket genom flere, tid efter annan utfärdade, privilegier och författningar, och deribland Kongl. resolutionen af den 26 Februari 1719 samt Kongl. brefven den 2 September 1756 och 20 Maj 1801, alltid blifvit bibehållet vid dess af ålder inrehabda rättighet till skogsfång från allmänningsskogarna utan att häradsboarnes föregifne större eller mindre behof af skog på något sätt förmått verka ändring uti den bruket sålunda tillagda förmån, hvarföre ock, då allmänningarna utgjort den skog, hvarpå styckebruket varit grundadt, Kongl. Maj:t funne någon sådan ny undersökning, som efter Kongl. kungörelsen den 4 Februari 1811 borde hållas rörande rekognitionsskogarna, till ifrågavarande rekognitionsskog icke vara tillämplig eller nödig.

Denna resolution företeddes för vederbörande häradsrätt, hvilken den 22 Maj 1816 fastställde Lindbergs år 1803 upprättade karta.

Jemlikt föreskrift i nådiga förordningen den 30 Maj 1873 har sedermera uppmätning af skogarna egt rum och upprättats hushållningsplan, som den 6 September 1876 fastställdes af Skogsstyrelsen.

Enligt denna plan innehålla de till Åkers bruk år 1802 anslagna skogar följande arealer, nämligen:

Andelen i	Skogs- mark		Kal skogs- mark		Impe- diment		Inegor		Sjöar		Summa	
	tld	kpl.	tld	kpl.	tld	kpl.	tld	kpl.	tld	kpl.	tld	kpl.
Daga härad	1,664	11	10	9	441	20	—	—	—	—	2,116	8
Selebo „	112	6	—	—	27	—	—	—	—	—	139	6
Öster- rekarne „	1,894	26	72	29	332	30	—	—	—	—	2,300	21
Åkers „	6,355	28	111	—	2,003	13	2,043	35	1,113	19	11,627	21
Summa	10,027	7	194	6	2,804	31	2,043	35	1,113	19	16,183	24

Då enligt merberörda nådiga resolution den 7 Maj 1802 Åkers styckebruks hela, från allmanningen afrösade, areal skulle vara 14,550 tunnland, vill det vid jämförelse med hushållningsplanens här anförda siffror synas, som skulle Åkers bruks ifrågavarande område vara 1,633 tunnland 24 kappland större, än den rätteligen borde vara. Så är emellertid icke förhållandet. Af ofvanberörda, af Öfverdirektören för Landtmäterikontoret den 28 November 1815 afgifna utredning inhemtas nämligen, att vid afrösningen af Åkers bruks andel af Åkers häradsallmanning bruket tilldelats 8,368 tunnland 21 kappland »bättre och sämre skogsmark», hvilken areal tillsammans med 943 tunnland 11 kappland icke skattlagda inegor skulle utgöra det utmål af 9,312 tunnland, som skulle tillfalla bruket af Åkers häradsallmanning, men att »inom råerne» belägna 1,230 tunnland 3 kappland mark till skattlagda hemman samt 1,114 tunnland sjöar, eller tillsammans 2,344 tunnland 3 kappland, icke medräknats.

Hushållningsplanens kartor innefatta emellertid äfven sistberörda arealer, hvadan, om från slutsumman för hela arealen 16,183 tunnland 24 kappland drages nyssberörda 2,344 tunnland 3 kappland, den åt Åkers styckebruk upplåtna mark, inklusive impediment och oskattlagda inegor, blir 13,839 tunnland 21 kappland, eller 710 tunnland 11 kappland *mindre* än som enligt 1802 års resolution anslagits åt bruket.

Att år 1876 sjelfva skogsmarken angifvits 327 tunnland 7 kappland större än den enligt 1802 års resolution bestämda arealen ren skog, lärer bero deraf, att mark, som år 1803 befanns oduglig för skogsväxt,

numera efter bättre vård hänförts till skogsmarken. Skogen lär nämligen numera i motsats mot hvad som var fallet 1803 befinna sig i ett vårdadt skick.

Enligt vederbörande jägmästares i detta ärende lemnade uppgift uppgår Åkers styckebruks hela område å allmänningarna till 7,982,72 hektar, deraf skogsmark 5,039,40 hektar; men afräknas förberörde skattlagda hemman och sjöar blir området 6,831,73 hektar.

Nyttjanderättsinnehafvare äro dels egaren till Åkers styckebruk, dels egarne till åtskilliga hemmansdelar, belägna å skogens område. Enligt uppgift af bergmästaren tillhöra af dessa hemmansdelar, inom Åkers härad, 9 stycken Åkers bruk och 4 stycken olika egare, inom Daga härad, 4 stycken Åkers bruk, 7 stycken Skepsta bruk och 3 stycken olika egare, inom Österrekarne härad, 12 stycken Åkers bruk och 12 stycken olika egare, och inom Selebo härad, alla Åkers bruk.

Såsom ofvan säges, blef hushållningsplan af Skogsstyrelsen fastställd den 6 September 1876 att gälla under 20 år från och med 1876. Denna plan är under år 1895 reviderad, och fastställelseresolution derå kommer att inom utgången af detta år gifvas.

Vården och förvaltningen af skogen handhafvas af bruksegaren.

Nyttjanderättsinnehafvarne hafva hvarje år i allmänhet anmält sig till undfående af utsyning; någon gång har en eller annan hemmansegare underlåtit detta.

Bergmästaren har årligen i Augusti månad hållit sammanträde å Åkers bruk med de utsyningsberättigade och dervid pröfvat de inkomna ansökningarna.

Afverkning utöfver hushållningsplanen har icke medgifvits, men af vederbörande jägmästare har upplysts, att årshyggena i allmänhet lemnat större virkeskvantitet, än som enligt planen beräknats. Den för hvarje år till hygge afsedda arealen har deremot ej öfverskridits.

Intet virke har jemlikt 1873 års förordning försålts.

Fördelningen af den årliga virkestillgången har försiggått i enlighet med 1802 års resolution, så att Åkers bruk i främsta rummet bekommit 91,14 % deraf till kol och rostved, och återstående 8,86 % afsatts till byggnadsvirke för bruket och för de skoglösa hemmanens behof. Af sistberörda virkesdel har, enligt träffad öfverenskommelse, bruket bekommit 100 kubikfamnar till byggnadsvirke, och det återstående fördelats på hemmanen efter deras hemmantal. Denna återstod lär i allmänhet hafva utgjort tillsammans 147 $\frac{1}{2}$ famnar.

Masugn, gjuteri och manufakturverk vid Åker hafva alltjemt varit i gång. För statens räkning har i medeltal för de senaste 15 åren

årligen tillverkats omkring 4,232 kilo granater, hvartill uteslutande brukets eget tackjern lärer användts.

Enligt Bergskollegii utslag den 28 April 1803 skall för skogen utgå rekognitionssafgift, för en då beräknad årlig afkastning af 1,940 stafrum ved, med 40 rdr. 20 sk. banko. Bevillning för skogsfång utgår dessutom med 485 kronor.

• Åkers hela rekognitionsskog är bevillningstaxerad till ett belopp af 210,400 kronor, deraf 155,000 kronor inom Åkers, 31,600 kronor inom Österrekarne, 21,000 kronor inom Daga och 2,800 kronor inom Selebo härad.

Vidare torde böra erinras, hurusom, sedan Åkers styckebruks egare i underdånighet anhållit om tillstånd att i den ordning, Kongl. kungörelsen den 4 Februari 1811 angående användningen af de till bergverken och bruken upplåtna rekognitionsskogar föreskrifver, få efter skedd skattläggning till skatte lösa de till Åkers bruk upplåtna rekognitionsskogar, samt Kammar- och Kommerskollegierna den 17 December 1890 afgifvit gemensamt underdånigt utlåtande i ärendet, Eders Kongl. Maj:t, enligt nådigt bref af den 2 April 1891, icke funnit skäl att till den underdåniga ansökningen lemna bifall.

Den uppfattning, hvartill Embetsverken, på grund af den verkställda utredningen, kommit beträffande Åkers styckebruks rättigheter till allmänningen, är följande.

Af handlingarna rörande Åkers styckebruk framgår, att brukets rättigheter till skogsfång härflyta deraf, att bruket varit kronobruk och såsom sådant fått sitt behof af skogsprodukter tillgodosedt från allmänningarna i trakten. Då bruket år 1640 såldes, ingick detta privilegium i köpet. Sedermera tillkom såsom ytterligare grund för skogsfångsts utgående dels att bruket ansågs för det allmänna af särskild betydelse, hvarför det borde på allt sätt understödjas och upprätthållas, dels ock att bruksegaren borde för gjorda tjänster och visadt tillmötesgående mot kronan erhålla ersättning (Kongl. bref den 2 Maj 1726).

Dessa förhållanden hafva af Kongl. Maj:t, riksdagsutskott, tillsatta skogskommissioner och olika embetsverk framhållits vid olika tidpunkter, och slutligen har af Kongl. Maj:t i dess förberörda utslag den 12 Mars 1816 såsom domskäl åberopats, att bruket genom tid efter annan utfärdade privilegier och författningar alltid blifvit bibehållet vid dess af ålder innehafda rättighet till skogsfång från allmänningsskogarna, hvilka utgjort den skog, hvarpå styckebruket varit grundadt.

Afsättandet af *viss skogstrakt* åt bruket skedde vidare, ej allenast af hänsyn till brukets intresse, utan i lika, om ej större mån af hänsyn ej mindre till allmogens klagomål öfver intrång i deras rätt till virkes-

fångst, än äfven till sjelfva skogsvården och nödvändigheten att bringa ordning i förhållandena å de stora skogstrakterna.

Den skyldighet att, då kronan så fordrar, åt kronan tillverka kanoner och ammunition, hvarom i 1802 års resolution förmåles, är, såsom här ofvan förut nämnts, icke förr än i sistnämnda resolution omtalad. Denna skyldighet, som utvecklats sig ur den praxis, som varit rådande, är emellertid ej i 1802 års resolution särskildt ålagd bruket såsom ett direkt villkor för skogens begagnande.

Då således brukets rätt till skogsfång från allmanningarna tillkommit långt innan den omtalade skyldigheten såsom sådan ens omnämnts, torde, äfven om denna mera allmänna rätt utbytt mot den mera speciella att disponera en viss skogstrakt, icke med fog kunna sägas, att berörda skyldighet, hvilken för öfrigt bruket uppfyllt i den mån kronan sådant fordrat, utgör grunden för brukets skogsprivilegium.

Den genom 1802 års resolution fastställda områdestilldelningen torde deremot få betraktas såsom en utbrytning af vederlagsmark, att svara emot bruket förut tillkommande rätt till skogsfångst från allmanningarna i deras helhet, hvarigenom denna rätt begränsades till det utbrutna området, och allmanningarnas återstående delar lemnades oqvalda till häradsboarnes nyttjande.

Tunabergs bergslagsallmanning i Tunabergs socken, Södermanlands län.

I utslag af den 15 Mars 1753 förklarade Bergskollegium denna skog vara en bergslagsskog, som både i äldre och senare tider stått under Bergskollegii disposition. Genom utslag den 5 Juli 1757 tillerkände Kollegium emellertid delegarne i Tunabergs kopparverk, »så länge det upprätthölles och på bergsvis drefves samt detta skogsunderstöd behöfde, nyttjanderätten af hela den allmanning som, förutom den för Näfveqvarns styckebruk afskilda rekognitionsskogen så ock kammarherre De Besches der i nejden egande enskilda frälse- och skattelägenheter, varit af ålder begrepne under namn af Tunabergs allmanning, hvarunder innefattades den vid Östgöta gränsen belägna, å en af landtmätaren Révell år 1741 upprättad delningskarta med Litt. A utmärkta skogstrakt, att deraf tillika med de dervarande oskattlagda torpen till kopparverkets drift och fortsättande sig betjena, dock med rättighet för de på allmanningen belägna skoglösa hemman och torp att på vederbörlig anmälan hos Bergstingsrätten samt efter behörig och laga utsyning genom bergsbetjeningen i orten uti vederbörandes å kopparverket

vägnar närvaro, få derifrån hemta så mycket skog som de till bränsle och nödortfött hemmansgårdfång betarfvade». I sammanhang med denna upplåtelse bland annat förbjödos kopparverkets intressenter vid vite att från allmanningen göra någon afsalu.

Allmänningens areal var enligt Révelles ofvanberörda karta 4,286,37 hektar, men efter en på 1880-talet gjord uppmätning anges den till 4,606,87 hektar, deraf 2,564 hektar duglig skogsmark, resten torplägenheter och impedimenter.

Vid 1872 års Riksdag föreslog Eders Kongl. Maj:t i fråga om bergverkstiondens upphörande, bland annat, att tionden från Tunabergs kopparverk skulle få upphöra mot det att verkets egare efter skedd skatteläggning skatteköpte så stor del af allmanningen som, sedan de till skogsfång derifrån berättigade hemman och lägenheter erhållit emot denna förmån svarande skogsmark, vore för verkets behof erforderlig. Detta förslag blef af Riksdagen afslaget, men 1877 års Riksdag biföll deremot en af Eders Kongl. Maj:t då framställd proposition, att kopparverket skulle från och med 1878 befrias från tiondeskyldigheten mot det att verkets egare antingen till kronan afstode all rätt till ifrågasvarande allmanning, eller ock till fulla värdet erlade lösen för den del af allmanningen som, sedan till skogsfång från allmanningen berättigade hemman och lägenheter erhållit mot denna förmån svarande skogsmark, kunde verket tillkomma. Genom nådigt beslut den 30 Maj 1879 blefvo emellertid Tunabergs kopparverks egare berättigade att, i den ordning nådiga kungörelsen den 4 Februari 1811 jemte öfriga om användandet af de bruken och bergverken upplätta rekognitionsskogar utfärdade författningar föreskrefve, efter skedd skatteläggning till skatte lösa så stor del af allmanningen, som, sedan de till skogsfång derifrån berättigade hemman och lägenheter erhållit deremot svarande skogsmark, kunde vara för verkets behof erforderlig.

Med anledning häraf upprättades af förste landtmätaren Helander, med biträde af kronofogden i orten och nämndemän samt i vederbörandes närvaro, kartor och förslag till utbrytning af mark såsom vederlag för rätt till skogsfång, hvarefter af bergmästaren Busch år 1882 företogs sådan förrättning som i Kongl. kungörelsen den 4 Februari 1811 föreskrifves. Vid ärendets pröfning hos Kammar- och Kommerskollegierna framställdes emellertid åtskilliga anmärkningar mot förrättningen, hvadan ärendet återförvisades till ny undersökning.

Sådan verkställdes af bergmästaren Busch i förening med Öfverjägmästaren S. C. Lidell och med biträde af förste landtmätaren Helander och två nämndemän samt i närvaro af kronoombud och nyttjande-

rättshafvarnes ombud. Från allmänningens hela areal, 4,606,873 hektar, skulle först afräknas 509,19 hektar tomter, odlingar och inegor, hvilka skulle från tilldelningen af vederlagsmark uteslutas, och bestämdes, att för hemman om ett mantal skulle utläggas vederlagsmark till det omfång, att området lemnade årligen 30 famnar ved af 100 kubikfot fast vedmassa, till hemman om $\frac{1}{2}$ mantal mark för 18, till hemman om $\frac{1}{4}$ mantal mark för 14 och till hemman af $\frac{1}{8}$ mantal mark för 11 famnar samt till torp eller odling mark för 8 famnar.

På grund häraf afsattes	
till torp och odlingar	536,49 hektar
till under Näfveqvarn lydande lägenheter	191,37 „
till under Näfveqvarn icke lydande hemman	440,58 „
till hemman under Näfveqvarn	1,833,53 „
samt till kopparverket återstoden	1,095,71 „
	tillsammans 4,097,68 hektar.

Mot förrättningen gjordes inga påminnelser, och den 26 Februari 1889 resolverade Kammar- och Kommerskollegierna, att de pröfvade skäligen, att de vid sistberörda bergmästareundersökning vidtagna åtgärder gilla och till efterrättelse fastställa, med förklarande derjemte, att den åt kopparverket bibehållna del af allmänningen skulle indelning till hemmantal och skatteläggning undergå. Besvär öfver detta utslag anfördes icke.

Öfver den vederlagsmark, som skulle tillkomma torp, odlingar, lägenheter och hemman, hafva sedermera särskilda kartor upprättats, likasom ock öfver den för kopparverket behållna delen af allmänningen, och har marken afrösats. Rågångsutstakningen är af vederbörande häradsrätt fastställd den 20 Februari 1891, och hafva innehafvarne af torpen, lägenheterna och hemman erhållit afskrifter af Kammar- och Kommerskollegii utslag den 26 Februari 1889 samt kommit i besittning af dem för skogsfångsträtt tilldelad vederlagsmark.

År 1891 den 22 och 23 Oktober samt 14 November förrättades på Länsstyrelsens föranstaltande den i Kammar- och Kommerskollegii utslag af 1889 anbefalldes indelning till mantal och skatteläggning af den för Tunabergs kopparverk behållna delen af Tunabergs bergslagsallmänning. Sedan skatteläggningen blifvit granskad å Södermanlands läns landskontor, insändes den af Eders Kongl. Maj:ts Befallningshafvande i sagda län till Kammarkollegium, som remitterade ärendet till Landtmästerstyrelsen. Efter det nämnda styrelse utan anmärkning granskat kartorna med beskrifning, öfverlemnade Kammarkollegium saken till advokatfiskalsembetet för afgifvande af yttrande. Sagda embete an-

märkte vissa felaktigheter i skatteläggningen, i anledning hvaraf Kammarkollegium den 26 Oktober 1893 anmodade Eders Kongl. Maj:ts Befallningshafvande i Södermanlands län att föranstalta det nytt förslag till skatteläggning blefve med rättelse af anmärkta felaktigheter i behörig ordning upprättadt och, efter granskning i Landskontoret, till Kollegii vidare pröfning och fastställande insändt.

Den nya förrättningen hölls i Juli 1894, och inkom det dervid upprättade förslag till Kammarkollegium i början af år 1895.

Öfver skatteläggningen anfördes i Mars 1895 besvär af N. J. Löfgren för torpet Torskhult, Carl August Andersson för torpet Långbro och Johan Adolf Nyberg för torpet Nystugan. Sedan i anledning af dessa besvär, i hvilka framhållits, bland annat, att bruksrörelsen vid kopparverket vore nedlagd, förklaringar och påminnelser till Kammarkollegium afgifvits, anmodade Kollegium i skrifvelse den 11 November 1895 Eders Kongl. Maj:ts Befallningshafvande i Södermanlands län att uppdraga åt bergmästaren i distriktet att ej mindre, efter undersökning å stället, afgifva berättelse om nuvarande beskaffenheten af kopparverket samt huru med bergsrörelsen derstädes sig förhölle, än äfven meddela, huruvida efter hans uppfattning ifrågavarande rörelse numera kunde anses vara nedlagd.

I anledning häraf har bergmästaren i Östra distriktet E. A. Dufva i skrifvelse till Kammarkollegium den 9 Januari 1896 redogjort för det honom sålunda lemnade uppdrag och dervid, bland annat, upplyst: att arbetet i grufvorna varit på senare tid ytterst obetydligt, ity att årliga malmfångsten, som åren 1886—1890 i medeltal var 154,8 ton, åren 1891—1895 i medeltal endast varit 17,6 ton; att kostnaderna för grufvorna och smältverket åren 1890—1894 uppgått i medeltal till sammanlagdt 4,000 kronor per år; att vid smältverket någon tillverkning ej egt rum åren 1888—1894, men väl under 1895, då 1,5 ton garkoppar åstadkoms af qvarliggande malm och stig samt af »nas och krats»; samt att under de senaste 20 åren vid smältverket tillverkats sammanlagdt endast 14,4 ton garkoppar, hvilket vore en mycket mindre kvantitet per år räknadt, än som antagits vid beräkning af den skogsareal, som skulle få skatteköpas. Såsom sammanfattning af sin åsigt i frågan har bergmästaren slutligen andragit, att kopparverket, såväl grufva som smältverk, till följd af brist under flera år på arbetsvärd malm, för närvarande befunne sig i ett temligen förfallet skick, och vore en grundlig restaurering erforderlig, om en ordentlig kopparverksdrift der åter skulle komma till stånd; att vid kopparverket, som väl borde innefatta både grufva och smältverk, allt arbete icke under något år legat nere, ehuru

detsamma sedan början af 1890-talet drifvits i mycket ringa omfattning; att kopparverkets framtida bestånd, såvida dermed skulle afses en verklig och fortfarande kopparproduktion, vore beroende af resultatet af de undersökningsarbeten efter brytvärda fyndigheter, som, enligt uppgift, komme att verkställas; samt att det emellertid icke kunde med någon säkerhet förutsägas, huruvida dessa undersökningar komme att lyckas eller ej, då några öfvervägande skäl ej syntes föreligga för det ena antagandet mera än för det andra.

Den 3 Februari 1896 remitterade Kammarkollegium handlingarna i ärendet till advokatfiskalsembetet för afgifvande af yttrande, och har ännu ej beslut i saken fattats.

Den 17 April 1895 inlemnade trävaruhandlanden N. Stahre till Kammarkollegium en skrift, hvori han, med åberopande af samma intyg, som finnes i Riksdagens Andra Kammars protokoll för den 9 Maj 1895 intaget, dels förmält, att från Tunabergs kronoallmänning under de senare åren en betydlig afverkning till afsalu egt rum, och särskildt att vid tidpunkten för skriftens ingifvande funnes nedförde en virkeskvantitet af omkring 12,000 stockar, som, tagna från samma kronoallmänning, syntes vara derå obehörigen afverkade, dels ock, med afseende å en i 1894 års Riksdags konstitutionsutskotts memorial förekommande utredning om de på denna allmänning rådande rättsliga förhållanden, samt med särskildt påpekande att, då bergsrörelsen vid kopparverket vore nedlagd, något skatteköp af allmänningen ej vidare kunde ifrågakomma, förklarar sig vilja hänvända Kollegii uppmärksamhet å den försiggångna afverkningen.

Kammarkollegium remitterade ärendet den 23 April samma år till Eders Kongl. Maj:ts Befallningshafvande i Södermanlands län för inhemtande af förklaring från vederbörande.

I anledning häraf hafva förklaringar och utredningar afgifvits af Tunabergs kopparverks egare, skogens förvaltare, f. d. jägmästaren V. Vistelius, revirförvaltaren, jägmästaren G. de Broen, kronolänsman N. A. Malmberg och bergmästaren E. A. Dufva, hvarjemte Länsstyrelsen sig i saken utlåtit.

Af dessa handlingar, särskildt de af de Broen och Malmberg efter undersökning på platsen afgifna yttranden, inhemtas, bland annat, att vid Näfveqvarn under år 1894 och början af år 1895 visserligen till försäljning afverkats ända till 13,905 träd, deraf 465 å de delar af före detta Tunabergs bergslagsallmänning, som enligt ofvannämnda utbrytning af mark såsom vederlag för rätt till skogsfångst tilldelats vissa, Näfveqvarns bruk tillydande jordbruksfastigheter, och återstående 13,440

trääd å de skogar af omkring 12,000 tunnland, som af ålder tillhört egendomen tillydande hemman om tillhopa $34\frac{3}{8}$ mantal, men att deremot å den till kopparverket behållna delen af allmanningen icke vidare afverkning egt rum än af omkring 60 famnar ved och 50 å 60 stycken såg- och byggnadstimmer, som för brukets eget behof blifvit använde.

Slutligen har Länsstyrelsen anført, att, då något laga hinder för Näfveqvarns bruks egare att låta å de af allmanningen till Näfveqvarns hemman anslagna delar afverka ofvannämnda 465 trääd icke syutes hafva förefunnits, och angifvelsen om afverkning till afsalu af den till kopparverket behållna del af samma allmanning visats vara helt och hållet sanningslös, vidare yttrande i ärendet icke torde af Länsstyrelsen erfordras.

I de yttranden, som med anledning af Eders Kongl. Maj:ts nådiga bref till Kommerskollegium och Domänstyrelsen den 31 Maj 1895 af Domänstyrelsen inforrats från bland andra jägmästaren i Jönåkers revir och vederbörande öfverjägmästare, har den förre åberopat en från disponenten för Näfveqvarns bruk Reinhold Broström inkommen skrift, hvori, beträffande afverkningen å ifrågavarande skog, uppgifves, att alla skogsprodukter, som på den för kopparverket behållna allmanningen afverkats, uteslutande användts för verkets behof, med undantag af 11 aspträäd, som år 1894, ehuru afverkade å allmanningen, blifvit försålda, och den senare meddelat, att han år 1895 besökt större delen af den mark, som vore afsedd att bibehållas åt kopparverket, och dervid funnit, att någon öfverafverkning ej egt rum, men väl en omkastning af periodhyggenas ordningsföljd, hvaraf dock ej någon olägenhet i forstligt hänseende uppkommit.

Begäran om utsyning från allmanningen har på senare tid icke gjorts hos bergmästaren, enär denne ansett sig, på grund af nådiga brefvet den 30 Maj 1879 och Kammar- och Kommerskollegiernas utslag den 26 Februari 1889, icke hafva att taga någon befattning med allmanningen.

Plan till indelning för ordnad skogshushållning å allmanningen, upprättad af jägmästaren V. Vistelius, blef den 3 November 1876 fastställd af Skogsstyrelsen.

Då skogen blifvit anslagen till ett s. k. ådlare verk, hafva på grund af Kongl. förordningen den 7 November 1690 skogsören och bevillning för skogsfång icke utgått för skogens begagnande. Bergskollegii cirkulär af 1824 angående grufveskogarnas taxerande till rekognition, som afser till jerngrufvor upplåtna skogar, är ej heller å denna skog tillämpligt.

Deremot lärer år 1893 skogen blifvit bevillingstaxerad till 93,000 kronor.

Då frågan om skatteköpets fullbordande ännu är på Kammarkollegii pröfning beroende, och uppskofvet med denna frågas slutliga afgörande hos detta embetsverk kan, på grund af hvad här ofvan omförmålt, anses vara föranledd, bland annat, deraf att det kopparverk, för hvilket skogen ursprungligen anvisats, är i det närmaste nedlagdt, samt då den uppgift om olaga afverkning å skogen, som i ärendet omförmålt, befunnits sakna grund, torde något vidare yttrande rörande Tunabergs bergslagsallmanning icke för det närvarande af Embetsverken erfordras.

Mellersta bergmästaredistriktet.

Pershytte grufvallmanningar i Nora socken, Örebro län.

Med ofvanstående namn betecknas numera vissa till Pershytte grufvor upplåtna skogstrakter, som af ålder benämnts *Gyttorps norra allmännings vestra del*, eller *Pershytte grufvallmanning*, *Gyttorps södra allmanning*, *Pershytte grufvallmanning Utmålet* eller *Hageby och Fibbhytte allmanning*.

Genom nådig resolution den 20 December 1647 hade den utmark och de ohägnade egor »som till Gyttorp ligga» upplåtits staden Nora till mulbete. Men sedan Kongl. Maj:t, efter förutgångna kommissionsförrättningar, ordnat förhållandena i flera afseenden med allmänningstrakterna i Nora och Lindes m. fl. bergslager, blefvo jemlikt Bergskollegii bref den 1 Juni 1689 dels till landshöfdingen i orten, dels till bergmästaren Eric Snechenberg ofvan uppräknade skogstrakter anslagne hufvudsakligen till Pershytte grufvors understödjande med skogsfång.

I nämnda bref till landshöfdingen heter det, bland annat, »att ehuru den gamla grufvan vid Pershyttan, som af mycken god ertz varit, är utgången, likväl, såsom andre i stället der äro uppfunne och i nejden ingen annan skog är att tillgå än som Gjötorps skogen, ungefär en half fjerdingväg lång och bred, hvilken Nora stad till dess enskilde behof söker försvara såsom af Kongl. Maj:t derunder förlänad, der de dock i förstone allenast fått den till mulbete; alltså emedan staden ändå hafver en annan trakt, Utmålsskogen vid namn, till att betjena sig af, hafver Kongl. Maj:t aller nådigst godtfunnit, att denna Gjötorps allmanning skall under bemålde grufvor frikallas och borgerskapet på intet sätt till något skogshygge utan, likmätigt Kongl. Maj:ts första förordning, allenast till mulbete förunnas. Hvarför, på det Kongl. Maj:ts

nådiga här ofvan gjorda förordning måtte behörigen blifva verkställd, begäres af Herr Landshöfdingen, att Herr Landshöfdingen alldeles förbjuder Nora stad att hugga på Gjötorps skogen, alldenstund vi förnummit, att borgarena, sedan Commissionen interimsvi gifvit förbud på denna skogen, skola nu så mycket starkare gripa densamma an, som de inte förtro sig skola vid nyttjandet förblifva bibehållna; ty pröfva vi så mycket nödigare att sådant fordernamt hämmas, varande intet annat medel till bemälde Pershytte grufvors bibehållande, än att denna skogen tillika med Hageby och Fibbhytte allmänningar blifva derunder lagda; då ock några skoglösa hyttor såsom Bengtstorp, Åhs och en del bergsmän vid Pershyttan kunna derjemte blifva hulpne.»

Ifrågavarande skogstrakter kommo på detta sätt att höra under Pershytte grufvor, och blef sagda grufvors rätt till skogarnas nyttjande bekräftad genom Kongl. resolutionen den 13 December 1693 och Kongl. bref till Bergskollegium den 10 Oktober 1695. Sedan Nora stad hos 1719 års Riksdag begärt att få skogen sig åter tilldelad, förklarades i Kongl. resolution den 26 Juli 1726, att Gyttorps skogen icke finge skiljas från Pershytte grufvor. En af vissa hyttelag gjord underdånig anhållan att få skatteköpa, bland andra skogar, Hageby och Fibbhytte allmänning, blef den 27 Augusti 1816 af Kongl. Maj:t afslagen, och säges i samma resolution bland annat, att de Dalkarlsbergs och Pershytte grufvor anslagne allmänningstrakter måga hädanefter som hittills under grufvelagen förblifva och till grufvornas behof användas. Pershytte grufvors besittningsrätt till skogen läser dessutom vara i anledning af rättegång fastställd genom Kongl. Maj:ts dom den 26 Maj 1826.

Å Hageby och Fibbhytte allmänning ligger skogvaktaretorpet Utmålet, hvaraf antagligen denna skogstrakt blifvit kallad »Pershytte grufvallmänning Utmålet». Allmänningstrakten »Utmålsskogen» tillhör enligt 1689 års bref Nora stad och läser äfven kallas »Nora stads öken».

Gyttorps norra allmännings vestra del kartlades 1764 och 1812. Arealen af denna allmänningsdel är enligt en 1873 af vederbörande bergmästare verkställd utredning 64 tunnland 25 kappland eller 31,97 hektar, deraf skogsmark 55 tunnland 23 kappland eller 27,50 hektar.

Gyttorps södra allmänning kartlades 1764 och 1827. Enligt en af bergmästaren 1873 verkställd utredning innehöll denna allmänningsdel då 612 tunnland 21,8 kappland, hvaraf 23 tunnland 21 kappland blifvit den 18 Januari 1873 upplåtna åt Nora—Karlskoga jernväg. Återstoden skulle alltså enligt denna utredning vara 589 tunnland 0,8 kappland eller ungefär 290,8 hektar.

Hageby och Fibbhytte allmanning kartlades 1764 och innehöll enligt denna karta (Bergskollegii resolution den 14 Februari 1828)

skogsmark	393	tunnland	16	kappland	eller	194,24	har
torpet Utmålet ...	18	„	6	„	„	8,98	„
tillsammans	411	tunnland	22	kappland	eller	203,22	har.

För samtliga dessa allmanningstrakter är hushållningsplan fastställd den 7 Oktober 1881.

Enligt denna plan innehåller:

	Skogsmark	Impediment och till skogsbörd ej afsedd mark	Summa
Gyttorps norra allmännings vestra del och Gyttorps södra allmanning	289,40 har	31,82 har	321,22 har
Hageby och Fibbhytte allmanning	130,12 „	72,11 „	202,23 „
Summa hela Pershytte allmanning	419,52 har	103,93 har	523,45 har

Summan af skogstrakternas arealer enligt ofvanstående äldre utredning är 525,99 hektar, således i det närmaste lika med arealen enligt hushållningsplanen.

Pershytte grufvor hafva alltjemt varit i full gång.

Nyttjanderättshafvare till allmanningarna är Pershytte grufvebolag, som sjelf ombesörjer skogarnes vård och förvaltning.

Nyttjanderättshafvarne hafva under de senaste 11 åren, med undantag af åren 1885, 1887 och 1891, årligen anmält sitt virkesbehof, och utsyningen har af bergmästaren beviljats till hela årshyggets belopp, som, enligt hushållningsplanen, är 482,20 kubikmeter.

Afverkning utöfver det i hushållningsplanen fastställda belopp har ej under de senaste 10 åren ifrågakommit likasom ej heller någon försäljning af ej behöfligt eller öfverskottsvirke.

Rekognitionsafgifter bestämdes för Hageby och Fibbhytte allmanning genom Bergskollegii utslag den 14 Februari 1828, men för de båda andra allmanningstrakterna först den 1 December 1874 genom Kammar- och Kommerskollegiernas sistnämnda dag gifna utslag.

För Hageby och Fibbhytte allmanning tillika med skogvaktarebostället Utmålet är afgiften 1 rdr. 7 sk. 3 rst. banko; för Gyttorps

norra allmänningens vestra del tillika med skogvaktarebostället Gyttorpsdam 59 öre och för Gyttorps södra allmänning 5 rdr. 57 öre Rmt.

För hela Pershytte allmänning utgå rekognitionsafgifterna med ett sammanlagdt belopp af 7 kronor 89 öre.

Skogsbevilning utgår för

Hageby och Fibbhytte allmänning	med 13 kronor 80 öre
Gyttorps norra allmänningens vestra del	„ 4 „ 76 „
och Gyttorps södra allmänning	„ 44 „ 75 „
tillsammans 63 kronor 31 öre.	

Pershytte grufvebolags allmänningar äro i 1894 års taxeringslängd upptagna till:

Hageby och Fibbhytte allmänning	10,000 kronor
Gyttorps norra allmänningens vestra del tillika med Kopparbäcks torp och Gyttorpsdam	6,700 „
Gyttorps södra allmänning med Hurrebo torp	18,000 „
Summa 34,700 kronor.	

Dalkarlsbergs grufallmänning i Nora socken, Vikers kapell, Örebro län. Under ofvanstående namn äro numera sammanfattade flere allmänningstrakter anslagna åt Dalkarlsbergs grufvor.

Dessa trakter heta: *Nya Vikers öken*, *Mellantrakten*, *Bengtstorps öken*, *Fagerbo allmänning* med *Fagerbotrakten* och *Kartilleö*.

Upplåtelsen af de flesta af dessa allmänningstrakter kan hänföras till det beslut af 1689, hvarom skrives i Bergskollegii bref den 1 Juni sagda år till dels landshöfdingen i länet dels bergmästaren i orten. I detta bref säges: »För Dalkarlsgrufvorna finner man inga bättre utvägar till skog än att den trakten, som ligger mellan Fagerbobäcken och Hamannstorps-skillnaden, samt emellan Dalkarls- och Snöbergshyttan så ock vid Älfhyttan emellan Snöbergshult och Svartelfven blifver dertill lagd, emedan intet tvifvel är, att ju på dessa orter lærer finnas allmänning; hvarföre såsom det är nödigt, att densamme blifver ju förr ju heller nog och rätt aftagen, på det hyttorna sedan af någon föregifven ovetenhet om rätta skillnaden icke måge gå der in på och utdöda skogen, som till grufvornas behof är nödig och förmodligen lærer kunna göra tillfyllest, alltså hafva Vi fuller Herr Landshöfding Wrangel anmodat att ställa sådant i behörig effekt.»

Enligt samma bref uppläts emellertid ofvannämnda trakt, Kartilleö, åt Mogrufvan.

De allmänningskogar, som 1689 anvisades åt Dalkarlsbergs grufvor, synas hafva utgjorts af två skogskomplexer, den ena benämnd Skrekarhytte öken, den andra bestående af trakter, kallade Gamla och Nya Vikers Öknar samt Fagermo (eller Fagerbo) allmänning.

Af Skrekarhytte öken blefvo emellertid den »Östra delen» och den »Sydvestra delen» genom Bergskollegii utslag den 26 April 1790 åter tillagda Skrekarhytte byamän. Dessa hade nämligen blifvit tilldömde genom Noraskoga häradsrätts utslag den 8 Juni 1658 den Östra trakten och genom samma rätts utslag den 30 Januari 1660 den Sydvestra trakten. Bergskollegium beslöt i sitt nyssberörda utslag, efter det undersökning och landtmäteriförrättning föregått, att byamännen skulle få behålla dessa trakter, och som de af ålder begagnat desamma utan afgift, kunde sådan ej heller då åläggas dem.

Enligt uppgift från Örebro läns landtmäterikontor den 4 Mars 1896 verkställdes 1791 laga delning af de trakter å allmanningen »Skrekarhytte öken» som genom Bergskollegii utslag 1790 tillagts byamännen. Karta upprättades af Carl Porat Carlsson och blef 1792 den 7 Mars vid laga vinterting af häradsrätten fastställd.

De på denna karta upptagna två skogstrakter, som tillagts byamännen, kallas der »Östra öknen» och »Södra öknen».

Den allmänningskog, som i Kommerskollegii och Skogsstyrelsens underdåniga utlåtande den 19 Mars 1872 upptages under namn Skrekarhytte Södra öken, och angående hvilken i samma utlåtande säges, att några upplysningar icke kunnat i de hos Kommerskollegium förvarade handlingar anträffas, men hvilken bergmästaren då på grund af 1764 års karta uppgifvit vara 40 tunnland 22 $\frac{1}{2}$ kappland, är otvifvelaktigt ofvanberörda, Skrekarhytte by tillhörande skogstrakt »Södra öken».

Af den 1689 Dalkarlsbergs grufvor anvisade Skrekarhytte öken återstår således endast *Mellantrakten*, belägen mellan Skrekarhytte Östra och Södra öknar.

Beträffande den andra 1689 Dalkarlsbergs grufvor anvisade skogskomplexen inhemtas af Bergskollegii resolution den 14 Februari 1828, att Gamla Vikers öken blifvit delad mellan Gamla Vikers hemman.

Af denna skogskomplex återstå för Dalkarlsbergs grufvor således Nya Vikers öken och »Fagerbo (eller Fagermo) allmänning med Fagerbo-trakten».

Kartilleö allmänning, hvilken enligt 1689 års bref, såsom ofvan säges, tilldelades Mogrufvan, hade, sedan denna grufva blifvit ödelagd, under olika perioder varit anvisad åt olika verk, tills den slutligen, genom Bergskollegii resolution den 27 Mars 1797, tillades Dalkarlsbergs grufvor.

När *Bengtstorps öken* anvisades åt Dalkarlsbergs grufvor, är ej säkert känt. Skogstrakten lär nämligen varit begagnad af Bengtstorps hyttelag till dess Bengtstorps hytta på grund af Bergskollegii utslag den 27 Februari 1721 ödelades. Det antages, att Bengtstorps öken någon tid derefter kommit under Dalkarlsbergs grufvors disposition, enligt uppgift efter en af Bengtstorps hyttelag till följd af försummade fatalier förlorad process. I Bergskollegii utslag rörande rekognition för Dalkarlsbergs grufveskogar hänföres Bengtstorps öken till den del af Skrekarhytte öken, som bibehållits för Dalkarlsbergs grufvor.

Sedan emellertid vissa byamän i Skrekarhyttan velat åt byn förvärfva mellantrakten samt »Gamla och Nya Vikers öken med Fagerbo (eller Fagermo) allmänning», blef genom nådig resolution den 27 Augusti 1816 bestämdt, bland annat, att de Dalkarlsbergs grufvor anslagne allmänningar dädanefter som dittills skulle under grufvelaget förblifva och till grufvornas behof användas.

Genom nådig resolution den 15 April 1817 gafs, särskildt i fråga om Kartilleö allmänning, enahanda bestämmelse som den föregående.

Öfver de fleste af ifrågavarande skogstrakter upprättades kartor 1764.

Mellantrakten innefattade enligt 1764 års karta 282 tunnland eller 139,21 hektar, men, enligt uppgift i Skogsstyrelsens berättelse 1879, 143,7 hektar.

Nya Vikers öken innefattade enligt 1764 års karta 942 tunnland 14 kappland eller 465,24 hektar skog och 10 tunnland eller 4,94 hektar inegor, tillsammans 952 tunnland 14 kappland eller 470,18 hektar.

Bengtstorps öken innefattade enligt 1764 års karta 187 tunnland 26 kappland eller 92,71 hektar.

Fagerbotrakten med Fagerbo allmänning utgöres enligt 1764 års karta af 169 tunnland eller 83,43 hektar skog och 22 tunnland 16 kappland eller 11,11 hektar impediment, tillsammans 94,54 hektar.

Kartilleö allmänning utgöres enligt uppgift af ekonomiska kartverket af 27,7 hektar.

Skogshushållningsplan är den 18 Mars 1881 fastställd för alla Dalkarlsbergs allmänningstrakter, år 1896 reviderad. Enligt denna plan innefatta dessa trakter tillsammans en areal af 860,87 hektar, deraf

skogsmark	565,95 hektar.
impediment	257,35 „
inegor	37,57 „
	<hr/>
	tillsammans 860,87 hektar.

Utsyning från skogen har från och med 1886 årligen sökts och

erhållits för hela det löpande årets virkestillgång enligt hushållningsplanen, nämligen 36,700 kubikfot eller 960,5 kubikmeter.

Grufvorna hafva i vidsträckt omfattning oafbrutet bearbetats.

Nyttjanderätten till Dalkarlsbergs grufallmänningar innehafves af Dalkarlsbergs grufvebolag, som ombesörjer vården och förvaltningen af skogarna.

År 1886 medgafs en försäljning af 523 kubikmeter öfverlopps- virke och år 1887 en sådan af 630 kubikmeter. Enligt uppgift af gruf- förvaltaren inbragte försäljningen år 1886 2,384 kronor 74 öre, hvar- emot öfverloppsvirket för 1887 icke såldes, utan fick användas för gruf- vornas behof, med förbehåll dock, att en på grund af föregående för- säljnings belopp beräknad summa af 2,870 kronor 15 öre skulle anslås till skogens vård och skötsel.

För skogens vård och skötsel har, enligt uppgift af grufbolagets förvaltare, med jägmästarens godkännande vid årlig inspektion samt under bergmästarens kontroll, användts under tiden 1887—1893 till- sammans 6,729 kronor 54 öre.

Dalkarlsbergs grufallmänningsstrakter hafva påförts rekognitions- afgift vid olika tillfällen.

Kartilleö allmanningen blef genom Bergskollegii resolution den 27 Mars 1797 påförd en rekognition af sex skillingar banko för 6 staf- rum vedfångst.

Enligt Bergskollegii resolution den 14 Februari 1828 fastställdes rekognitionsafgifterna för:

Nya Vikers öken till	2 rdr. 12 sk. bko
och för de öfriga trakterna efter tillsammans	1 „ 43 „ 6 rst. bko.

Skogsbevillning är påförd alla utom Kartilleö med tillsammans 49 kronor 87 öre.

Allmanningarna äro år 1894 bevillningstaxerade till:

Nya Vikers öken med Snöbergstorp	45,000 kronor
Bengtstorps öken	8,000 „
Kartilleö med Kartilleötorp	3,000 „
Fagerbo allmanningarna	8,000 „
Mellantrakten med Ökentorp	13,500 „

Summa 77,500 kronor.

Lönnbottens grufallmanning i Nora socken, Örebro län.

Denna allmanning blef på grund af Bergskollegii förberörda bref

af den 1 juni 1689 tilldelad Stripebergs och Klacka grufvor, för hvilka enligt samma bref skog skulle afsättas af hvad emellan Västgötefors och Greksåsar på Lunnflyskogen, så ock emellan Finnåns Hammar, Holmshytte och Greksåsars hytteskogar kunde finnas att tillgå. Skogen skulle för sådant ändamål »aftagas». Åshyttelaget hade äfven rätt till kol från denna allmänning enligt Bergskollegii utslag den 12 April 1748, hvilken rätt flere gånger bekräftades, men skulle hyttelaget erlägga en afgift till grufkassan. Sedan Åshyttan år 1797 nedbrunnit, anvisades Lönnbottens allmänning till understöd för brytningen i Åsbobergs grufvor, såsom ock inhemtas af Bergskollegii utslag den 5 Mars 1828.

Kartor öfver allmanningen upprättades åren 1762, 1764 och 1825. Enligt 1825 års karta skulle allmanningens areal vara:

skogsmark	552 tld	6 $\frac{1}{2}$ kpl.	eller	272,60 har
impediment	119 "	2 $\frac{1}{2}$ "	"	58,78 "
inegor	24 "	6 $\frac{1}{2}$ "	"	11,95 "
<hr/>				
tillsammans 695 tld 15 $\frac{1}{2}$ kpl. eller 343,33 har.				

Hushållningsplan är den 31 December 1890 fastställd. Enligt denna innefattar allmanningen:

skogbärande mark	246,46 hektar
kal skogsmark	8,72 "
impediment	68,67 "
<hr/>	
tillsammans 323,85 hektar.	

Skillnaden i areal mellan äldre och nyare uppgifter torde härflyta från på skogen befintliga torp.

Nyttjanderättshafvare är Stribergs grufbolag såsom egare till Åsbobergs grufvor.

Åsbobergs grufvor hafva under lång tid varit i oafbruten gång.

Vården och förvaltningen af skogen omhänderhafvas af Stribergs grufbolag.

Nyttjanderättshafvarne hafva årligen begärt och fått den tillgängliga virkestillgången.

Genom Bergskollegii utslag den 5 Mars 1828 påfördes allmanningen en rekognition efter 148 stafrums årlig afverkning, till belopp af 3 rdr. 4 sk. banko, och utgår skogsbevillning med 37 kronor.

Lönnbottens grufallmänning tillika med torpen Malmbergstorp och Malmbergsfors är bevillningstaxerad till 25,000 kronor.

Åsbobergs allmänning eller *Gyttorps norra allmännings östra del* i Nora socken, Örebro län.

Denna allmänningssdel har varit upplåten för flera ändamål, bland andra, för Vedevågs manufakturverk. Sedan emellertid detta verk, på grund af öfverenskommelse med Nora bergslag m. fl. om begagnande af det s. k. Kungshammarsmidet och dertill hörande koltägter, afstått såväl Åsbobergs allmänning, som den Vedevågs bruk då jemväl upplåtna Kartilleö skogstrakt, blef genom Bergskollegii utslag den 27 Mars 1797 Åsbobergs allmänning anslagen åt Åsbobergs grufvor.

Kartor öfver allmänningen upprättades åren 1764 och 1812.

Enligt 1812 års karta skulle allmänningen innehålla:

skogsmark	52 tld	—	kpl.	eller	25: 67	hektar
impediment	1	„	20	„	0: 80	„
	<hr/>					
	tillsammans	53 tld	20 kpl.	eller	26: 47	hektar.

Skogshushållningsplan är den 31 December 1890 fastställd och består, enligt den, arealen af:

skogsmark	17: 70	hektar
impediment	0: 27	„
inegor	1: 03	„
	<hr/>	
	tillsammans	19: 00 hektar.

Nyttjanderättshafvare är Stribergs grufbolag såsom egare till Åsbobergsgrufvan, som alltjemt varit i full gång.

Å skogen, som vårdas och förvaltas af nyttjanderättshafvaren, har endast hjälpvallring egt rum.

Genom Bergskollegii utslag den 27 Mars 1797 är en rekognitionsafgift af 12 sk. 2 rst. banko åsatt skogen.

I ett Kommerskollegium tillhandakommet utdrag af taxeringslängden för Örebro län 1894, beträffande grufskogar, är Åsboberg-allmänningen icke upptagen såsom bevillingstaxerad, men lär den dock under namn »Åsbobergstorpet med skogen» vara i jordeboken intagen och bevillingstaxerad till 3,000 kronor.

Lomfly grufallmänning i Nora socken, Örebro län.

Denna skog upplåts jemlikt förberörda bref den 1 Juni 1689 åt Stribergs och Klacka grufvor, men har, enligt hvad upplyses af Bergskollegii utslag den 5 Mars 1828, sedan år 1797 begagnats för Klacka grufvor ensamt.

Hushållningsplan är den 17 April 1891 fastställd.

Enligt denna innehåller skogen:

skogbeväxt mark	33: 23 hektar
kal mark	2: 54 „
impediment	24: 29 „

tillsammans 60: 06 hektar.

Nyttjanderättshafvare är Klacka och Lerbergs grufvebolag såsom egare till Klacka grufvor. Bolaget besörjer sjelf värden och förvaltningen af skogen.

Någon utsyning på grund af bergmästarens tillstånd har under de senaste tio åren ej egt rum, emedan, enligt hvad nyttjanderättshafvarne upplyst, skogen är öfverafverkad och ställd på återväxt. Deremot har enligt jägmästarens förordnande gallring förekommit.

Genom Bergskollegii utslag den 5 Mars 1828 är rekognitionsafgift till belopp af 12 sk. banko påförd skogen, för hvilken skogsbevilling utgår med 3 kronor.

Skogen är bevillingstaxerad till 4,000 kronor.

Stråssa grufallmänning i Ramsbergs socken, Örebro län.

I Bergskollegii bref den 1 Juni 1689 dels till Landshöfdingen i länet, dels till bergmästaren i orten säges: »ehuru väl till Stråssa grufva en skogstrakt af en half mil lång och nästan så bred i sydost derifrån såsom grufveskog redan tillagd är, så emedan det likvisst intet annat än för rådeligt anses kan, att der under mera skog skaffas, och det vill förlyudas, att Gussle hyttelag hafver för mycken skog samt att emellan Aspa och Rijsta hyttor skall finnas allmänning, ty hafva Wi Herr Landshöfdingen anmodat att låta desse skogsparker genom en landtmätare aftagas, och hvad som kan mistas ifrån hyttorna frikallas till grufveskog och byggningsvirke.»

Härigenom kom nuvarande Stråssa allmänning att anvisas till Stråssa grufvors underhåll.

Genom utslag af Bergskollegium den 20 December 1826, fastställt af Kongl. Maj:t den 19 Mars 1828, skola emellertid Ottes- och Stripagrufvorna kunna få utsyning på allmänningen »mot utsättande af en skälig betalning till Stråssa grufvelag».

Öfver allmänningen upprättades karta år 1765.

Hushållningsplan fastställdes första gången af Skogsstyrelsen år 1876 för tiden 1875—1894, men nu gällande hushållningsplan är den 17 April 1895 fastställd af Domänstyrelsen.

Enligt instrument vid taxeringsförrättning den 11 Juli 1825 omfattade allmänningen:

skogsmark	1,806 tld.	5 kpl.	eller	891: 60 har
skogvaktaretorp	57	„ 17	„ „	28: 40 „
impediment	220	„ 30	„ „	109: 06 „
tillsammans 2,084 tld. 20 kpl. eller 1,029: 06 har.				

Enligt 1876 års hushållningsplan innehåller allmänningen:

skogsmark	841: 70 har
impediment	144: 49 „ 986: 19 har
hvertill komma	
skogvaktaretorp	28: 40 „
tillsammans 1,014: 59 har.	

Enligt 1893 års plan innehåller skogen deremot:

skogsmark	742: 29 hektar
kal mark	92: 65 „
impediment	101: 56 „ 936: 50 hektar
hvertill komma	
skogvaktaretorp	28: 40 „
tillsammans 964: 90 hektar.	

I intetdera fallet äro de inom yttre rågångarne belägna till grufskogen ej hörande Kärrgrufvegårds egor och Hallarsboda hagar, tillsammans 9: 96 hektar, medräknade. En skillnad emellan den år 1825 beräknade arealen och arealen enligt 1893 års hushållningsplan af 64: 16 hektar föreligger alltså.

Allmänningen innehafves nu af Stråssa grufvebolag, som jemväl besörjer vården af densamma.

Stråssa grufvor hafva alltjemt varit i gång.

Anmälan om utsyning från skogen har årligen egt rum hos bergmästaren, som medgifvit att allt enligt hushållningsplanen tillgängligt virke finge tagas. Enligt den äldre hushållningsplanen uppgick utsyningen till 706 kubikmeter om året, enligt den nyare är den 1,062: 25 kubikmeter.

Kongl. Maj:ts Befallningshafvande i Örebro län meddelade den 9 Oktober 1882 Stråssa bolag tillstånd att genom sin förvaltning sälja öfverskottsvirke.

Enligt utdrag ur Stråssa grufvebolags räkenskaper åren 1885—1895 har på grund af berörda tillstånd årligen på offentlig auktion försålts från 7 till 14 milkol. De infutna beloppen hafva användts till bestridande af de med skogsvården förenade utgifter samt till utskylderna

för skogen. Inkomsterna hafva dock ej räckt till betäckande af utgifterna, utan har en brist af 628 kronor 76 öre uppstått.

Genom resolution den 5 Mars 1828 bestämdes af Bergskollegium rekognitionsafgiften för allmanningen efter en afverkning af 325 stafrum ved till 6 rdr. 37 sk. banko. Den särskilda skogsbevillningen utgör 81 kronor 25 öre.

Stråssa gruffallmanning är bevillningstaxerad till 24,000 kronor och torpen Buskaboda och Schakttorp å densamma till 2,700 kronor.

Ånsjö och Kalklints gruffallmanning, belägen i Hjulsjö socken af Örebro län, lärer på slutet af 1600-talet hafva varit anvisad åt Hjulsjö hytta. Men enligt uppgift i Bergskollegii utslag den 27 Oktober 1828 hade skogen då förut varit för erhållande af nödigt virke anslagen åt Slotterbergs, Rösbergs och Ånsjö grufvor, hvilka enligt sistberörda utslag fortfarande skulle få begagna densamma.

Hushållningsplan fastställdes första gången den 2 Mars 1876. Den nu gällande planen är fastställd den 25 Juli 1895.

Enligt en karta öfver allmanningen, åberopad i Bergskollegii utslag af 1828, utgjordes allmanningen då af:

skogsmark	152,08 hektar
impediment	14,45 „
inegor	3,05 „
	<hr/>
	tillsammans 169,58 hektar.

Enligt nu gällande hushållningsplan består allmanningens areal af:

skogbeväxt mark	129,82 hektar
kal skogsmark	8,36 „
impediment	21,69 „
	<hr/>
	tillsammans 159,87 hektar.

Nyttjanderättshafvare är Hjuljerns grufvebolag såsom egare till ofvannämnda grufvor, af hvilka Rösbergs och Slotterbergs under de senaste tio åren varit i full gång i betydande omfattning, hvaremot Ånsjögrufvan under åtta år njutit hvilostånd.

Vården och förvaltningen af skogen omhänderhafvas af grufbolaget.

Anmälan om virkesbehof har årligen egt rum hos bergmästaren, som godkänt utsyning till det i hushållningsplanen medgifna belopp. Virket har användts för grufvornas behof, och intet har försålts.

Årsafverkningen var enligt den äldre planen bestämd till ungefär 156 kubikmeter, men enligt nu gällande plan är den 255,08 kubikmeter.

Genom Bergskollegii resolution den 27 Oktober 1828 bestämdes rekognitionsafgiften, efter 62 $\frac{1}{2}$ stafrum per år, till 1 rdr. 14 sk. 2 rst. banko, och utgår skogsbevillning med 15 kronor 50 öre.

Skogen är för 1894 bevillningstaxerad till 11,000 kronor.

Emme och Lerbäcks eller Kärrängsskogs allmanning.

Denna skog är belägen i Lerbäcks socken i Örebro län samt i Hellestads och Godegårds socknar i Östergötlands län.

År 1764 anhöll Emme hyttelag hos Bergskollegium, att »Emme enskilda eller Lerbäcks lilla allmanning» måtte upplåtas åt hyttelaget. Frågan remitterades till bergmästaren i orten, som i yttranden af den 11 December 1764 föreslog, att hyttelaget skulle få årligen kola en mila å skogen, men att derjemte Dams- och Svaldre hyttelag ej skulle förmenas att äfvenledes från allmanningen bekomma understöd.

Dåvarande Landshöfdingen Friherre J. Hamilton ingick emellertid år 1765 till Bergskollegium med ansökan att för ett kopparverk, som han skulle anlägga vid Dalhöfdinge koppargrufva, få Lilla Lerbäcks allmanning sig anslagen. Allmanningen, som tyckes hafva sammanhängt med en af Lerbäcks bergslag begagnad skog, hade efter en af Hamilton med bergslaget träffad förening, hvilken den 17 Maj 1764 fastställts af Bergskollegium, blifvit till sina gränser bestämd och till disposition fri.

Brytningen i Dalhöfdinge koppargrufva upphörde emellertid snart, och Hamiltons ansökning förföll.

Någon Bergskollegii resolution i anledning af Emme hyttelags ansökning af 1764 har ej kunnat igenfinnas.

Karta öfver allmanningen upprättades år 1764 af landtmätaren Erik Nyberg och fastställdes vid Sköllersta häradsrätt den 24 September samma år.

Kartan granskades år 1801, och bestämdes då närmare gränsen mot Emmes, till Gryts bruk hörande hemmans mark. Skogen kallades då »Emme hyttelags allmanning».

Huru allmanningen kunnat få detta namn, som antyder, att hyttelaget begagnade densamma, kan ej uppgifvas. Af protokoll vid en den 14 September 1829 af bergmästaren Sam. Troilius, i tillkallade parters närvaro hållen besigtning och förrättning för bestämmande af rekognitionsafgift för allmanningen inhemtas emellertid, att anledning då ej funnes att antaga, det Emme hyttelag kunde förete någon handling, som visade »om och på hvad sätt» deras år 1764 hos Bergskollegium gjorda ansökning blifvit af Kollegium afgjord. Bergmästaren anmärker vidare i samma protokoll, att om användandet af den växande skogen

intet annat funnes i handlingarna omnämndt än att den 2 Mars 1778 20 stycken stockar lemnats åt Damhyttelaget i Lerbäck.

Bergmästaren Troilius hade, såsom af sagda protokoll jemväl inhemtas, redan före sistberörda förrättning yttrat sig om skogens användande, nämligen då han i skrivelser till Bergskollegium den 30 November 1822 och särskildt den 23 Juni 1824 »uppgifvit», att Emme hyttelag vore närmast beläget för skogens rätta begagnande, men att dock honom syntes med ändamålet af bergsallmänningarna mest öfverensstämmande, om denna mindre betydliga trakt blefve anslagen åt Runsala torrstensgrufva och Håkanstorps Ångagrufva, uti hvilka jernmalmsgrufvor Emme, Svaldre och Damhyttelagen vore delegare.

Vid förberörda förrättning 1829 förnyade emellertid Emme hyttelag sin år 1764 gjorda begäran att få sig skogen mot rekognition anslagen, särskildt som hyttelaget, såsom delegare i Håkanstorps Ångagrufva, behöfde virke till timring i grufvan och dessutom tänkte upptaga Kärrgrufvan och Runsala torrstensgrufva. Närvarande kronoombud erkände Emme hyttelags bemödande att freda skogen »från total åtkomst af angränsande», men ansåg, att Lerbäcks bergslag, som ej hade annan skog sig anvisad, åtminstone borde få räkna på denna skogstrakt.

Genom utslag den 21 September 1830 blef allmänningen af Bergskollegium anslagen åt Emme hyttelag och åsattes densamma rekognitionsavgift. I utslaget säges, att allmänningen varit från äldre tider begagnad af Emme hyttelag; och föreskrifves vidare att, på grund af Kongl. Maj:ts beslut den 29 Januari 1824 derom att de kronoallmänningar, som förr varit till vissa grufvor anslagna, skulle äfven efter den tiden för samma ändamål användas för dessa grufvor, eller vid deras upphörande, för andra grufvor, som deraf vore i behof, Emme hyttelag skulle hafva rätt att fördela afgiften på öfriga intressenter, som deltog i de till utsyning berättigade grufvor i orten.

Hvilka dessa grufvor äro nämnes emellertid ej.

Med år 1834 upphörde tackjernsblåsningen i Emme hytta, och 1836, den 12 Augusti, upprättades kontrakt emellan Emme hyttelag och Gryts, Haddebo samt Häfla bruksegare om blåsningens förläggande till Hjortqvarns masugn, dit Emme hyttelag skulle lemna värmningskol.

På ansökning stadfästade Bergskollegium genom utslag den 15 Mars 1838 detta kontrakt. Vid den utredning, som föregick denna stadfästelse, upplystes, att man för blåsningen vid sistnämnda masugn hade malm från Taberg i Småland samt, särskildt Emme hyttelag, malm från grufvor i Nora socken, men malm från några hyttelagets egna grufvor i trakten nämnes ej.

Genom bergstingsrättens i orten utslag den 3 Juni 1851 beviljades Emme hyttelag tillstånd att tillsvidare kola en femton famnars mila å Emme hytteskog.

Hjortqvarns masugn är, enligt vederbörlig anmälan, år 1895 nedlagd.

Hushållningsplan för allmanningen fastställdes första gången den 20 Maj 1881; nu gällande plan är fastställd den 19 Oktober 1895.

Enligt uppgifter vid rekognitionsafgiftens bestämmande bestod allmanningen då af:

skogsmark	120,94 hektar
inegor	2,78 „
impediment	109,03 „
	<hr/>
	tillsammans 232,75 hektar.

Enligt gällande skogshushållningsplan åter utgöres den af:

skogsmark	97,34 hektar
impediment	124,61 „
inegor	7,37 „
	<hr/>
	tillsammans 229,32 hektar.

Vården och förvaltningen omhänderhafvas af Emme hyttelag, som dock under de senaste tio åren endast två gånger, nämligen 1887 och 1890, begärt utsyning hos bergmästaren.

År 1895 försåldes i vederbörlig ordning, efter af revirförvaltningen gjord anmälan, 226 kubikmeter torr skog och vindfällan för tillsammans 345 kronor. Sedan kostnaderna för auktionen betalats samt 178 kronor 43 öre användts till skogsfrö, sådd och virkesupphuggning, har återstoden, 139 kronor 2 öre, öfverlemnats till hyttelaget att användas för skogens vård.

Några grufvor, som af Emme hyttelag brytas, finnas icke angifna, och någon brytning i de grufvor, som omnämnas i bergmästaren Troilii ofvanberörda skrifvelse till Bergskollegium år 1824, har, för så vidt till Kommerskollegium inkomna uppgifter utvisa, icke på mycket länge förekommit.

Genom Bergskollegii förberörda utslag af den 21 September 1830 bestämdes rekognitionsafgiften för skogen till 28 skillingar banko; skogsbevillning utgår med 5 kronor 14 öre, och är skogen bevillningstaxerad till 6,500 kronor.

Af ofvanstående utredning framgår att, om äfven Emmes allmanning skulle under äldre tider hafva varit anslagen åt några grufvor, den dock år 1764 var till disposition fri, samt att Emme hyttelags nuvarande

rättigheter till skogen grunda sig på Bergskollegii utslag den 21 September 1830. I detta utslag säges visserligen, att skogen skulle få användas till understöd för grufdrift, men hvilka grufvorna voro angifves icke, och af Bergskollegii förberörda utslag af den 15 Mars 1838, rörande förflyttning af hyttelagets tackjernsblåsning till Hjortqvarns masugn, ses, att hyttelaget då ej hade egen grufdrift. Deremot torde vara otvetydigt, att hyttelaget haft rätt till kolning af en 15 famnars mila med $4\frac{1}{2}$ aln lång ved, för hvilket ändamål i hushållningsplanen för skogen beräknats en årlig afverkning af 45 kubikfamnar.

År 1890 hade då tjänstförrättande jägmästaren i Askersunds revir hos Länsstyrelsen i Örebro län gjort anmälan om vissa oegentligheter, som beträffande skogen skulle egt rum, särskildt att nyttjanderättshafvarne ej inlemnad föreskrifven redovisning för afverkad virke, och öfverjägmästaren hade, i afgifvet yttrande, på grund deraf att brytning ej skett »i de grufvor, för hvilka skogen varit upplåten», ansett, att rätten till skogen borde afhändas hyttelaget. Denna anmälan föranledde ingen åtgärd mot hyttelaget hvarken från Länsstyrelsens eller Kommerskollegii sida. Handlingarna i ärendet hade nämligen af Länsstyrelsen öfverlemnats till Kollegium, för den händelse Kollegium funne någon åtgärd erforderlig.

I nu förevarande ärende har vederbörande jägmästare ånyo framhållit, att behof af virke för grufdrift icke förefunnes, att öfvermälda mila tagits för stor, att kolen försålts, och att två torp erhållit virke å allmänningen.

Som emellertid hyttelaget haft rätt till kolning af en mila å allmänningen för sin tackjernsblåsning och kolen skolat lemnas till Hjortqvarns masugn, torde den omständigheten, att hyttelaget ej behöft virke för grufdrift, icke böra inverka på rätten till skogens begagnande. Hade oegentligheter eljest försports, borde jägmästaren hafva vidtagit sådan åtgärd, hvarom i punkt 8:o af 1873 års förordning förmäles.

Beträffande åter dispositionen för framtiden af Emme allmänning, så och då Emme hyttelag icke på länge idkat tackjernsblåsning i egen hytta och Hjortqvarns masugn, dit hyttelagets tackjernstillverkning varit flyttad, år 1895 nedlagts, torde numera skogens bibehållande åt hyttelaget icke längre ur tackjernstillverkningens synpunkt betingas; och då inga grufvor i trakten drifvas, torde ej heller ur grufdriftens synpunkt skogens upplåtande till begagnande af enskilde böra ifrågakomma. Embetsverken anse alltså, att Emme och Lerbäcks eller Kärrängsskogs allmänning bör till statsverket indragas, hvilket äfven lär kunna utan vidare svårigheter ske, enär, såsom revirförvaltaren upp-

lyst, Emme hyttelag uttryckt sin önskan, att staten måtte öfvertaga skogen, blott att det kunde ega rum utan kostnad för hyttelaget.

Edsböle Vestra allmanning.

Denna allmanning, som är belägen i Hallsbergs socken af Örebro län, blef, efter det lagmannen Wennerstedt å egna och medintressenters vägnar anhållit att för Skogaholms verkens förnödenhet få någon tilldelning från Edsböle allmanning, genom Bergskollegii resolution den 22 November 1729 anvisad åt sökandena »på det sätt att de vid 50 daler silfvermynts vite ej måge nyttja densamma till kolning för deras hytta eller hammarverk utan endast till grufvornas förnödenhet som antingen äro vid Skåleklint påfunna eller framdeles der och annorstedes i nejden påfinnas kunna».

Genom Kongl. bref den 24 November 1747 och 27 Juli 1779 blef upplåtelsen bekräftad.

Dock skulle ett torp under Haddebo bruk hafva rätt att efter utsyning erhålla sitt skogsbehof från allmanningen.

Enligt karta af 1812, åberopad i Bergskollegii utslag den 21 September 1830, då rekognitionsafgiften bestämdes, skulle allmanningen innehålla 97 $\frac{1}{2}$ tunnland eller 48,12 hektar.

Hushållningsplan är fastställd af Domänstyrelsen den 19 Oktober 1895.

Enligt denna plan består allmanningen af:

skogsmark	26,46 hektar
impediment	4,54 „
	tillsammans 31,00 hektar.

Nyttjanderättshafvare är Aktiebolaget Skogaholms bruk, som äfven ombesörjer vården och förvaltningen af skogen.

För Edsböle vestra allmanning har hushållningsplan icke funnits, förrän den ofvannämnda fastställdes.

Afkastningen af skogen har under de senaste 10 åren tillsammans utgjort 360 kubikmeter kolved och 65 sågtimmer, hvarjemte under 1895 något rensningsvirke anmälts till försäljning.

Skåleklints grufva har ej på mycket lång tid bearbetats. Åren 1872 och 1873 läser dock plockning af malm i varpen vid grufvan egt rum.

Genom Bergskollegii utslag den 21 September 1830 bestämdes rekognitionsafgiften till 10 skillingar banko för 9 $\frac{1}{2}$ stafrum ved.

Skogsbeviljning läser utgå med 1 krona 72 öre, hvilket belopp

icke öfverensstämmar med det vid rekognitionsafgiftens fastställande beräknade stafrumstal.

Edsbole vestra allmänning är bevillingstaxerad till 2,500 kronor.

Då i förberörda utslag af den 21 September 1830 säges att, derest grufvorna, för hvilka skogen upplåtits, framdeles ödelades, det skulle åligga bergmästaren att derom göra anmälan hos Bergskollegium, som då ville om skogens upplåtande för andra i behof varande grufvor i orten sig utlåta, har Kommerskollegium anmodat bergmästaren i mellersta distriktet att inkomma med upplysning, om några grufvor funnes, åt hvilka, enär Skåleklints grufva ej längre arbetades, skogsfång från allmanningen kunde anvisas.

Bergmästaren har till svar härå meddelat, att några sådana grufvor ej för det närvarande funnes.

Då Skogaholms bruk således icke har behof af skogen för sina grufvors förnödenhet, och andra grufvor ej heller i trakten förekomma, bör Edsbole vestra allmänning indragas till statsverket.

Guldsmedsboda grufallmänning, belägen i Qvistbro socken, Örebro län.

I Bergskollegii utslag den 3 November 1828, angående bestämmande af rekognitionsafgiften för denna skogstrakt, säges, att densamma 1671 upplåtits till begagnande för grufvorna å allmanningen. Af andra handlingar inhemtas, att upplåtelsen skulle hafva egt rum den 6 November 1671, men någon handling, som tydligt visar huru härmed sig förhållit, har icke kunnat återfinnas.

Enligt de uppgifter, som lågo till grund för rekognitionens bestämmande, bestod skogen då af:

skogsmark	182,16 hektar
impediment	10,02 „
	tillsammans 192,18 hektar.

Interims-hushållningsplan fastställdes den 20 Maj 1881 och nu gällande plan den 8 Juni 1893.

Enligt den senare innehåller skogen:

beväxt skogsmark	151,66 hektar
kal skogsmark	14,56 „
impediment	20,39 „
hvertill komma inegor	9,17 „
	tillsammans 195,78 hektar.

Nyttjanderättshafvare äro Svartå bruksegare såsom innehafvare af grufvorna på skogen.

Dessa grufvor ligga inom två utmål, Kärrgrufvans och Bojgrufvans, hvilka utmål lära vara vederbörligen försvarade. År 1892 lärer i ett af utmålen brutits något malm, men öfverhufvud har arbetet varit obetydligt. År 1889 lära s. k. diamantborrningar hafva verkställts.

Skogens vård och förvaltning ombesörjas af nyttjanderättshafvarne.

Nyttjanderättshafvarne lära för ett hvart af åren 1885—1890 hafva hos bergmästaren begärt att få afverka det löpande årets virkestillgång enligt hushållningsplanen. År 1890 begärdes äfven att få taga 1891 års hygge. Dessa framställningar hafva af bergmästaren bifallits. År 1893 lärer man begärt att få tillgodogöra sig virke af tillgången för år 1892, och år 1894 lärer enahanda begäran gjorts beträffande 1893 års hygge. Äfven 1895 har, enligt bergmästarens uppgift, virkesbehof anmälts, och ansökningen bifallits, sedan nyttjanderättshafvarne visat med räkningar, att de »för verkställda förbättringar å allmänningen» och för dennas vård samt för inköpt virke förskottsvis utgifvit 1,756 kronor 96 öre.

Årsafverkningen var enligt 1881 års hushållningsplan 270 kubikmeter, men enligt nu gällande plan är den 284 kubikmeter.

Af det afverkade virket lärer, enligt hvad bergmästaren upplyst, hafva användts vissa belopp till reparation af byggnader vid grufvorna, reparation af torp å skogen, stängsel kring inegor och sådana skogs-trakter, som skulle fredas, äfvensom till ved åt sju hushåll torpare. Det, som af det afverkade virket ej användts på nyss omförmälda sätt, lärer, enligt bergmästarens uppgift, hafva kolats, och kolet användts vid tackjensblåsning för nyttjanderättshafvarnes räkning i stället för att i vederbörlig ordning försäljas.

Emellertid lärer den för 1891 medgifna afverkningen icke hafva till fullo verkställts och ej heller den år 1893 medgifna.

Jägmästaren uppger, att till och med år 1890 hela årsafverkningsbeloppet, 270 kubikmeter, årligen uttagits. Vidare säger jägmästaren, att under åren 1888 och 1889 1,500 sågstockar försågats och i form af plank och bräder försåts.

Genom Bergskollegii utslag den 3 November 1828 bestämdes re-kognitionsafgiften för skogen till 1 rdr. 40 sk. 6 rst. banko.

Skogsbevillning utgår med 20 kronor 12 öre.

Skogen är bevillningstaxerad till 15,700 kronor.

Kronobergs grufallmanning, belägen i Qvistbro socken, Örebro län.

Denna skogstrakt blef för sitt nuvarande ändamål anvisad 1689. I Bergskollegii merberörda bref den 1 Juni sagda år heter det nämligen: »till Velamshyttegrufvorna skall grufskog tilläggas af den allmänning, som Willings hamrar anno 1652 är tilldelat, hvaraf såsom de nogsamnt kunna underhållas, så måsten I ock tillse, att densamma blifver dertill använd och ingalunda till någon kolning missbrukad».

Velamshyttegrufvorna benämnas numera Kronobergs grufvor.

På grund af Bergskollegii utslag den 29 April 1813 och Kongl. Maj:ts resolution den 22 Mars 1814 blef, efter hållen bergmästareförrettning och sedan Willingsbergs bruksegare och grufegarne den 27 Maj 1816 träffat en förening, den nuvarande Kronobergs grufallmanning afrösad från Willingsbergs allmänning.

År 1824 uppskattades skogen till rekognition och befanns då på grund af en år 1812 af landtmätaren P. G. Zetterstedt upprättad karta innehålla:

skogbärande mark	193,02 hektar
impediment	18,39 ”
skogvaktaretorp	1,85 ”

tillsammans 213,26 hektar.

Interims-skogshushållningsplan fastställdes den 20 Maj 1881, och nu gällande hushållningsplan är fastställd den 8 Juni 1893.

Enligt sistnämnda plan består skogen af:

skogbärande mark	159,05 hektar
kal skogsmark	22,96 ”
impediment	34,76 ”
inegor	3,67 ”

tillsammans 220,44 hektar.

Nyttjanderättshafvare är Kronobergs grufvebolag, bestående af dels Svartå, dels Willingsbergs bruksegare.

Vården och förvaltningen omhänderhafves af nyttjanderättshafvarne.

Nyttjanderättshafvarne lära för ett hvar af åren 1885—1890 hafva hos bergmästaren begärt att få afverka det löpande årets virkestillgång enligt hushållningsplanen. År 1890 begärdes äfven att få taga 1891 års hygge. Dessa framställningar hafva af bergmästaren bifallits. År 1893 lärer man begärt få tillgodogöra sig virke af tillgången för 1892, och år 1894 lärer enahanda begäran gjorts beträffande 1893 års hygge. Äfven 1895 lärer virkesbehof anmälts, och ansökningen bifallits, sedan sökandene med räkningar visat, att de förskottsvis dels för inköp af virke,

dels för förbättringar å allmanningen och för densammas vård utgifvit 2,386 kronor 63 öre.

Enligt 1881 års hushållningsplan var virkesafverkningen bestämd till 213 kubikmeter.

Af det afverkade virket lærer, enligt uppgift af bergmästaren, en del hafva användts till reparationer af grufbyggnader och torp, till stängsel och till ved åt skogvaktaren m. m. Det som ej användts på angifvet sätt lærer hafva, enligt bergmästarens uppgift, kolats och begagnats vid Willingsbergs hytta i stället för att i vederbörlig ordning försäljas.

Jägmästaren uppger att under perioden 1881—1890 kolats 300 läster kol, som icke användts för grufvorna, enär de legat nere. Efter år 1890 hade virkesbehovet minskats, enär man år 1891 endast uttagit 30 kubikmeter. I skogen lærer kvarligga en del kol, som uppgifvits vara »för framtiden reserverade».

De grufvor, för hvilka Kronobergs grufskog anvisats, nämligen Hagabergsgrufvorna med Svanaberget, Bäckgrufvan, Björkgrufvan, Kärrgrufvan och Isalunnagrufvan m. fl., hafva sedan år 1885 dels arbetats utan uppgifven malmfångst, dels haft hvilostånd. Vissa år lærer afgift enligt § 41 grufvestadgan erlagts i stället för arbetsskyldighetens fullgörande. År 1893 bröts dock en mindre kvantitet malm ur en af grufvorna. År 1895 erlades afgift i stället för arbetsskyldighetens fullgörande för Bäckgrufvan, Björkgrufvan och Hagabergsgrufvorna med Svanaberget, hvaremot Isalunnagrufvan bearbetades. Å gruffältet lærer år 1889 en s. k. diamantborrning hafva egt rum samt konsten reparerats och delvis nybyggts.

Genom Bergskollegii utslag den 3 November 1828 bestämdes rekonstitutionsafgiften för Kronobergs grufskog till 1 rdr. 45 sk. banko. Skogsbevilling utgår till ett belopp af 23 kronor 25 öre, och lära dessa afgifter, enligt hvad bergmästaren meddelat på grund af uppgift från vederbörande häradsskrifvare, upptagits i en post å nyttjanderättshafvares debetsedlar.

Skogen är bevillingstaxerad till 18,000 kronor.

Af hvad här ofvan andragits beträffande Guldsmedsboda och Kronobergs grufallmänningar framgår, bland annat, att de grufvor, till hvilkas understöd med skogsfång skogarna anvisats, visserligen för närva-

rande och sedan flere år tillbaka icke, eller endast i ringa mån bearbetats, men att eganderätten till dem likväl upprätthållits; och få Embetsverken vidkommande nämnda skogar vidare anföra följande:

År 1890 hade t. f. jägmästaren i Askersunds revir hos Länsstyrelsen i Örebro län anmält, bland annat, att nyttjanderättshafvarne icke insändt vederbörlig förteckning öfver det virke, som under vissa år uttagits, hvarjemte öfverjägmästaren, som hördes öfver denna anmälan, ifrågasatte, att nyttjanderättshafvarne borde bringas att ersätta statsverket värdet af det virke, som de under de senaste åren, då grufdriften varit ringa eller ingen, för mycket afverkat. Sedan nyttjanderättshafvarne m. fl. fått afgifva förklaringar och yttranden i saken, fann Länsstyrelsen hvad t. f. jägmästaren andragit icke föranleda någon Länsstyrelsens åtgärd, men öfversände handlingarna till Kommerskollegium, som för sin del ej heller fann anledning då föreligga till vidtagande af någon åtgärd.

Revision af hushållningsplanen egde ungefär samtidigt eller strax derefter rum och blef af Domänstyrelsen fastställd den 8 Juni 1893.

Derigenom att ej mindre bergmästaren än äfven nyttjanderättshafvarne blifvit uppmärksamgjorda å frågan om användandet af skogarnes afkastning, lärer, enligt hvad af jägmästarens yttrande i nu föreliggande ärende framgår, efter år 1890 afverkningarna hafva mera lämpats efter behofven för grufdriften.

Men då vederbörande revirförvaltare funnit andra oegentligheter förekomma såsom bristande frösådd m. m., har han, med stöd af punkt 8:o i 1873 års förordning, hos Eder Kongl. Maj:ts Befallningshafvande i Örebro län hemställt, att Guldsmedsboda och Kronobergs allmänningar måtte ställas under skogsstatens vård och förvaltning. Länsstyrelsens resolution i anledning af denna framställning, som gjordes den 18 Juli 1895, har ännu icke kommit Domänstyrelsen till handa.

Af hela andan i äldre författningar rörande grufskogarna och af flera upplåtelsehandlingar rörande sådana skogar, särskildt äfven beträffande Kronobergs allmänning (Kongl. Maj:ts resolution den 14 Mars 1814), framgår, att, der det skogsbelopp, som för grufvornas bedrifvande från allmänningarna begagnas, icke skulle, genom grufvornas aftagande, till större eller mindre del behövas, det icke behöfliga beloppet skulle få användas för andra grufvor.

På lång tid hafva emellertid inga andra grufvor i trakten bearbetats.

Enligt 1873 års förordning, punkterna 16:o och 17:o, skall det öfverflödiga virket försäljas, och de behållna medel, som genom sådana försäljningar uppkomma, användas till mera betydande arbeten för sko-

gens förbättrande, så länge sådana påkallas, samt derefter till andra utgifter för skogens vård och förvaltning. Finner revirförvaltaren, att bestämmelserna i hushållningsplanen eller de deri af Domänstyrelsen föreskrifna ändringar eller tillägg eftersättas eller öfverträdas eller att nyttjanderättshafvarne öfverskridit den dem enligt förordningen tillkommande rätt till skogens begagnande, skall han derom göra anmälan hos vederbörande länsstyrelse, som eger förordna, att förvaltningen och vården af skogen öfverlemnas åt jägmästaren. Sådan anmälan har ock numera skett i fråga om sistberörda skogar.

Att oegentligheter förekommit vid förvaltningen af Guldsmedsboda och Kronobergs allmänningar synes af det redan anförda, och torde detta bero deraf, att skogens vård omhänderhafves af nyttjanderättshafvarne sjelfva, äfvensom deraf att det ej mer än i ofvan nyss omförmälda fall är klart hvem som skall ingripa.

Att för framtiden åstadkomma en mera verksam kontroll och undvika missförhållanden af omförmälda slag, torde endast kunna ske genom ändring i lagstiftningen. Embetsverken komma därför äfven att i det följande framlägga förslag derutinnan. Men då alltid någon tid måste förflyta, innan en dylik lagändring hinner genomföras, derest den öfverhufvud vinner Eders Kongl. Maj:ts nådiga gillande, hemställa Embetsverken, att i allt fall Eders Kongl. Maj:t täcktes förordna, att Guldsmedsboda och Kronobergs grufskogar tillsvidare ställas under skogsstatens vård och förvaltning.

Vestra bergmästaredistriktet.

Nordmarks grufallmänning, belägen i Nordmarks socken, Vermlands län, blef anvisad åt Nordmarks grufvor genom Bergskollegii utslag den 14 Oktober 1685, i hvilket utslag säges: »till nödig grufveskogs anskaffande under Nordmarks grufvor agreeerar Collegium det sentiment som uti förledet år Commissionen uti Philipstad har stannat vid: nämligen att af de näst till grufvan belägna hyttor proportionaliter några skogsrep till grufveskog afdelas, och att efter handen man tillser huru Sandsjö hytta alldeles må ödeläggas.»

År 1762 kartlades Nordmarks grufskog, som då innehöll 576 tunnland 20 kappland eller 284,64 hektar, deraf skogsmark 263 tunnland 3 kappland eller 129,87 hektar.

Hushållningsplan fastställdes den 6 April 1880.

Enligt denna plan innehåller allmanningen:

skogsmark	122,73	har
impediment	79,83	„ 202,56 har,
hvartill kommer en del af allmanningen, som, belägen invid gruffältet, användes för arbetarebostäder och enligt karta af 1876 innehåller till skogsbörd ej afsedd mark		
	40,47	„
Hela allmanningen sål. tillsammans.....	243,03	har.

Nyttjanderättshafvare är Nordmarks grufaktiebolag.

Vården och förvaltningen af skogen omhänderhafvas af nyttjanderättshafvaren.

Anmälan om erhållande af skogsfång har årligen gjorts hos bergmästaren, som på grund af sin kändedom om grufarbetenas omfattning medgifvit, att i hushållningsplanen angifvet belopp finge uttagas. Detta belopp, omkring 54 kubikmeter, utgöres uteslutande af ved. Någon öfverafverkning har ej förekommit. Allt det uttagna virket har för grufdriftens ändamål användts, och intet har försålts.

Genom Bergskollegii utslag den 17 December 1828 bestämdes rekognitionen efter 94 stafrums afverkning till 1 rdr. 46 skillingar banko.

Skogsbevilning utgår med 23 kronor 50 öre.

Enligt uppgift af vederbörande häradsskrifvare sammanföras dessa båda afgiftsposter till en, som för Nordmarks grufallmanning utgår med 26 kronor 32 öre eller med 12 öre för litet.

Skogen är bevilningstaxerad till 10,000 kronor.

Persbergs Östra grufallmanning, belägen i Fernebo socken af Vermlands län, är en af ålder åt Persbergs grufvor anvisad skogstrakt, såsom inhemtas af Bergssynerättens dom den 21 September 1748 och Bergskollegii utslag den 8 Maj 1751. Karta öfver allmanningen upprättades 1752 af landtmätaren Claes Wahlund. Enligt denna karta skulle allmanningen innehålla, utom impediment, 70 tunnland 12 kappland eller 34,75 hektar skogsmark.

Hushållningsplan är fastställd den 5 Juni 1880.

Enligt denna består allmanningen af:

skogsmark	31,79	hektar
impediment och inegor	8,26	„
tillsammans 40,05 hektar.		

Nyttjanderättshafvare är Persbergs grufaktiebolag.

Enligt hushållningsplan får afverkning ega rum endast hvar femte år, och då till ett belopp af 272 kubikmeter ved, hvadan anmälan till erhållande af virke äfven eger rum endast hvar femte år. Bergmästaren har, på grund af kännedom om grufvornas behof, medgifvit, att hela det tillgängliga beloppet finge tagas.

Intet virke har försålts, utan allt användts för grufdriftens behof.

Genom Bergskollegii utslag den 17 December 1828 bestämdes rekognitionsafgiften efter 14 $\frac{2}{3}$ stafrum ved till 14 skillingar 8 runstycken banko.

Skogsbevillningen utgör 3 kronor 67 öre.

Dessa poster sammanföras emellertid i kronoräkenskaperna i länet till en, utgörande 4 kronor 11 öre eller två öre för litet.

Skogen är bevillningstaxerad till 2,400 kronor.

Brerefvens grufallmänning, belägen i Gåsborns socken, Vermlands län, blef genom Bergskollegii utslag den 23 Januari 1726 reserverad för Persbergs grufvors och allmänna bergslagens förnödenheter af byggnings- och storvirke.

Enligt uppgift i Bergskollegii utslag år 1828 den 17 December hade sedan i början af detta århundrade från skogen utsynats timmer och byggnadsvirke för såväl Persbergs som Långbans grufvor.

År 1768 kartlades allmanningen och innehöll då 646 tunnland 6 kappland eller 318,99 hektar, deraf skogbärande mark 564 tunnland eller 278,42 hektar.

År 1831 delades skogen mellan Persbergs grufvor å ena och Långbans å andra sidan.

Hushållningsplaner äro fastställda den 12 Februari 1876 och efter revision den 18 Februari 1895.

Enligt dessa planer innehåller allmanningen:

a) Persbergs grufvors andel

skogsmark	137,27 har	
till skogsbörd ej afsedd mark ...	47,19 „	184,46 har

b) Långbans grufvors andel

skogsmark	134,38 har	
till skogsbörd ej afsedd mark ...	23,77 „	158,15 „
		<u>tillsammans 342,61 har.</u>

Nyttjanderättshafvare äro, till Persbergs andelen Persbergs grufaktiebolag, och till Långbans andelen grufaktiebolaget Långban.

Vården och förvaltningen af skogen ombesörjes af nyttjanderätts-hafvarne.

Anmälan om virkesbehof har årligen gjorts hos bergmästaren, som på grund af sin kändedom om grufdriftens omfattning årligen med-gifvit uttagande af hela årstillgången, utgörande sammanlagdt 768 å 769 kubikmeter.

Intet virke har försålts utan allt användts för grufvornas behof. Grufvorna hafva alltjemt varit i oafbruten gång.

Genom Bergskollegii utslag den 17 December 1828 betämdes rekognitionsafgiften efter en afverkning af 135 $\frac{1}{3}$ stafrum ved om året till 2 rdr. 39 skillingar 9 runstycken banko.

Skogsbevillning utgår med 33 kronor 94 öre.

Båda dessa afgifter hafva, enligt uppgift af vederbörande härads-skrifvare, i kronoräkenskapen sammanförts till en post, 38 kronor 1 öre. Denna summa är dock för liten, ty rekognitionsafgiften skulle utgöra i nu gällande mynt 4 kronor 24 öre och således båda afgifterna tillsam-mans 38 kronor 18 öre.

Brerefvens grufallmänning är bevillningstaxerad till 16,000 kronor.

Hornkullens grufallmänning. Denna skog, som är belägen i Kroppa socken af Vermlands län, blef genom Kongl. bref den 10 Januari 1717 anvisad att fortfarande såsom dittills nyttjas för Persbergs gruf-vors behof.

Skogen kartlades åren 1685 och 1768 och angifves i Bergskollegii utslag, rörande rekognitionsafgiften, den 17 December 1828 innehålla:

skogbeväxt mark	1,887	tld. 25	kpl. eller	931,90	har
impediment	193	” 23	” ”	95,62	”
skattlagda torp	230	” 10	” ”	113,70	”
vissa andra torp	156	” —	” ”	77,02	”
odlingar	25	” 19	” ”	12,63	”
tillsammans				2,493	tld. 13 kpl. eller 1,230,87 har.

Hushållningsplan är fastställd den 9 Juli 1877. Enligt denna plan innehåller grufallmänningen:

skogsmark	917,53	hektar
impediment	185,40	”
tillsammans		1,102,93 hektar.

Skillnaden mellan de båda uppgifterna å arealens storlek beror

hufvudsakligen deraf att i den senare uppgiften skattlagda torp och inegor ej medräknats.

Nyttjanderättshafvare är Persbergs grufaktiebolag, dock hafva jemlikt flere utslag af olika myndigheter, senast enligt nådigt bref till Kommerskollegium den 24 Februari 1865, åboarne å de på allmänningen belägna torpen N:is 1, 2, 3 och 4 Hornkullen samt N:o 1 Hornkullstorp rätt till utsyning af erforderligt virkesfång.

Vården och förvaltningen af skogen omhänderhafvas af Persbergs grufaktiebolag.

Anmälan om erhållande af utsyning har årligen egt rum hos bergmästaren, som, på grund af sin kändedom om grufdriftens utsträckning och förhållanden i öfrigt, årligen medgifvit afverkning af hela det i hushållningsplanen bestämda virkesbelopp, hvaraf åboarne å nämnda torp erhållit sin del. Det årliga utsyningsbeloppet har på senare år varit 1,866 kubikmeter.

Intet virke har försålts, utan allt användts för de ändamål, hvartill det anvisats.

Persbergs grufvor hafva alltjemt varit i oafbruten gång.

Genom Bergskollegii utslag den 17 December 1828 bestämdes rekognitionsafgiften, efter beräknad afkastning af 260 $\frac{2}{3}$ stafrum ved, till 5 rdr. 20 skillingar 8 runstycken banko.

Skogsbevillningen utgår med 65 kronor 17 öre.

Rekognitionsafgiften och skogsbevillningen uppföras i kronoräskapskapen i en post med 72 kronor 99 öre, men då rekognitionsafgiften i nu gällande mynt skulle vara 8 kronor 15 öre borde sistnämnda post rätteligen utgöra 73 kronor 32 öre.

Allmanningen är bevillningstaxerad till 79,200 kronor.

Södra bergmästaredistriktet.

Sedan, såsom här förut omförmälts, skogen Gaddstigen i Östergötlands län återfallit till statsverket, finnes numera inom detta distrikt icke någon statens till bergshandteringens understöd anslagen skog, å hvilken 1873 års författning är tillämplig.

Af den redogörelse för de särskilda skogarna, som här ofvan lemnats, framgår, att beträffande de fleste bland dem intet väsentligt är att anmärka vare sig ur skogsvårdens synpunkt eller med hänsyn

till förhållandet mellan staten såsom egare till skogarne och nyttjanderättshafvarne.

I några afseenden har dock den verkställda utredningen gifvit anledning till vissa uttalanden, anmärkningar och förslag, hvilka Embetsverken härmed få dels, der de redan äro i det föregående vidlyftigare omförmälda, i korthet ånyo framhålla, dels ock eljest meddela:

Kengis kolfångstskog torde icke egentligen vara att hänföra till de skogar, å hvilka 1873 års författning är i hela sin omfattning tilllämplig, enär denna skog står till statens disposition endast med den inskränkning, att Kengis bruksegare fortfarande ega rätt att, derest bruksdriften åter skulle upptagas, från skogen erhålla viss utsyning. Genom nådigt beslut den 30 Oktober 1891 har Eders Kongl. Maj:t medgifvit, att aftal om upphörande af sistberörda rätt må på vissa vilkor träffas med bruksegarne; men har sådant aftal icke ännu kommit till stånd.

Då fråga om ändrad disposition af Ofvansjö och Torsåkers allmänning redan är på Eders Kongl. Maj:ts nådiga pröfning beroende, hafva Embetsverken icke ansett sig böra i föreliggande ärende vidare inlåta sig på denna fråga.

I det föregående har visats att en del af Dannemora Södra allmänning genom Bergskollegii utslag den 3 Maj 1749 anslagits åt Österby bruk såsom ersättning för det att bruket å sin mark upplåtit boningsplatser åt vissa andra i grufvorna delaktiga bruks grufdrängar. Skulle, såsom bruksegarne förmena, denna skogsdelen böra betraktas såsom brukets egendom, lærer den af grufdrängarne begagnade mark i stället böra anses tillhöra allmänningen. Skulle åter upplåtelsen endast afsett att genom skogens afkastning bereda bruket godtgörelse för det af grufdrängarna förorsakade intrång, torde skogsdelen böra betraktas såsom tillhörande allmänningen. Embetsverken anse emellertid, att dessa frågor äro af beskaffenhet att tillhöra domstols handläggning.

Beträffande Åkers styckebruks rekognitionsskog hafva Embetsverken funnit, att brukets, först i 1802 års nådiga resolution omförmälda skyldighet, att vid anfordran tillhandahålla kronan kanoner och ammunition, icke utgör grunden för brukets rätt till skogen, utan att denna rätt härrör från brukets ursprungliga egenskap af kronobruk och flere äldre privilegier och författningar, samt att tilldelandet af viss skogstrakt åt bruket, i stället för rätten att från skogarna i deras helhet få sitt behof af skogsfång, egt rum ej mindre af hänsyn till brukets fördel, än äfven, och måhända i högre grad, af hänsyn till allmogens och skogsvårdens intresse. Vid sådant förhållande och då bruksdriften

fortfarande är i gång, torde någon åtgärd för ändring i brukets rätt att begagna skogen icke vara påkallad.

Då påståendet, att å Tunabergs bergslagsallmänning olaga afverkning skulle hafva egt rum, visat sig sakna grund, samt frågan om fullbordandet af skatteköp af den del af samma allmänning, som föreslagits skola för sådant ändamål åt Tunabergs kopparverk bibehållas, ännu är föremål för Kammarkollegii pröfning, torde någon särskild åtgärd beträffande denna allmänning nu icke vara att af Kommerskollegium och Domänstyrelsen föreslå.

Vidkommande Emmes och Lerbäcks eller Kärrängsskogs allmänning likasom beträffande Edsböle vestra grufallmänning, hafva Embetsverken ifrågasatt, att dessa skogstrakter, då grunden för deras upplåtande åt enskilde lärer få anses vara bortfallen, borde till statsverket indragas. Emmes allmänning torde, i fall så sker, böra såsom kronopark ställas under Domänstyrelsens förvaltning, hvaremot, då Edsböle vestra allmänningens areal lärer få anses för liten för att denna skog skall kunna med fördel såsom kronopark förvaltas samt skogen ej heller ligger i närheten af någon annan kronopark, med hvilken den kunde sammanslås eller gemensamt förvaltas, denna allmänning torde böra för statsverkets räkning försäljas.

Då det visats, att de grufvor, för hvilkas understödande med virke Kronobergs och Guldsmedsboda grufallmänningar anslagits, under en längre tid endast i mycket ringa omfattning bearbetats, och då utsyningen af virke från skogarne bör, jemlikt de föreskrifter som i upplåtelsehandlingarna och äldre författningar rörande dylika skogar i allmänhet och särskildt rörande Kronobergs grufskog äro gifna, stå i förhållande till behovet af virke för grufdriften, lära till förekommande för framtiden af sådana oegentligheter, som synas, åtminstone under tiden före 1891, hafva egt rum beträffande nämnda skogar, och oafsedt huruvida den förändrade lagstiftning rörande statens till bergshandteringsens understöd anslagna skogar, som af Embetsverken i det följande föreslås, kommer att vinna Eders Kongl. Maj:ts nådiga gillande, Kronobergs och Guldsmedsboda grufskogar böra ställas under skogsstatens omedelbara vård och förvaltning.

Beträffande sättet för debiteringen af de afgifter, som skola för skogarna utgå, äfvensom i fråga om evalveringen af rekognitionsafgifterna i nu gällande mynt hafva några mindre anmärkningar gjorts vid redogörelserna för de olika skogarna.

Embetsverken öfvergå nu till frågan om de ändringar i nådiga förordningen af den 30 Maj 1873, som Embetsverken ansett lämpligen böra vidtagas.

Den befattning med statens till bergshandteringens understöd anslagna skogar, som 1649 uppdrogs åt Bergsöfverstyrelsen och bergsstaten samt derefter flera gånger närmare bestämts, var af tvåfaldig art. Å ena sidan skulle tillsyn utöfvas öfver skogarnas skötsel och vård, och å den andra virkesbehovet pröfvas och skogsfånget fördelas emellan de dertill berättigade, äfvensom, der grufvor, till hvilkas understöd en skog anvisats, nedlades, förordnas om skogens anvisande åt andra grufvor, hvilka deraf kunde vara i behof.

Genom nådiga förordningen den 30 Maj 1873 angående förvaltningen af statens till bergshandteringens understöd anslagna skogar upphörde Bergsöfverstyrelsens och bergsstatens befattning med dessa skogar, såvidt sjelfva skogsvården angår.

Enligt nämnda förordning skola nämligen skogarna under Skogsstyrelsens öfverinseende behandlas enligt vetenskapliga regler, lämpade för hvarje särskild skog efter ortförhållandena och ändamålet med skogens upplåtande; och skall i sådant afseende för hvarje skog finnas en af skogsstyrelsen fastställd hushållningsplan att tjena till efterrättelse vid skogens förvaltning.

Vården och förvaltningen af skog af ifrågavarande slag kan ombesörjas endera af nyttjanderättshafvarne sjelfva eller, på deras begäran, af jägmästaren i reviret.

Jägmästaren skall dock, äfven der vården och förvaltningen af skogen omhänderhafves af nyttjanderättshafvaren, hafva tillsyn deröfver, att denne ställer sig till efterrättelse hushållningsplanen med de tillägg och ändringar, som Skogsstyrelsen kan finna nödigt deri föreskrifva. Skulle något eftersättas eller öfverträdas, skall jägmästaren derom göra anmälan hos Eders Kongl. Maj:ts Befallningshafvande, hvilken, om försummelsen ej inom föreskrifven tid rättas eller nyttjanderättshafvaren öfverskridit den honom enligt förordningens bestämmelser tillkommande rätt till skogens begagnande, eger förordna, det förvaltningen och vården af skogen skall åt jägmästaren öfverlemnas.

I sitt förberörda underdåniga utlåtande den 19 Mars 1872 hade emellertid Kommerskollegium och Skogsstyrelsen, ifråga om skogsvården, föreslagit att, äfven der vården af hit hänförlig skog omhänderhades af nyttjanderättsinnehafvaren, icke någon afverkning skulle få verkställas utan efter föregången, af vederbörande skogstjensteman förrättad utsyning. Detta förslag blef emellertid icke af Eders Kongl. Maj:t godkändt, enär

afverkningen å bergshandteringens skogar endast i högst få undantagsfall skedde till afsalu och därför vore i allmänhet snarare att hänföra till husbehofsafverkning, som å alla allmänna skogar, hvilka ej af skogstjenstemän förvaltades, finge ske utan föregången af dem verkställd utsyning; och dessutom vore bestämmelsen icke oundgängligen nödig för att sätta vederbörande skogstjenstemän i tillfälle att egna erforderlig tillsyn åt det sätt, hvarpå skogen förvaltades, hvaremot den skulle för nyttjanderättshafvaren ofta medföra omgång och obehag.

Nyttjanderättsinnehafvarne få alltså, enligt 1873 års förordning, der de bestrida skogens vård och skötsel, sjelfve verkställa den årliga utsyningen enligt hushållningsplanen, dock med den inskränkning deri, som af bergmästaren till äfventyrs bestämmes.

Bergmästaren, till hvilken nyttjanderättshafvarne skola årligen anmäla sitt behof af virke från skogen, har nämligen att efter pröfning af de uppgifna behofven och med hänsyn till den afverkningstillgång, som, enligt hushållningsplanen och särskilda af jägmästaren möjligen meddelade upplysningar, för året förefinnes, bestämma det slag och belopp af virke, som, för hvarje af bergmästaren godkändt behof, får afverkas, hvarvid skall iakttagas, att nämnde afverkningstillgång icke må utan särdeles tvingande skäl öfverskridas.

Till följd af dessa bestämmelser varder kontrollen å skogens förvaltning, der denna af nyttjanderättsinnehafvarne besörjes, icke tillfredsställande. Jägmästaren erhåller icke meddelande om de virkesbelopp, som af bergmästaren medgifvits till afverkning, eller om afverkningstillgången enligt hushållningsplanen fått öfverskridas, utan endast, efter det afverkningen skett, uppgift om huru mycket som uttagits. Då han således ej ens vet, om något alls medgifvits till utsyning, vet han ej heller, om pågående afverkningar äro lofliga eller ej; hans kontroll å skogen inskränkes alltså till att tillse, huruvida föreskrifterna i hushållningsplanen iakttagas eller åsidosättas. Kontrollen blir ej heller i detta afseende fullt tillfredsställande, då jägmästaren icke nödvändigt skall årligen inspektera skogarna. Det kunde måhända ifrågasättas, att bergmästaren skulle, med den kännedom han eger om de medgifna afverkningarna samt om föreskrifterna i hushållningsplanen, kunna å skogen utröna, om allt vore väl beställt, likasom att han äfven borde vara i tillfälle vinna kännedom om huruvida de uttagna skogseffekterna användas för det med skogens upplåtande afsedda ändamål. Men man kan näppeligen begära, att bergmästaren skall ega tillräckliga fackinsigter för vidtagande af kontrollåtgärder å skogsvård. Sådana torde ej heller tillhöra hans tjensteåligganden, sedan tillsynen öfver skogarnas

vård blifvit öfverflyttad å skogsstaten. Och hvad angår tillsynen öfver skogsfångets rätta användning, torde en effektiv sådan möta stora svårigheter eller vara hart när omöjlig.

Bergmästarens befattning med de till bergshandteringens understöd anslagna skogar torde alltså lämpligen böra inskränkas till att, på grund af den kännedom han bör ega om den omfattning, hvori arbetet bedrifves vid de grufvor m. m., för hvilkas understödjande med virke skogarna upplåtits, bedömma det årliga behovet af skogsfång och i sådant afseende gifva besked.

Otvifvelaktigt hade den nu påpekade bristen å kontroll öfver skogarnas vård och skötsel i ej ringa mån minskats, derest Kommerskollegii och Skogsstyrelsens förberörda förslag derom, att afverkning aldrig finge ske utan föregången, af jägmästaren verkställd, utsyning, vunnit nådigt godkännande; men i sådant fall hade af bestyren med skogarnas vård och förvaltning återstått för nyttjanderättshafvarne föga mer än arbetena för skogsförnygringens befordrande, en angelägenhet, som företrädesvis dock borde handhafvas af fackmän.

Redan med hänsyn till ofvan omförmälda förhållanden kunde det med fog ifrågasättas, huruvida ej värden och förvaltningen af merberörda skogar borde helt och hållet öfverlemnas åt skogsstaten.

En i viss mån liknande åtgärd har äfven vidtagits beträffande andra allmänna skogar, då vid den reglering af skogsstaten, som, jemlikt Eders Kongl. Maj:ts nådiga bref till Domänstyrelsen den 29 November 1889, med år 1890 genomfördes, Eders Kongl. Maj:t fann godt förklara, att skogsodlingar och andra arbeten för skogsskötselns befrämjande å skogar till boställen och utarrenderade egendomar skulle, med några vissa undantag, ombesörjas af skogsstaten; äfvensom att å de för statsverkets räkning utarrenderade egendomarne skogsstaten skulle öfvertaga ledningen af all skogsafverkning jemväl till husbehof. Dessa åtgärder vidtogos, emedan erfarenheten gifvit vid handen, att hushållningsplanernas detaljföreskrifter ofta missförstodos eller befunnos till följd af oförutsedda förhållanden olämpliga, hvarjemte det visat sig, att intresset för verkställande af sådana arbeten, hvaraf egen fördel ej kunde vinnas, var hos skogarnas innehafvare i allmänhet ganska ringa; och slutligen kunde rättelse af missförhållanden icke vinnas annat än genom anmälan hos länsstyrelsen, hvilket föranledde omgång och dröjsmål.

Det torde emellertid kunna invändas, att förhållandena vid de till bergshandteringens understöd anslagna skogar icke äro jemförliga med boställs- och arrendeskogar, enär de förstnämnda under vissa förutsätt-

ningar innehafvas för all framtid, medan upplåtelsen af de senare i hvarje fall endast räcker en relativt kort tid.

Bergshandteringens skogar äro alltså mera att jemföra med häradsallmänningar, der delegarne, utan att större olägenheter deraf förnummits, fortfarande ega att, om de så önska, handhafva skogens vård och förvaltning. Sistberörda förhållande torde emellertid vara att tillskrifva den omständigheten, att häradsallmänningarnas hela afkastning utan inskränkning och för all framtid tillfaller delegarne. Det bör alltså ligga i delegarnes intresse att vårda sig om skogarna, hvarjemte just deri, att delegarne äro flere, ligger en säkerhet mot att skogsvården efter-sättes af hänsyn till någon enskilds intresse för stunden. Statens ingripande i fråga om häradsallmänningarnas, skötsel kan därför begränsas till uteslutande skogsvårdskontroll ur synpunkten af statens allmänna höghetsrätt. Någon befattning med skogseffekternas användande och fördelning mellan delegarne å dylika allmänningar tillkommer ej staten. De till bergshandteringens understöd anslagna skogar äro deremot, i motsats till häradsallmänningarna, att betrakta såsom statens verkliga egendom, om äfven upplåtelsen af dem är under vissa förutsättningar till tiden mycket utsträckt. Staten har alltså att ur synpunkten af statens eganderätt öfver dem utöfva kontroll och att tillse jemväl skogsafkastningens användande för fyllande af ett bestämdt behof och i öfverensstämmelse med ändamålet för upplåtelsen eller befrämjandet af en viss industri, som är till nytta för det allmänna. Härtill kommer, att det måste ligga i kronans eget intresse, att dessa skogar bibehållas och med afseende å skogsföryngringen för en framtida skörd på bästa sätt skötas och vårdas, då denna skörd kan, i händelse skogarna skulle återgå till statsverket, komma att tillfalla detsamma. Slutligen torde det vara i och för sig gifvet, att vid den utveckling, skogshushållningen i landet erhållit, statens samtliga skogar böra med all önskvärd omsorg skötas och vårdas, samt att dervid tillses ej allenast, att afverkningen bedrifves på ett rationelt och med skogens bestånd förenligt sätt, utan äfven att skogens föryngring befordras till båtnad för det framtida skogsbeståndet.

Genom nådiga förordningen af den 30 Maj 1873 har visserligen i högst väsentlig mån ifrågavarande skogars vård och skötsel befrämjats samt en vida bättre ordning vid dispositionen af afkastningen införts, än dessförinnan förekommit. Men af hvad här ofvan andragits torde dock framgå, att förordningens bestämmelser icke äro tillfyllestgörande till förekommande af vissa oegentligheter eller fullt öfverensstämmande med nutida kraf på skogarnas rationela vård och skötsel.

Embetsverken anse alltså, att den enklaste och säkraste utvägen för ändamålet ernående vore, att alla statens till bergshandteringens understöd anslagna skogar ställdes under skogsstatens omedelbara vård och förvaltning.

Då nyttjanderättshafvarne fortfarande få bibehållas vid deras hittills åtnjutna rättigheter till skogsfångst, synes någon befogad erinran deremot från deras sida ej kunna göras, då omsorgen och ansvaret för skogens vård och skötsel väl icke torde vara något i och för sig eftersträfvansvärdt, och nu gällande bestämmelser redan under vissa förhållanden förutsätta ett dylikt statens öfvertagande af skogsförvaltningen. Vidare torde det i allt fall icke heller tillkomma den, som af staten åtnjuter förmånen af en förläning, ställd under offentlig myndighets inseende och tillsyn, att under någon form bestämma om utsträckningen af denna kontroll.

Det förökade arbete, som genom förvaltningens öfvertagande fordras af skogsstaten, torde till ej oväsentlig del ersättas genom den förnkling af kontrollen, som varder en följd af förändringen.

Derest alla bergshandteringens skogar ställas under skogsstatens vård och förvaltning, lärer sådan ersättning för förvaltningen, som i punkt 9:o af 1873 års nådiga förordning omförmåles, icke längre böra ifrågakomma. Efter skogsstatens reglering undfår jägmästare ej heller särskild ersättning för det ökade arbete, som esomoftast ålägges honom, derigenom att nya kronoparker bildas eller häradsallmänningar och boställsskogar, vare sig statsverkets utarrenderade eller ecklesiastika, ställas under skogsstatens vård och förvaltning.

Att för vården af till bergshandteringens understöd anslagna skogar tillgodoföra statsverket ersättning, såsom för häradsallmänningar och ecklesiastika skogar är föreskrifvet, torde ej heller vara lämpligt. Sistberörda skogars hela afkastning disponeras nämligen för delegarnes, boställshafvarnes, fonders eller församlingars räkning, hvaremot i nu föreliggande fall frågan gäller statsverket tillhörande skogar, af hvilka till och med afkomst, på sätt här nedan säges, skulle kunna tillföras statsverket, och i afseende å hvilka det under alla förhållanden, såsom förut erinrats, måste vara i kronans eget intresse, att den bästa vård ständigt eger rum.

Hvad åter angår kostnaderna för skogarnes bevakning och skötsel, synas dessa böra såsom hittills bestridas af nyttjanderättshafvarne, med den möjlighet till bidrag dertill, som vidare härnedan omförmåles. Dock bör det tillkomma Domänstyrelsen att antaga nödig bevakning samt bestämma dennas aflöning.

Förutom de ändringar i 1873 års nådiga förordning, som härflyta af hvad här nu föreslagits, torde, enligt Embetsverkens mening, jemväl vissa andra lämpligen böra vidtagas. Dessa afse hufvudsakligen dispositionen af skogarnas afkastning i syfte att för nyttjanderättshafvarne underlätta afkastningens användande på det mest ekonomiska sätt; och slutligen torde stadgande erfordras om påföljd vid öfverskridande af nyttjanderätten och vid olaga afverkning.

Derest, sedan nyttjanderättshafvarnes af bergmästaren godkända virkesbehof för året blifvit fyllda, ännu återstår någon afverkningstillgång, som ej kan utan skada besparas, eger, enligt 1873 års författning, länsstyrelsen att, efter anmälan af jägmästaren och sedan bergmästaren blifvit hörd, meddela tillstånd till det öfverflödiga virkets försäljning. De behållna medel, som genom dylik försäljning inflyta, skola af nyttjanderättshafvarne under bergmästarens tillsyn förvaltas och användas till mera betydande arbeten för skogens förbättrande, så länge sådana påkallas, samt derefter till andra utgifter för skogens vård och förvaltning.

Om enligt Embetsverkens förslag bergshandteringens skogar ställas under skogsstatens vård och förvaltning, torde först och främst den ändring böra göras, att det må tillkomma Domänstyrelsen att förordna om virkesöfverskottets försäljande likasom äfven beträffande tillgodogörande af vindfällena och ståndtorr skog och annan extra afverkning, der denna ej, efter Domänstyrelsens bestämmande, genom utsyning utlemnas till nyttjanderättshafvarne i utbyte mot ordinarie afverkning, som då besparas.

Hvad angår dispositionen af de vid dylik försäljning influtna, behållna medlen, synes det nuvarande stadgandet mindre lämpligt. Ty då någon redovisningsskyldighet ej finnes föreskrifven, vinnes icke säkerhet för medlens rätta användande, och sjelfva ändamålet med medlens begagnande framgår ej heller klart, då »de mera betydande arbetena» för skogens förbättrande ej angifvas till beskaffenheten. Bergmästaren, som nu skall utöfva tillsyn öfver medlens förvaltning och användning torde i de flesta fall hvarken hafva nödiga fackinsigter eller tillräcklig tid öfrig från andra tjensteåligganden för att kunna på ett effektivt sätt kontrollera arbetena å skogen. Vidare torde rättigheten att använda dessa medel till andra utgifter för skogens vård och förvaltning alltför ofta föranleda till att det företrädesvis blir dessa andra utgifter, som tillgodoses. Visserligen torde i allmänhet i de flesta fall, åtminstone under den närmaste tiden, icke några större penningebelopp komma att inflyta genom afyttring af öfverskottsvirke från skogarne, men det kan antagas att, såsom

i fråga om vissa skogar redan visats vara fallet, nyttjanderättshafvarnes virkesbehof under längre eller kortare tid blifva ganska begränsade, då grufdriften inskränkes till fullgörande af endast minimum af arbetskyldigheten eller grufvorna njuta hvilostånd eller för dem erlägges afgift i stället för arbetskyldighetens fullgörande. I sådana fall skulle nära nog skogens hela afkastning kunna försäljas. Äfven från andra skogar torde måhända årligen mindre virkeskvantiteter till följd af rensningsarbeten eller andra orsaker vara att påräkna till försäljning.

Det synes därför Embetsverken vara nödvändigt, att, der här afsedd virkesförsäljning eger rum, denna sker i samma ordning som beträffande andra allmänna skogar är stadgad. Men, då det torde vara obilligt, att en nyttjanderättshafvare, som icke utfår någon nämnvärd virkeskvantitet, äfven i ty fall skall betala alla kostnaderna för skogens underhåll och förbättring, borde någon del af den behållna inkomsten mot redovisningsskyldighet få användas för sistnämnda ändamål.

Det torde kunna ifrågasättas, att denna del skulle beräknas efter förhållandet emellan värdet af det virke nyttjanderättshafvarne bekommit och värdet af det försålda virket. Men när utgifterna för skogens förvaltning och vård kunna variera ganska väsentligt, så att några år betydliga belopp erfordras, exempelvis för afdikningar, skogsindelning eller större skogsodlingar, samtidigt med att endast ett ringa virkesöfverskott uppkommer till försäljning, under det att under andra år, ehuru af samma indelningsperiod, dessa utgifter blifva ganska små i förhållande till det virkesöfverskott, som kan för statsverkets räkning afyttras, så kan det inträffa vid tillämpningen af ofvannämnda beräkningsgrund, att nyttjanderättshafvarne, åtminstone under vissa tidsperioder, få vidkännas för dryga kostnader i förhållande till den virkesafkastning de erhålla.

I betraktande häraf torde det därför lämpligen böra stadgas, att Eders Kongl. Maj:t vill på särskild ansökning bestämma, huruvida och hvad mån af de vid vederbörlig försäljning af virke från skogarne influtna behållna medel må anvisas bidrag till eller ersättning för utgifter vid skogens vård och förvaltning, dervid större belopp af dylika medel böra och kunna anslås till sådana arbeten, såsom afdikningar, nyanläggningar m. m., af hvilka den nuvarande nyttjanderättshafvaren ej skördar omedelbar fördel. Hvad som icke på sådant sätt användes, torde böra till statsverket inlevereras.

Å andra sidan har skogsafkastningen från åtskilliga af de till bergshandteringens understöd anslagna skogar visat sig afgjordt vara otillräcklig för fyllande af det behof, för hvilket skogen blifvit med nytt-

janderätt upplåten. Att, så länge den verksamhet, för hvars främjande skogen upplåtits, bedrifves i sådan omfattning, att virkesbehovvet motsvarar minst den anslagna skogens hela afverkningstillgång, årligen pröfva virkesbehovvet och meddela utsyningsbesked, torde vara utan all praktisk betydelse.

Under vissa förhållanden kan det vidare inträffa, att, oberoende af afverkningstillgångens storlek i jemförelse med virkesbehovvet, det för året tillgängliga virket är till sin beskaffenhet sådant, att detsamma med större fördel kan och bör afyttras än användas för det ifrågavarande behovvet.

I förstnämnda fall, då med sannolikhet kan antagas, att den verksamhet, för hvars understödjande skog af här ifrågavarande slag upplåtits, under en följd af år kommer att fortgå i sådan omfattning, att skogsafkastningen är till hela sitt belopp erforderlig för virkesbehovvets fyllande, synes det alltså Embetsverken böra medgifvas, att nyttjanderättshafvarne på underdånig ansökning må kunna undfå tillstånd till fri disposition af skogsafkastningen under viss tid, som af Eders Kongl. Maj:t i hvarje fall bestämmes. Dock torde såsom villkor vid dylikt tillstånd böra föreskrifvas, att nyttjanderättshafvare skall tillgodose andra möjligen utsyningsberättigade å skogen, samt att, derest innan den bestämda tidens utgång omfattningen af den verksamhet, för hvilken skogsunderstödet är afsedt, skulle minskas i sådan grad, att den tillgängliga ordinarie årsafverkningen ej längre behöfves, det gifna tillståndet förfaller.

I de fall åter, då för visst år utsynadt virke till större fördel för nyttjanderättshafvare eller andra utsyningsberättigade borde antingen utbytas mot annat lämpligare virke eller afyttras för inköp af vederlag, borde, der nyttjanderättshafvaren icke har sådan dispositionsrätt, som här ofvan nyss ifrågasatts, tillstånd till dylikt utbyte eller dylik försäljning kunna medgifvas. Men enär sådant medgifvande, som jemväl bör kunna komma andra utsyningsstagare till del, endast torde i vissa undantagsfall behöfvas, såsom då för byggnadsarbetens hastigare utförande utsynadt sågtimmer bör utbytas mot redan sågadt virke eller försäljas för inköp af sådant eller det är fördelaktigare att sälja det å skogen erhållna virket och i stället inköpa stenkol, läser meddelandet af tillstånd härtill lämpligen böra ankomma på Domänstyrelsens pröfning.

Genom stadganden i dessa riktningar skulle ej obetydliga lättnader och fördelar komma nyttjanderättshafvarne och andra utsyningsstagare till godo samt ett mera ekonomiskt riktigt användande af skogen åvägbringas.

Enligt nu gällande stadganden är intet annat ansvar fästadt vid öfverträdelse af nyttjanderätten till skogarne än att skogen kan ställas under skogsstatens vård och förvaltning.

I sitt underdåniga utlåtande den 19 Mars 1872 hade Kommerskollegium och Skogsstyrelsen föreslagit att, der nyttjanderättshafvare öfverträdde den honom eller dem medgifna rättigheten till skogens begagnande, ansvar såsom för åverkan skulle vara fästadt vid sådan öfverträdelse. Detta förslag ansågs emellertid af Eders Kongl. Maj:ts icke lämpligt, bland annat, hufvudsakligen därför att, sedan den ovillkorliga föreskriften derom, att ingen afverkning finge ske utan föregången utsyning af jägmästaren, blifvit utesluten, det vore förenadt med stor svårighet att för hvarje fall med erforderlig noggranhet bestämma, när en sådan öfverträdelse skulle anses hafva egt rum. Bestämmelsen skulle alltså utelemnas, åtminstone till dess någon erfarenhet visat, att den verkliga behöfdes.

Bristen å ansvarsbestämmelser i författningen har emellertid orsakat att, äfven der olofliga afverkningar påtagligen egt rum, samtliga vederbörande ansett sig sakna befogenhet att dem åtala. Och någon svårighet att bedöma, huruvida oloflig afverkning blifvit begången, skulle, derest Embetsverkens förslag om skogarnes ställande under skogsstatens vård och förvaltning vinner Eders Kongl. Maj:ts nådiga gillande, ej längre förefinnas. All utsyning skulle nämligen då verkställas af jägmästaren. Derjemte torde någon anledning icke gifvas, hvarföre nyttjanderättshafvarne till de för bergshandteringens understöd anslagna skogar skulle hafva lindrigare ansvar för öfverträdelse af nyttjanderätten än boställsinnehafvare, åbo eller arrendator af publikt hemman eller lägenhet, hvilka, jemlikt § 68 i nådiga förordningen den 26 Januari 1894 angående hushållningen med de allmänna skogarne, skola i händelse af öfverträdelse af den dem tillkommande rätt till skogens begagnande straffas såsom för åverkan efter 24 kap. strafflagen.

Rätt att åtala nyttjanderättsinnehafvare eller utsyningstagare å de till bergshandteringens understöd anslagna skogar torde dock ej, såsom i fråga om häradsallmänningar är stadgadt, böra tillkomma de särskilde skogsbetjente, hvilka handhafva bevakningen af bergshandteringens skogar, då desse betjente mångenstädes icke torde vara kvalificerade för rättegångars utförande.

Förutom nu berörda mera principiella ändringar af 1873 års förordning torde äfven åtskilliga andra ändringar vara erforderliga, dels såsom en följd af de förra, dels eljest. Embetsverken hafva därför upprättat ett förslag till det innehåll, som borde gifvas åt författningen

om de till bergshandteringens understöd anslagna skogar, och få nu redogöra för motiven till förslaget.

Till en början hafva Embetsverken ansett, att det vore lämpligare att indela författningen i paragrafer än att bibehålla det sätt för de olika bestämmelsernas betecknande, som användes i 1873 års förordning.

I § 1 af Embetsverkens förslag har ordalydelsen i punkt 1:o af 1873 års förordning användts med de förändringar, som följa af hvad här ofvan föreslagits derom, att skogarne borde ställas under skogsstatens vård och förvaltning.

§§ 2 och 3. Genom 1873 års förordning infördes bestämmelse om upprättande af hushållningsplaner, hvilka skulle af Skogsstyrelsen fastställas. Derför voro ock de föreskrifter erforderliga, som i denna förordnings punkter 2:o—5:o förekomma. Numera då dylika planer finnas, kunna de särskilda bestämmelserna om sättet för hushållningsplanernas åvägabringande m. m. bortfalla. Behof af uppgifter särskildt om tillgången på bjelkar och storverksträd torde vidare ej förefinnas; hvaremot det lär vara af vigt för såväl nyttjanderättshafvarne som bergmästaren att känna ungefärliga årstillgången å allehanda olika virkesslag.

Vidare torde föreskrift om revision af hushållningsplan enligt för andra allmänna skogar gällande grunder böra gifvas; och slutligen torde det vara behöfligt, att Domänstyrelsen får befogenhet att i afseende å sättet för hushållningen med skogarne, när så erfordras, gifva jemväl andra föreskrifter än dem hushållningsplanerna innehålla.

Enligt 1873 års förordning har Domänstyrelsen ingen sådan befogenhet utan kan endast i hushållningsplanerna föreskrifva »tillägg och ändringar». Många åtgärder vid skogsskötseln äro emellertid af beskaffenhet att ej direkt kunna hänföras till tillägg och ändringar i hushållningsplanen, såsom vissa verkställighetsåtgärder, inclusive utsyningsättet, tiden för virkesafhemtning m. m.; och då skogarna skola stå under skogsstatens vård och förvaltning, torde det vara nödvändigt, att öfvermyndigheten kan meddela dylika särskilda föreskrifter om hushållningen med skogarne.

Att nyttjanderättshafvarne böra ega kännedom om hushållningsplanen för att kunna bevaka sina intressen torde vara uppenbart; och erfarenheten har visat, att bergmästaren likaledes behöfver fullständiga exemplar af planerna, ej endast en sammanfattning af dem.

§ 4. I denna § har man sökt bestämma hvad i författningen menas med nyttjanderättshafvare till skillnad från andra utsyningsberättigade, t. ex. sådana innehafvare af hemman, torp och lägenheter, hvilka

ega rätt att från skogarne erhålla skogsfång. Ett dylikt bestämmande torde vara nödvändigt dels därför att det är nyttjanderättshafvarne och ej de andra utsyningstagarne, som ansvara för kostnaderna för skogens vård m. m., dels ock för att tillkännagifva hvilka som skola välja sådant ombud eller sådan styrelse för skogen, hvarom i § 5 förmåles.

§ 5. Till de flesta af de till bergshandteringens understöd anslagna skogar finnes endast *en* nyttjanderättshafvare, antingen en bruksegare eller ett grufbolag eller ett aktiebolag, men till några bland skogarne äro två eller flera skilda personer eller bolag nyttjanderättshafvare. Det torde emellertid vara nödvändigt, att jägmästaren och äfven bergmästaren kunna med visshet veta hvem de hafva att hålla sig till i frågor rörande skogarna. Der nyttjanderättshafvaren är en individuel person, är detta i och för sig klart. Då nyttjanderättshafvaren är ett aktiebolag, finnes ju alltid särskild styrelse för bolaget; och slutligen torde de grufbolag, som innehafva nyttjanderätten till någon statens skog, i de allra flesta fall, enär de utöfva ekonomisk verksamhet äfven i andra afseenden, hafva styrelse eller ombudsman. Der tilläfvventyrs i något undantagsfall så ej skulle vara händelsen, lærer till följd af den nya bolagslagstiftningen en ändring i sådant förhållande snart komma att vidtagas. För det fall åter att nyttjanderättshafvarne äro flera, torde dem böra åläggas att utse ett ombud, som inför vederbörande talar och svarar i frågor rörande skogen; och då redan i några fall nyttjanderättshafvare till här ifrågavarande skogar hafva sinsemellan utsett styrelse, som handhar skogarnes angelägenheter såväl i förhållande till myndigheterna som till andra utsyningsberättigade, torde böra medgifvas, att sådana styrelser få bibehållas.

Val af ombud eller styrelse torde, i öfverensstämmelse med hvad angående val af styrelse för häradsallmänningsarna är i 1894 års förordning om de allmänna skogarna stadgadt, böra ega rum å tid och ort, som af Eders Kongl. Maj:ts Befallningshafvande bestämmas och kungöres. Gifvetvis torde snart den praxis utveckla sig, att dylika val ut sättas till den tid, då bergslagsstämmor eller grufvestämmor gemenligen hållas.

Då ändamålet med utseende af ombud eller styrelse för de olika skogarna är, att vederbörande skola veta till hvem de må hafva att beträffande skogarna i hvarje fall vända sig, lærer vara nödvändigt, att myndigheterna inom en föreskrifven tid, efter det val egt rum, under rättas om hvem eller hvilka som utsetts till ombud eller styrelse för skog i fråga. Denna tid bör lämpligen kunna bestämmas till 14 dagar.

§ 6. Enligt nu gällande förordning punkt 10:o skola nyttjande-

rättshafvarne ansvara för gäldandet af alla för skogens vård eller förvaltning belöpande kostnader, och säges i samma punkt, att nyttjanderättshafvarne sjelfve ega rätt bestämma om sättet för tillvägäbringande af de medel, som dertill behöfva anskaffas.

Att kostnaderna böra bestridas af dem, som hafva största fördelen af skogarna, är gifvet. Dessa kostnader varda i allt fall mindre, derest skogarne, på sätt nu föreslagits, ställas under skogsstatens vård och förvaltning, enär arfvoden till skogstekniska biträden bortfalla.

Deremot torde ej vara nödigt att särskildt stadga, att nyttjanderättshafvarne sjelfve få bestämma om sättet för medlens anskaffande; men, i likhet med hvad i punkt 12:o af 1873 års förordning eger rum, torde böra bestämmas huru skall förfaras, om nyttjanderättshafvarne underlåta att anvisa medel för skogens vård och förvaltning.

Hvad för sådan händelse är i sistberörda författningsrum föreskrivet torde böra bibehållas, med den ändring dock, att Domänstyrelsen skall i stället för Eders Kongl. Maj:ts Befallningshafvande i fall af behof förskjuta erforderliga medel. Denna ändring torde vara lämplig, derföre att skogarne skola stå under Domänstyrelsens inseende, hvarförutom onödig omgång derigenom lär kunna undvikas.

§ 7. I denna § har bibehållits den enligt punkt 13:o i 1873 års författning bergmästaren åliggande skyldighet att pröfva nyttjanderättshafvarnes äfvensom andra utsyningsberättigades virkesbehof.

Till styrkande af sitt behof torde de utsynings sökande böra bifoga materialförslag.

Virkesbehofven böra pröfvas efter å ena sidan den omfattning, hvari den rörelse bedrifves, för hvilken upplåtelsen af skogen skett, och öfriga utsyningsberättigades rätt samt, å den andra, virkestillgången. Der flere utsyningsberättigade finnas, bör ombudet eller styrelsen till ledning för bergmästaren yttra sig om de olika behofven.

Tiderna för ingifvandet af anmälan om virkesbehof och för afgifvandet af bergmästarens besked föreslås att från respektive den 15 Juli och Augusti månads utgång, såsom nu är fallet, ändras till den 1 April och Maj månads utgång. Denna ändring erfordras med hänsyn till att vinna tid för utsynings verkställande under sommarmånaderna och för de förberedelser i öfrigt för blifvande afverkning, som jägmästaren kan behöfva vidtaga.

§ 8. Då det fortfarande skall åligga bergmästaren att pröfva virkesbehofven och derom gifva besked, men det lär kunna, enligt hvad erfarenheten gifvit vid handen, ifrågakomma, att bergmästaren för utförandet af detta åliggande kan behöfva samråda med nyttjanderättshaf-

vare eller genom personlig iakttagelse skaffa sig närmare kännedom om förhållandena, anses lämpligt att bergmästaren medgifves rätt att, der så af honom anses erforderligt, kalla nyttjanderättshafvare och andra utsyningsberättigade till sammanträde. Vid dylikt sammanträde bör jägmästaren, der han om sammanträdet underrättas, jemlikt § 31 i för skogsstaten gällande instruktion tillstädeskomma för upplysningars meddelande.

Då det visat sig, att bergmästare, som ansett sig behöfva hålla sådant sammanträde, hvarom nu förmälts, haft vissa svårigheter att få ersättning för sina resekostnader, enär uppfattningen hos olika myndigheter varit olika i fråga om bergmästarens rätt till dylik ersättning, torde böra stadgas, att bergmästare må för nu afsedda resor undfå ersättning af allmänna medel enligt gällande resereglemente. Rätten till dylik ersättning torde dock böra begränsas till endast en resa årligen för hvarje skog.

§ 9. I denna § har i hufvudsak bibehållits hvad i punkt 14:o af 1873 års förordning är stadgadt.

§ 10. I afsigt att underlätta den pröfning, som enligt § 7 skall af bergmästaren verkställas, läres böra bestämmas, att jägmästaren skall till bergmästaren årligen insända förslag om hvad som under nästkommande år kan å skogen afverkas. Jägmästarens skyldighet i fråga om skogsförvaltningen i öfrigt angifves vidare i denna §. Att Domänstyrelsen bör pröfva och fastställa jägmästarens förslag till utgifter för skogsförvaltningen innebär en ökad trygghet för nyttjanderättshafvarne, som skola anskaffa de erforderliga medlen.

§ 11. I denna § är upptaget hvad i punkterna 16:o och 17:o af 1873 års förordning är stadgadt, med de ändringar, som följa af hvad här förut andragits i fråga om lämpligheten af skogarnes ställande under skogsstatens vård och förvaltning.

§ 12. Denna § innehåller förslag till sådana bestämmelser angående en mera vidsträckt disposition i vissa fall af afverkadt virke, som Embetsverken här ofvan förut föreslagit.

§ 13. Den i 1873 års förordning punkt 18:o rörande mulbeta m. m. gifna bestämmelsen är i denna § bibehållen, dock med den ändring att i stället för 1866 års nådiga förordning angående hushållningen med de allmänna skogarne nu gällande skogsförordning af 1894 åberopas.

§ 14. Vid den utredning, som af Embetsverken rörande skogarne i fråga verkställts, har upplysts, att s. k. skogskassor funnes inrättade för vissa skogar. Dessa kassor, hvilka delvis bildats genom försäljningar af virke från skogarne, delvis genom afgifter för skogsfång och

andra tillskott, torde böra fortfarande för sitt ändamål, skogens förbättrande, vård och förvaltning, användas.

§ 15. De ansvarsbestämmelser, som af Embetsverken ansetts behöfliga beträffande såväl öfverträdelse af nyttjanderätt som ock annan åverkan eller tillgrepp af skogseffekter, omförmålas i denna §, likasom ock rätt för vederbörande att å olofligen afverkadt virke göra beslag.

§ 16. I punkt 22:o af 1873 års förordning stadgas rörande klander af jägmästarens redovisning för skogseffekter och hans åtgärder i andra afseenden. Men äfven öfver bergmästarens beslut på grund af bestämmelserna i §§ 7 och 8 torde klagan kunna böra föras.

På grund af hvad sålunda andragits hemställa Embetsverken, att åt förordningen rörande statens till bergshandteringens understöd anslagna skogar måtte gifvas följande innehåll:

§ 1.

Statens till bergshandteringens understöd anslagna skogar skola, under Domänstyrelsens öfverinseende, stå under skogsstatens omedelbara vård och förvaltning samt behandlas enligt vetenskapliga regler, lämpade för hvarje särskild skog efter ortförhållandena och ändamålet med skogens upplåtande.

§ 2.

Domänstyrelsen tillkommer att fastställa hushållningsplaner för dessa skogar att lända till efterrättelse vid skogens användande och förvaltning samt att derutöfver meddela de särskilda föreskrifter, som, i afseende å hushållningen med skogarna, kunna finnas nödiga.

§ 3.

Hushållningsplan skall innehålla, bland annat, upplysning om huru mycket af olika slag af virke årligen får afverkas.

Revision af hushållningsplan skall verkställas på det sätt och i den ordning, som för andra allmänna skogar finnes eller varder stadgad.

Af fastställd hushållningsplan eller vid revision deraf upprättade handlingar, jemte kartor, skola, genom Domänstyrelsens försorg, exemplar tillställas såväl nyttjanderättshafvaren till skogen som vederbörande bergmästare.

§ 4.

Med nyttjanderättshafvare förstås i denna författning de, som innehafva de grufvor eller verk, till hvilkas understöd skogen blifvit anslagen.

§ 5.

Der två eller flere nyttjanderättshafvare till samma skog finnas, åligger det dem att årligen före årets utgång utse ett ombud att under följande år i alla frågor rörande skogen för nyttjanderättshafvarne tala och svara.

Äro nyttjanderättshafvarne flere än två, må de, der de så önska, i stället för ombud utse en styrelse för skogen.

Val af ombud eller styrelse skall ega rum å tid och ort, som af Länsstyrelsen bestämmes och kungöres, samt skall om utgången af valet Domänstyrelsen, Länsstyrelsen och vederbörande bergmästare underrettas inom fjorton dagar från det valet egt rum.

§ 6.

Kostnaderna för skogens förvaltning och vård bestridas af nyttjanderättshafvarne. I dessa kostnader inbegripas utgifterna för upprättande af hushållningsplan och revision deraf samt för aflöning åt skogvaktare, som af Domänstyrelsen antagas eller godkännas.

Underlåter nyttjanderättshafvare att anvisa medel till berörda kostnader, ege Domänstyrelsen, uppå jägmästarens anmälan och sedan nyttjanderättshafvarne blifvit hörde, dels förordna att, utan afseende å innehafvarnes nyttjanderätt, erforderlig del af skogens afkastning skall till kostnadernas betäckande försäljas, dels ock, der sådant oundgängligt tarivas, af under hand varande medel utanordna förskott, som derefter af de inflytande försäljningsmedlen i främsta rummet godtgöras.

§ 7.

Nyttjanderättshafvare äfvensom andra utsyningsberättigade skola årligen före den 1 April hos bergmästaren, med företeende af materialförslag, anmäla sitt virkesbehof för året. Der flere nyttjanderättshafvare eller andra utsyningsberättigade finnas, skall ombudet eller styrelsen för

skogen till bergmästaren afgifva yttrande rörande de anmälda virkesbehofven.

Bergmästaren har att, efter pröfning af de anmälda virkesbehofven med hänsyn till å ena sidan omfattningen af den rörelse, för hvars understöd skogen upplåtits, och andra utsyningsberättigades behof samt å andra sidan den afverkningstillgång, som för året finnes, genom skriftligt beslut, som senast inom Maj månads utgång tillställes såväl jägmästaren som nyttjanderättshafvare och annan utsyningsberättigad, bestämma de slag och den mängd af virke, som i hvarje fall får afverkas.

§ 8.

Der bergmästaren, antingen för vidare utredning af virkesbehof eller af annan, på frågan om utsyningen inverkande orsak, finner sådant nödigt, ege han kalla nyttjanderättshafvare, andra utsyningsberättigade eller ombud eller styrelse till sammanträde å ställe och å tid, som af bergmästaren bestämmes. Jägmästaren skall, om han derom af bergmästaren anmodas, infinna sig vid sammanträdet.

Öfver hvad vid dylikt sammanträde förekommer föres af bergmästaren protokoll, deri jemväl anledningen till sammanträdet angifves.

Kostnaderna för bergmästarens resa till dylikt sammanträde gäldas af allmänna medel, enligt hvad för bergmästares tjänsteresor i allmänhet är stadgadt, dock att ersättning ej må utgå för mera än en resa årligen för hvarje skog.

§ 9.

Der i följd af olycksfall eller af annan orsak oundgängligen erfordras, att afverkning sker i annan ordning, än i § 7 säges, och omständigheterna icke medgifva bergmästarens hörande, då må den nödiga afverkningen af jägmästaren anordnas. Om sådan afverkning samt orsaken dertill skall jägmästaren genast underrätta bergmästaren.

§ 10.

Jägmästaren har att före utgången af hvarje kalenderår till bergmästaren insända utsyningsförslag, innefattande uppgift å hvad af olika slag af virke finnes att under nästkommande år å inom reviret belägna skogar af här afsedt slag afverka, samt att, efter mottagande af berg-

mästarens utsyningsbesked, gå i författning om utsyning i vederbörlig ordning.

Jägmästaren skall vidare årligen å tid, som i fråga om andra allmänna skogar är föreskrifven, till Domänstyrelsen ingifva förslag öfver de utgifter, som erfordras för vidtagande af förvaltningsåtgärder under nästpåföljande år. Sedan Domänstyrelsens beslut i anledning häraf kommit jägmästaren tillhanda, skall han om beslutet underrätta nyttjanderättshafvarne, hvilka det åligger att, jemlikt § 6, foga anstalt derom, att nödiga medel till utgifternas bestridande varda, i mån af behof, för jägmästaren att tillgå.

För de medel, jägmästaren haft om händer till utgifter för skogen, äfvensom för af honom utlemnade skogseffekter skall han årligen afgifva redovisning i den ordning, som i afseende å häradsallmänningar, hvilka af skogsstaten förvaltas, är eller varder föreskrifven.

I öfrigt skall jägmästaren vid förvaltningen och vården af skogarna iakttaga hvad enligt den för skogsstaten gällande instruktion honom åligger beträffande under hans förvaltning ställda allmänna skogar.

§ 11.

Der, sedan de af bergmästaren godkända virkesbehofven blifvit fyllda, någon ordinarie afverkningstillgång återstår, som, efter nyttjanderättshafvarnes hörande, pröfvas icke erfordras för fyllande af nästföljande års behof, ege Domänstyrelsen att, uppå jägmästarens anmälan, förordna om öfverskottets försäljande i vederbörlig ordning, likasom det åligger Domänstyrelsen att i här angifna ordning draga försorg om tillgodogörandet af vindfällen och ståndtorr skog samt annan extra afverkning, der den icke, efter Domänstyrelsens bestämmande, utbytes mot ordinarie afverkning, som då skall besparas.

Kongl. Maj:t vill uppå derom gjord framställning förordna, huruvida och till hvilket belopp vid försäljning af virkesöfverskott eller extra afverkning influtna, behållna medel må användas för betäckande af kostnader vid skogens förvaltning och vård samt i sådant syfte mot redovisningsskyldighet ställas till nyttjanderättshafvares förfogande; skolandessa medel i andra fall tillgodoföras statsverkets skogsmedel.

§ 12.

Der den rörelse, till hvars understöd skog af ifrågavarande slag blifvit anvisad, bedrifves i sådan omfattning, att den ordinarie afkast-

ningen af skogen enligt hushållningsplan kan visas i sin helhet vara under längre tid för ändamålet med upplåtelsen fullt erforderlig, vill Kongl. Maj:t, uppå ansökning, medgifva nyttjanderättshafvare att fritt disponera samma virkesafkastning för viss, för hvarje fall bestämd tid, under villkor dock att andra utsyningsberättigade vederbörligen tillgodoses samt att, derest sagda rörelse antingen upphör eller minskas i sådan grad, att virkesafkastningen i sin helhet ej längre för densamma behöfves, den fria dispositionen upphör.

Befinnes virke, som blifvit för godkänt behof i vederbörlig ordning utsynadt, kunna, till större fördel för nyttjanderättshafvare eller annan utsyningsberättigad, afyttras för att ersättas genom virket motsvarande vederlag, ankomme det på Domänstyrelsen att för hvarje fall medgifva det utsynade virkets afyttrande eller utbytande och att dervid meddela för vederbörlig kontroll erforderliga föreskrifter.

§ 13.

Mulbete och höslätter å skog af ifrågavarande slag må, under iakttagande af hvad i 63 § af nådiga förordningen angående hushållningen med de allmänna skogarna i riket den 26 Januari 1894 är i allmänhet stadgadt, tills vidare få af nyttjanderättshafvarne disponeras.

§ 14.

Der särskilda skogskassor redan finnas, må de för det med dem afsedda ändamål af nyttjanderättshafvarne fortfarande förvaltas och användas.

§ 15.

Skulle nyttjanderättshafvare eller annan utsyningsberättigad öfverskrida honom tillkommande rättighet till skogens begagnande, straffes såsom för skogsåverkan enligt 24 kapitlet Strafflagen.

Skogsstatens tjenstemän äfvensom kronobetjente ege åtala dylik öfverträdelse.

Sker å skog af här ifrågavarande slag åverkan, som ej är hänförlig till sådan öfverträdelse, hvarom här ofvan säges, eller föröfvas å skogen tillgrepp af skogseffekter, skall sådant af skogsstatens tjenstemän eller kronobetjente likaledes lagligen beifras.

I fråga om rätt att taga oloffigen afverkadt virke i beslag gäller

i tillämpliga delar hvad derom i § 70 af nådiga förordningen angående hushållningen med de allmänna skogarna i riket den 26 Januari 1894 säges.

§ 16.

Besvär öfver jägmästares beslut eller åtgöranden i ärenden, derå denna författning eger tillämpning, anföras hos Domänstyrelsen och öfver bergmästares hos Bergsöfverstyrelsen; och skall i afseende å tiden för dylika besvärs ingifvande gälla hvad i fråga om anförande af besvär i administrativa mål i allmänhet är stadgadt.

Stockholm den 23 November 1896.

Underdånigst

Kommers Kollegium:

RICH. ÅKERMAN.

HUGO REHBINDER.

TH. NORDSTRÖM.

Föredragande.

Domänstyrelsen:

OSCAR EVERS.

EDWARD KINBERG.

J. O. af ZELLÉN.

Axel Carlson.
